

De psychosociale impact van de gaswinnings- problematiek op de bewoners in 2025

Gronings Perspectief fase 4

Colofon

April 2026

Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en het Nivel, met gebruikmaking van het Groninger Panel van het Sociaal Planbureau Groningen. Dit onderzoek wordt uitgevoerd met subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Auteurs

Dr. Wout de Vries, Rijksuniversiteit Groningen
Drs. Veerle Wilborts, Nivel
Dr. Babet Kanis, Nivel
Drs. Julie Penders, Nivel
Drs. Sanne Berends, Rijksuniversiteit Groningen
Dr. Annette Scherpenzeel, Nivel
Drs. Judith van der Molen, Rijksuniversiteit Groningen
Hilde Stulp, Rijksuniversiteit Groningen
Drs. Marjolein Boendermaker, Rijksuniversiteit Groningen
Prof. dr. Michel Dückers, Rijksuniversiteit Groningen/Nivel

Begeleidingscommissie

Dr. Nienke Busscher, Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen (technisch voorzitter)
Drs. Merel Jonkheid, Groninger Bodem Beweging
Drs. Elise Kamminga, Gemeente Groningen
Drs. Loes Marinissen, Gemeente Groningen
Drs. Jacolien Masselink, Gemeente Eemsdelta
Drs. George Medendorp, Gemeente Het Hogeland
Dr. Herman van Os, Nationaal Coördinator Groningen
Mw. Samirah Pel-Schipper, Veiligheidsregio Groningen
Dr. Hanneke Pot, Instituut Mijnbouwschade Groningen
Dhr. Herman Rinket, Stut en Steun
Mw. Carin Roggen, Provincie Groningen
Drs. Christine van Rossum, Instituut Mijnbouwschade Groningen
Dr. Edwin Spijkers, GGD Groningen
Drs. Gerda Steenhuis, Groninger Dorpen
Dhr. Simon Strous, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Drs. ing. Gert-Jan Swaving, Nationaal Programma Groningen
Dr. Elianne Zijlstra, Rijksuniversiteit Groningen

© 2026; Rijksuniversiteit Groningen. Auteursrechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale verwerking of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Rijksuniversiteit Groningen.

Foto omslag: Angelo Roga

Voorwoord

Een terugblik op het afgelopen jaar dwingt tot keuzes. Wat is ons bijgebleven? Het helpt als er voorgaande jaren zijn om dat jaar tegen af te zetten. Voor Gronings Perspectief, de onafhankelijke monitor van de impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in het noorden van het land, ligt dat niet anders. We monitoren sinds 2016 onder deze naam en hebben gezien hoe het accent in de maatschappelijke discussie veranderde, momentum groeide om de gaswinning te beëindigen en gepaard ging met noodzakelijke investeringen voor herstel in de op de proef gestelde regio. Zoals gebruikelijk baseren we onze terugblik op meerdere vragenlijstmetingen, die een inkijk geven in de recente toestand van bewoners in Groningen en ontwikkelingen vergeleken met de periode daarvoor. Gezondheid, veiligheid, sociale relaties, vertrouwen, wat gaat goed en minder goed?

Ook in dit rapport gaan we na welke wijze bevingen, schade, versterkingstrajecten en actuele ontwikkelingen doorwerken. En wat blijft dan bij? Dat de gaswinningsproblematiek van invloed is en blijft voor bewoners. Dat schade en versterking van woningen voor de mensen die er dagelijks mee worden geconfronteerd een factor van betekenis en een bron van stress vormen. Dat – niet verrassend – problemen die ook écht door mensen als een last worden ervaren veel meer impact hebben. Dat – evenmin verrassend – een nieuwe grote beving zoals die in Zeerijp in november 2025 (magnitude 3,4), net zoals eerdere grote bevingen, onmiskenbaar gevolgen heeft; misschien juist omdat dit een breuk vormde met geleidelijk afnemende risico's.

Deze bevindingen vormen de rode draad van dit rapport. Het onderzoeksteam is de deelnemers aan de vragenlijstonderzoeken, de brede begeleidingscommissie en klankbordgroepen zéér dankbaar. Het kan niet vaak genoeg worden benadrukt, zelfs niet of juist wél na tien jaar: zonder hun aanhoudende inzet zou deze monitor niet mogelijk zijn en zouden de niet direct waarneembare gevolgen voor mensen minder zichtbaar zijn. Die zichtbaarheid is een voorwaarde om de impact, zolang als nodig, op het netvlies te houden van beleidsmakers en professionals.

De onderzoekers

Inhoudsopgave

Colofon	1
Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Afkortingen en kernbegrippen	4
Samenvatting	7
1. Achtergrond en methoden	10
2. Ervaren procedurele last	24
3. Extra meting naar aanleiding van de beving bij Zeerijp	31
4. Gezondheid	42
5. Emoties	49
6. Sociale relaties	54
7. Ervaren veiligheid en risicoperceptie	61
8. Vertrouwen in overheden en instanties	70
9. Ervaren procedurele last in de versterking	84
10. Conclusies en aanbevelingen	87
Onderzoeksteam en betrokkenen	92
Referenties	92
Bijlage 1: Onderdelen van het onderzoek	96
Bijlage 2: Vragenlijsten	98
Bijlage 3: Longitudinale trends 2016-2025	128
Bijlage 4: Factorscores voor ervaren procedurele last	134
Bijlage 5: Overzicht gegevens aangeleverd door NCG	136

Afkortingen en kernbegrippen

Afkortingen

AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
DPIA	Data Protection Impact Assessment
GBB	Groninger Bodem Beweging
IMG	Instituut Mijnbouwschade Groningen
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NPG	Nationaal Programma Groningen
PGA	Peak ground acceleration, <i>een seismische maat van grondversnelling tijdens een aardbeving.</i>

Kernbegrippen

Groninger Panel Het Groninger Panel bestaat uit ruim 6.000 inwoners van 18 jaar en ouder uit alle Groningse gemeenten. Het panel is een representatieve mix van jongeren en ouderen, verschillende opleidingsniveaus, mannen en vrouwen en inkomensgroepen.
NCG-panel Nieuw opgezet panel onder bewoners van adressen in de werkvoorraad van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), de organisatie die verantwoordelijk is voor de versterkingswerkzaamheden.
Nij Begun Kamerbrief van 25 april 2023 waarin het kabinet 50 maatregelen voorstelt om schadeherstel en versterking in Groningen milder, eenvoudiger en menselijker te maken, op basis van suggesties van bewoners en betrokken organisaties.
Schadegroep Categorie van respondenten op basis van het aantal keer zelfgerapporteerde schade, ongeacht hoe lang men al schade heeft. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat dit een betrouwbare indicator is van de impact van schadeproblematiek op bewoners (Stroebe et al., 2020).

Geen schade
Respondenten die aangeven geen schade te hebben gehad.
Eén keer schade
Respondenten die aangeven één keer schade te hebben gehad.
Meerdere keren schade
Respondenten die aangeven meer dan één keer schade te hebben gehad.
Ervaren procedurele last
Een samengestelde maat van drie factoren die samen de ervaren procedurele last van schade of van een versterkingstraject weergeven. De ervaren procedurele last van schade en die van versterking zijn twee aparte constructen. De drie factoren zijn: 1) Hoe sterk de schade/het versterkingstraject de respondent bezighoudt. 2) Of de respondent vindt dat hij/zij een eenvoudig of complex dossier heeft. 3) De ervaren wachttijd voor duidelijkheid over schadeherstel/versterking aan de woning.
Beving gevoeld of gehoord
Categorie van respondenten op basis van het al dan niet voelen of horen van de beving bij Zeerijp. Dit is enkel in de laatste meting na de beving opgenomen.
Beving gevoeld: Ja
Respondenten die aangeven de beving bij Zeerijp te hebben gevoeld of gehoord.
Beving gevoeld: Nee
Respondenten die aangeven de beving bij Zeerijp niet te hebben gevoeld of gehoord.
Versterkingsproces
Traject waarin wordt beoordeeld of een woning aan de veiligheidsnorm voldoet en – indien nodig – maatregelen worden getroffen om de woning te versterken. De dikgedrukte termen lichten we verder toe in Tabel 1.3.12.
Fase: wachten
Respondenten die nog wachten op opname of beoordeling van hun woning.
Fase: versterking
Respondenten bij wie de woning na de beoordeling niet aan de norm voldeed en voor wie nu de planvorming of uitvoering van de versterking loopt.
Fase: afgerond
Respondenten bij wie de bouw afgerond is, of waar er sprake is van complete afronding van het versterkingsproces.
Fase: op norm
Respondenten bij wie de woning na beoordeling op norm is verklaard, wat betekent dat er geen versterking nodig is.
Werkvoorraad van de NCC
Adressen die zijn opgenomen in de versterkingsoperatie door de NCC, de organisatie die verantwoordelijk is voor de versterkingswerkzaamheden.
Opleidingscategorie
Drie categorieën waarin de totale opleidingsduur en het theoretische gehalte oplopen van geen onderwijs, basisonderwijs en VMBO tot HBO en wetenschappelijk. Het onderzoeksteam heeft de keuze gemaakt om het woord 'opleidingsniveau' en termen als

'laag' of 'hoog' te vermijden.

Categorie A

- Basisonderwijs (lagere school)
- Geen opleiding
- LBO (bijv. LTS, LEAO, huishoudschool)

Categorie B

- HAVO/VWO (HBS, MULO-B, Lyceum)
- MBO (bijv. MTS, MEAO, UTS)

Categorie C

- HBO (bijv. HTS, HEAO, Sociale Academie, Kweekschool, PABO, HAS)
- Wetenschappelijk onderwijs (universiteit)

Samenvatting

Al jarenlang grijpt de gaswinningsproblematiek in op het dagelijks leven van duizenden bewoners in de provincie Groningen. Sinds 2016 brengt onderzoeksgroep Gronings Perspectief de gevolgen van de gaswinning voor de veiligheid, gezondheid en het vertrouwen van bewoners in overheden en instanties in kaart. Het doel van Gronings Perspectief is om het maatschappelijk belang te dienen door middel van onafhankelijk onderzoek naar de psychosociale impact van de gaswinning op bewoners.

Focus van dit rapport

In het huidige rapport ligt de focus op de relatie tussen de kernindicatoren die sinds 2016 centraal staan in ons onderzoek (o.a. gezondheid, veiligheidsgevoelens en vertrouwen in overheden en instanties) en vier directe en indirecte gevolgen van de gaswinning in Groningen: 1) schade, 2) procedurele last, 3) aardbevingen en 4) de versterkingsoperatie. Onze conclusies zijn gebaseerd op vragenlijstgegevens van zes panelmetingen, plus een extra meting na de beving bij Zeerijp, waarbij we aanvullende gegevens koppelen in samenwerking met uitvoeringsinstanties.

Bevindingen

De belangrijkste bevindingen kunnen als volgt worden samengevat:

Schade

In de periode tussen april 2023 en oktober 2025 hangt schade aan woningen structureel en negatief samen met veiligheidsgevoelens, mentale gezondheid en vertrouwen in overheden en instanties. Tegelijkertijd is er voor veel van deze indicatoren sprake van een algemene verbetering door de tijd, die extra sterk is bij respondenten met meerdere keren schade.

Procedurele last

Naast de invloed van schade heeft ook de procedurele last die respondenten met schade ervaren een op zichzelf staande, negatieve invloed op de kernindicatoren. Respondenten die één keer schade hebben maar een hoge procedurele last ervaren, scoren in veel gevallen vergelijkbaar met respondenten die meerdere keren schade hebben maar een lage last. Respondenten met zowel meerdere keren schade als een hoge procedurele last hebben de minst gunstige uitkomsten.

De beving bij Zeerijp

De aardbeving bij Zeerijp op 14 november 2025 veroorzaakte een directe terugval in alle kernindicatoren. Respondenten die de beving hebben gevoeld of gehoord, ervaren meer stressgerelateerde klachten, een verminderde geestelijke gezondheid, meer negatieve emoties en een lager gevoel van veiligheid in de periode na de beving. Ook daalde het vertrouwen in de Rijksoverheid, de provincie en de gemeente, maar steeg het vertrouwen in de uitvoeringsorganisaties (IMG, NCG) en buurtgenoten.

Versterking

De verschillende fases die respondenten in de versterkingsfase doorlopen gaan gepaard met veranderingen in hun scores op de kernindicatoren. In de eerste fase, tussen opname en beoordeling, voelen respondenten zich minder veilig en schatten ze risico's hoger in dan ervoor. Daaropvolgende fases (met name tussen de beoordeling van de woning en de uitvoering van werkzaamheden) gaan gepaard met een verminderde gezondheid en negatievere emoties. Tegen het einde en na afloop van de versterkingsoperatie zijn er positieve ontwikkelingen: respondenten voelen zich hoopvoller en minder boos, voelen zich aanzienlijk veiliger en schatten risico's lager in. Deze positieve ontwikkelingen aan het einde van de versterkingsoperatie betekenen echter niet automatisch dat het na afronding beter gaat dan vóór de versterking.

Aanbevelingen

Deze bevindingen leiden tot de volgende zes aanbevelingen:

- 1) Het voorkomen, beperken en herstellen van schade blijft een van de meest effectieve manieren om psychosociale problematiek tegen te gaan.
- 2) Gerichte aandacht om de procedurele last rond schadeherstel en versterking in kaart te brengen en te verminderen. In de versterking kan de procedurele last bijvoorbeeld worden teruggebracht door bewoners voldoende ondersteuning te geven.
- 3) De combinatie van meerdere keren schade en een hoge procedurele last is zorgelijk. Daarom is (nog) meer aandacht nodig voor de last die samenhangt met de combinatie van meervoudige schade, een hoge complexiteit en een langlopend dossier.
- 4) Na een aardbeving stellen bewoners het uit om hun woning te controleren op schade. De assistentie en steunpunten moeten dus langer beschikbaar blijven.
- 5) Respondenten maken zich zorgen over de intensiteit en gevolgen van toekomstige bevingen. Het aanbieden van betrouwbare informatie over de aard, kans op en risico's van toekomstige aardbevingen, evenals duidelijke crisiscommunicatie op het moment van een aardbeving, kan toekomstige stress rondom bevingen verminderen.

6) Het is van belang om bewoners tijdens het versterkingsproces adequaat te ondersteunen en nazorg aan te bieden na afronding van de versterking. Heldere en tijdige communicatie, een vast aanspreekpunt, een flexibele planning, afstemming met bewoners, maar ook op de hoogte zijn van (een mogelijk lange en belastende) voorgeschiedenis zijn hierbij van belang (D'Amore et al., 2025; Kanis et al., 2024).

1. Achtergrond en methoden

1.1 Over Gronings Perspectief

Dit rapport is opgesteld door Gronings Perspectief, een onafhankelijk onderzoeksteam van de Rijksuniversiteit Groningen en het Nivel. Het team monitort, met subsidie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de impact van de gaswinningsproblematiek voor bewoners van Groningen en Noord-Drenthe. Gronings Perspectief houdt sinds 2016 een “vinger aan de pols” door vragenlijstmetingen uit te voeren onder het Groninger Panel van het Sociaal Planbureau Groningen met inwoners van de provincie Groningen. Sinds 2024 zijn daar vragenlijstmetingen aan toegevoegd in het Drents Panel trendbureau Drenthe, met een focus op bewoners uit Noord-Drenthe. Ook houden wij sinds 2024 specifieke metingen gericht op de versterkingsoperatie.

De vragenlijsten bevatten “kernindicatoren” zoals ervaren welzijn, geestelijke en fysieke gezondheid, veiligheidsgevoelens en risicobeleving, en vertrouwen in overheden en instanties (zie Tabel 1.3.3). Daarnaast worden interviews uitgevoerd met bewoners, om inzicht te krijgen in het verhaal achter de cijfers. Samen stellen de vragenlijsten en interviews ons in staat om de structurele gevolgen van de gaswinning door de tijd te belichten, verdieping aan te brengen en in te zoomen op actualiteiten en vragen die leven onder bewoners.

Gronings Perspectief fase 4: 2023-2026

In 2023 is de vierde fase van het onderzoeksproject Gronings Perspectief ingegaan. Deze fase richt zich op de impact van schade en procedures rond schadevergoeding en de versterkingsoperatie in de periode 2023-2026. De werkwijze met vragenlijsten en interviews, zoals gehanteerd in eerdere fases van het onderzoek, wordt voortgezet met enige aanvullende onderzoekssporen. Het eerste aanvullende onderzoeksspoor bestaat uit vragenlijsten voor bewoners van wie huizen zijn opgenomen in de versterkingsoperatie van Nationaal Coördinator Groningen (NCG; hierna NCG-panel).¹ Het tweede aanvullende spoor zijn vragenlijsten voor bewoners van de provincie Drenthe, via het Drents panel van trendbureau Drenthe. Het derde spoor vormen analyses van gegevens van de periodieke GGD Gezondheidsmonitor, in samenwerking met GGD Groningen. Een volledig overzicht van de onderzoekssporen is te vinden in Bijlage 1. Over de resultaten van de aanvullende onderzoekssporen wordt apart

¹ Dit betekent dat hun woning op een lijst staat van woningen die mogelijk niet veilig zijn bij een nieuwe aardbeving en in dat geval versterkt moeten worden. Een deel van deze woningen moet nog worden beoordeeld door de NCG, om te bepalen of versterking nodig is, een deel wordt versterkt, en voor een (nog relatief klein) deel is de versterking al afgerond.

gerapporteerd: zo is in november 2025 is een rapport verschenen over impact van de gaswinningsproblematiek voor scholieren, gebaseerd op de GGD Jeugdmonitor (Penders et al., 2025), en in december 2025 een trendrapport over de impact van de gaswinningschade in Drenthe (Lichtenberg et al., 2025) . Het huidige rapport verschijnt tegelijk met een rapport op basis van interviews met 22 bewoners bij wie de versterking is afgerond of van wie de woning “op norm” is verklaard (van der Molen et al., 2026). Eerder verscheen een rapport waarbij de focus ligt op 20 interviews met ondernemers (van der Molen et al., 2024) en een rapport op basis van interviews onder ouderen (Rozema et al., 2024).

1.2 Over het huidige rapport

In dit rapport onderzoeken we de ontwikkeling door de tijd van kernindicatoren, zoals gezondheid en veiligheidsgevoelens, op vier manieren.

- 1) We bekijken de ontwikkeling in het Groninger Panel door de reguliere metingen van april '25 en oktober '25 naast eerdere bevindingen te zetten, met de focus op verschillen tussen *schadegroepen*.
- 2) We gaan dieper in op deze schadegroepen door voor het eerst te kijken naar de *ervaren procedurele last* bij schade, en we laten de ontwikkeling hiervan door de tijd zien.
- 3) De trend van de reguliere metingen werd op 14 november 2025 mogelijk verstoord door de *beving bij Zeerijp* met een kracht van 3,4 op de schaal van Richter. Daarom besteden we ook aandacht aan een mogelijke trendbreuk door deze beving.
- 4) We geven een update van eerdere binnen-persoonanalyses (Kanis et al., 2024) van het verloop van *versterkingsfases* bij respondenten van het Groninger en het NCG-panel.

Voor we deze trends en ontwikkelingen bespreken, presenteren we eerst in Hoofdstuk 2 en Hoofdstuk 3 enkele beschrijvende statistieken. In Hoofdstuk 2 tonen we de samenhang tussen ervaren procedurele last, demografische kenmerken en schade. In Hoofdstuk 3 beschrijven we de context, ervaringen en waarnemingen rond de beving bij Zeerijp. Vanaf Hoofdstuk 4 richten we ons op de relatie met kernindicatoren, op de vier bovengenoemde manieren. In Hoofdstuk 9 gaan we kort in op procedurele last in de context van de versterking. Aan het begin van elk hoofdstuk staat een samenvatting met de belangrijkste bevindingen.

1.3 Methoden

Panels en antwoorden

Voor dit rapport maken we gebruik van gegevens uit twee verschillende panels: het Groninger Panel en het NCG-panel. Het Groninger Panel bestaat uit inwoners van de provincie Groningen van 18 jaar en ouder. Dit panel telt ruim 6.000 leden, die voor elke vragenlijst worden benaderd. De samenstelling van het panel is divers en weerspiegelt de bevolking van Groningen op belangrijke demografische kenmerken. Meer informatie over de werving en samenstelling van het Groninger Panel is te vinden in de verantwoording van het Sociaal Planbureau Groningen².

Naast het Groninger Panel hebben we gegevens gebruikt van het NCG-panel. Dit panel bestaat uit bewoners van adressen die deel uitmaken van de werkvoorraad van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG), de organisatie die verantwoordelijk is voor de coördinatie en uitvoering van de versterkingswerkzaamheden in de regio. De gegevens zijn verkregen via een vragenlijst die specifiek onder deze groep is afgenomen. De wervingsmethode van dit panel is beschreven in ons vorige rapport (D'Amore et al., 2025). Belangrijk is dat er geen overlap is tussen de respondenten van het Groninger Panel en het NCG-panel.

In 2025 zijn onder de panelleden van het Groninger Panel drie vragenlijsten uitgezet. De eerste vragenlijst kon worden ingevuld tussen 14 maart en 15 april, en is in dit rapport aangeduid als de meting van april '25. De tweede vragenlijst kon worden ingevuld tussen 25 september en 28 oktober, waarnaar we verwijzen als de meting van oktober '25. Volgend op de aardbeving bij Zeerijp is op 18 november een derde vragenlijst uitgezet, die kon worden ingevuld tot en met 3 december. Voor het NCG-panel is in 2025 één vragenlijst uitgezet, die panelleden konden invullen tussen 4 en 28 maart.

Tabel 1.3.1 laat de deelname zien aan de vier metingen die in 2025 binnen Gronings Perspectief zijn uitgezet en die in dit rapport zijn meegenomen. De deelnamepercentages van de metingen in het Groninger Panel liggen rond de 42% of lager, en zijn daarmee iets lager dan bij de twee metingen in 2024, die een deelname van 50% en 45% hadden.

² Zie

<https://sociaalplanbureaugroningen.nl/wordpress/wp-content/uploads/2023/06/Onderzoeksverantwoording-Groninger-Panel-2023.pdf>

Tabel 1.3.1 Responsoverzicht van de metingen in 2025

Panel	April	Oktober	Zeerijp (november)	NCG-panel (april)
<i>n</i>	2529	2479	2260	625
% van panel	42%	42%	38%	52%
<i>n (compleet)</i>	2171	1813	1993	536
% van panel	36%	30%	34%	45%

Non-respons

Non-respons—het uitvallen van panelleden die niet aan metingen deelnemen—kan de samenstelling van het Groninger Panel en daarmee de onderzoeksresultaten beïnvloeden. Om te controleren of vertekening door non-respons waarschijnlijk is, hebben we de kenmerken van respondenten die deelnamen aan beide reguliere vragenlijsten (april en oktober 2025) en de extra meting na de beving in Zeerijp vergeleken met respondenten die slechts één of twee van deze vragenlijsten hebben ingevuld. Tabel 1.3.2 biedt een overzicht van alle respondenten die in 2025 ten minste één vragenlijst hebben ingevuld.

Uit de analyses van de non-respons blijkt dat deze het hoogst was onder de groep respondenten zonder schade, vergeleken met respondenten met één keer of meervoudige schade.

Tabel 1.3.2 (Non-)respons op de metingen in '25

Panel	Alleen April '25	Alleen Okt '25	Alleen Zeerijp (Nov '25)	Twee metingen in '25	Alle metingen in '25	Totaal respondenten '25
<i>N (compleet)</i>	427	225	341	893	1066	2952
%*	14,5%	7,6%	11,6%	30,2%	36,1%	100%

Noot: * Percentage van panelleden dat in '25 tenminste één vragenlijst heeft ingevuld.

Samenstelling vragenlijsten

In de vragenlijsten voor zowel het Groninger Panel als het NCG-panel, inclusief de meting na de beving bij Zeerijp, zijn de kernindicatoren van Gronings Perspectief opgenomen. Deze indicatoren omvatten gezondheid, emoties, sociale relaties, ervaren veiligheid en vertrouwen. Om consistentie en vergelijkbaarheid met eerdere metingen

te waarborgen, zijn hiervoor dezelfde (schaal)vragen gebruikt. Op die manier kunnen we de ontwikkeling in deze variabelen over tijd analyseren. Een gedetailleerd overzicht van de kernindicatoren en de gebruikte meetschalen is te vinden in Tabel 1.3.3.

Tabel 1.3.3 Kernindicatoren en schalen in Gronings Perspectief

Kernindicator	Beschrijving, scorebereik en interpretatie
Geestelijke gezondheid	Gemeten met de <i>Mental Health Inventory</i> (MHI-5, Berwick et al., 1991), een schaal van vijf vragen waarin respondenten aangeven hoe ze zich de afgelopen vier weken voelden. De somscore van de vijf vragen loopt van 0 (zeer ongezond) t/m 100 (perfect gezond).
Ervaren gezondheid	Eén vraag uit de RAND-SF-30, waarbij respondenten hun algemene gezondheid beoordelen op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 5 (zeer goed).
Stressgerelateerde klachten	Vier vragen over klachten in de afgelopen vier weken : 1) hartkloppingen, 2) duizeligheid of licht in het hoofd, 3) prikkelbaarheid of irritatie, 4) moeheid. Respondenten geven per item een antwoord tussen 1 (nooit) en 6 (voortdurend). De somscore loopt van 4 t/m 24, waarbij hogere scores duiden op meer klachten.
Huisartsbezoek	Het percentage respondenten dat in de afgelopen twee maanden contact heeft gehad met de huisarts. Hogere percentages duiden op vaker huisartsbezoek.
Emoties	Drie vragen over emoties in de afgelopen vier weken: 1) hoop, 2) machteloosheid en 3) boosheid. In de vragenlijst na de beving bij Zeerijp zijn aanvullend opgenomen: 4) angst en 5) verdriet. Antwoorden lopen van 1 (nooit) tot 6 (voortdurend).
Sociale relaties	Vijf vragen over de sociale verbondenheid en steun in het dorp of de buurt van een respondent, en drie vragen over onderlinge verhoudingen (Leach et al., 2008; Zimet et al., 1988). Respondenten geven aan in hoeverre ze het eens zijn met stellingen, en in hoeverre er sprake is van specifieke onderlinge verhoudingen, met antwoorden tussen 1 (helemaal oneens / helemaal niet) en 5 (helemaal eens / erg veel).
Ervaren veiligheid	Eén vraag naar hoe veilig respondenten zich de afgelopen vier weken voelden op de plek waar ze wonen, in verband met de gaswinning. De schaal loopt van 1 (zeer onveilig) tot 5 (zeer veilig).
Risicoperceptie	Drie vragen waarbij respondenten de kans inschatten op fysieke risico's in het geval van toekomstige aardbevingen. De somscore loopt van 1 (zeer kleine kans) tot 5 (kans is zeer groot). Respondenten schatten aanvullend twee niet-fysieke risico's in.
Vertrouwen	Respondenten geven aan hoeveel vertrouwen ze hebben in verschillende overheden en instanties. Antwoorden lopen van 1 (helemaal geen vertrouwen) tot 5 (heel veel vertrouwen).

Noot: Bij alle vragen waren de antwoordopties "weet ik niet", "niet van toepassing" en/of "wil ik niet zeggen" mogelijk. Deze antwoordopties zijn niet meegenomen in de analyses.

Naast deze kernindicatoren zijn in de metingen voor het Groninger Panel, inclusief de meting na de beving van Zeerijp, ook specifieke thema's aan de orde gekomen (zie Hoofdstuk 2). Voor een volledig overzicht van alle vragen en onderwerpen verwijzen we naar Bijlage 2.

Analysemethoden

In de komende hoofdstukken onderzoeken we de samenhang van de kernindicatoren uit Tabel 1.3.3 met de volgende vier gevolgen van de gaswinning: 1) schade aan woningen, 2) procedurele last, 3) de aardbeving bij Zeerijp en 4) de versterkingsoperatie. Hieronder lichten we onze aanpak en overwegingen bij de analyses voor elk van deze gevolgen toe.

Relatie met schade

Om de relatie tussen de kernindicatoren en schade te onderzoeken, delen we respondenten al gedurende de gehele looptijd van Gronings Perspectief in op basis van het aantal keer dat ze schade door gaswinning hebben gehad. Voor elke meting worden respondenten ingedeeld in één van drie schadegroepen: geen schade, één keer schade of meerdere keren schade. Het gaat hierbij om het aantal keren schade dat respondenten zelf rapporteren in de vragenlijsten. We houden hierbij geen rekening met hoe lang iemand al schade heeft, of wat de ernst van de schade is. In een eerder rapport lieten we zien dat schadeduur een aanvullende belasting is voor de gezondheid van respondenten (Stroebe et al., 2022). In Tabel 1.3.4 is de verdeling van respondenten over de schadegroepen zichtbaar voor de twee meest recente metingen. Eerder onderzoek waarin deze zelfrapportage is gekoppeld aan het schaderegister van de TCMG (Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen; inmiddels vervangen door het IMG) wijst uit dat de zelfrapportage een betrouwbare indicator is om de impact van schadeproblematiek op bewoners te onderzoeken (Stroebe et al., 2020).

Tabel 1.3.4 Aantal respondenten per schadegroep zoals ingevuld in de vragenlijsten van april en oktober 2025.

	Geen schade	Eén keer schade	Meerdere keren schade
April 2025	N = 679 (30%)	N = 540 (23,8%)	N = 1047 (46,2%)
Oktober 2025	N = 590 (27,1%)	N = 496 (22,8%)	N = 1085 (50%)

We laten in dit rapport resultaten zien van de zes metingen van april '23 tot en met oktober '25. Deze periode bestrijkt de start van Gronings Perspectief fase 4 tot nu. Hiermee voegen we twee extra metingen toe vergeleken met ons vorige rapport (D'Amore et al., 2025), waardoor we de bevindingen uit dat rapport kunnen vergelijken met de nieuwe resultaten. Bijlage 3 laat de ontwikkeling zien sinds de start van het onderzoek in 2016.

In tegenstelling tot de rapporten uit 2024 (Kanis et al., 2024) en 2025 (D'Amore et al., 2025) groeperen we respondenten nu per meting op basis van de schade die ze bij die specifieke meting aangeven. In eerdere rapporten deelden we respondenten in naar hun laatst gerapporteerde schade, waardoor zij door de tijd heen steeds in dezelfde groep bleven. Dat maakte het mogelijk om veranderingen binnen schadegroepen over de tijd te volgen zonder dat wisselingen in groepssamenstelling dit beïnvloedden. Er is zeker sprake van dit soort wisselingen: in de periode april '23 tot en met oktober '25 wisselt ongeveer 15% van respondenten tussen twee metingen van schadegroep. Uitgaan van de laatst gerapporteerde schade kan dan leiden tot onjuiste conclusies over de rol van schade in eerdere metingen, omdat de situatie van respondenten kan zijn veranderd. Omdat we in de analyses zes metingen meenemen, is dit risico aanzienlijk. Daarom groeperen we in dit rapport op basis van de schade zoals aangegeven per meting. Ter controle hebben we de analyses ook uitgevoerd op basis van de laatst gerapporteerde schade: de hoofdconclusies blijven dan hetzelfde.

Voor elk van de zes metingen onderzoeken we de relatie tussen de kernindicatoren en de drie schadegroepen. Per meting schatten we een apart cross-sectioneel regressiemodel waarin we de kernindicator voorspellen door de schadegroep, met correctie voor geslacht, opleidingscategorie en leeftijd. Zonder deze correctie kunnen demografische verschillen tussen gebieden met veel en weinig schade het verband vertekenen, omdat zulke verschillen, bijvoorbeeld in de leeftijdsopbouw, ook samenhangen met de kernindicatoren zoals gezondheid.³ In de figuren laten we de zogenoemde 'voorspelde gemiddelden' zien per schadegroep, waarmee we dankzij de controlevariabelen algemenere conclusies kunnen trekken dan op basis van de 'geobserveerde gemiddelden' zonder de correctie. Bij deze voorspelde gemiddelden laten we 95%-betrouwbaarheidsintervallen zien, die de onzekerheid rondom dat gemiddelde aangeven. In elke figuur combineren we de resultaten van de zes afzonderlijke analyses (één per meetmoment) tot een trendgrafiek die de ontwikkeling door de tijd tussen de schadegroepen laat zien. De schaal van de y-as in deze grafieken is afgestemd op de betrouwbaarheidsintervallen. Dit maakt trends beter zichtbaar, al is het hiermee lastiger om uitkomsten onderling te vergelijken. Waar verschillende kernindicatoren samen in één figuur staan, gebruiken we waar mogelijk dezelfde y-as, zodat deze wel te vergelijken zijn.

Net als in onze vorige twee rapporten (D'Amore et al., 2025; Kanis et al., 2024) toetsen we met een verdiepende analyse of de ontwikkeling door de tijd verschilt tussen schadegroepen. Een uitkomst, bijvoorbeeld gezondheid, kan voor alle respondenten toenemen over tijd, maar kan ook voor één schadegroep dalen en voor een andere groep gelijk blijven of stijgen. Ook kunnen verschillen tussen schadegroepen in de loop van de tijd groter of kleiner worden. Deze analyses richten zich ook op de periode tussen april 2023 en oktober 2025 en nemen alle respondenten mee die ten minste één van de zes metingen hebben ingevuld (N = 4368).

³ Ongeveer een kwart van de respondenten met schade zit in de versterking. Hier corrigeren we niet voor.

We modelleren hiervoor elke kernindicator als lineaire functie van tijd en schadegroep in een multilevel model, en voegen in een tweede model de interactie tussen tijd en schadegroep toe. De toetsen geven steeds de gemiddelde verandering over de hele periode weer, per schadegroep. Daarbij kan het voorkomen dat er een stijging of daling tussen de meetmomenten in een grafiek te zien is, terwijl er gemiddeld, over de totale periode gezien, toch geen significante verandering is. Omgekeerd kan de verandering over de hele periode gezien wel significant zijn, terwijl er maar in één of enkele meetmomenten verandering zichtbaar is. In enkele gevallen toetsen we ook een gebogen (niet-lineaire) trend om te zien of de kracht van een trend toeneemt of afneemt door de tijd.

Relatie met ervaren procedurele last

Een van de hoofdthema's in het huidige rapport is de ervaring van respondenten met procedures rond schadeherstel en versterking. In ons rapport uit 2022 (Stroebe et al., 2022) besteedden we al aandacht aan deze meer indirecte gevolgen van de gaswinning, door te kijken naar het aantal jaren dat respondenten te maken hebben met schade, en met de vragen over niet-fysieke risico's die we nog steeds stellen (zie Tabel 1.3.3). In dit rapport onderzoeken we opnieuw de procedurele last die respondenten ervaren in de context van schade. Hiervoor hebben we bij de laatste drie van de zes metingen respondenten met schade gevraagd naar hun ervaring op drie onderdelen: 1) in hoeverre de schade hen bezighoudt, 2) of zij hun schadedossier als eenvoudig of complex ervaren, 3) en hoelang zij meestal moeten wachten op duidelijkheid over schadeherstel aan hun woning (zie Tabel 1.3.5).

Tabel 1.3.5 Drie componenten van ervaren procedurele last (schade).

Vraag
In hoeverre houdt de schade die u had/heeft u bezig?
Vindt u dat u een eenvoudig of complex schadedossier heeft?
Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over schadeherstel aan uw woning?

We hebben deze drie componenten samengevoegd tot één indicator die voor elke respondent aangeeft hoeveel procedurele last hij/zij ervaart, in elk van de drie metingen. Dit hebben we gedaan door gebruik te maken van factorscores. In Bijlage 4 onderbouwen we deze keuze, en lichten we toe wat factorscores zijn.

In de analyses onderzoeken we hoe de procedurele last die respondenten ervaren samenhangt met de kernindicatoren en vergelijken we dit met onze andere voorspeller: schade. Deze twee voorspellers staan niet los van elkaar. Schade is een voorwaarde voor (eventuele) procedurele last bij het afhandelen van die schade. In

Hoofdstuk 2.2 gaan we dieper in op de relatie tussen schade en ervaren procedurele last. Door in de analyses zowel schade als ervaren procedurele last als voorspellers mee te nemen kunnen we iets zeggen over de relatieve belasting van procedurele last, en van andere gevolgen van het hebben van schade (alle andere gevolgen die niet te maken hebben met procedurele last). Het kan ook zijn dat de twee voorspellers elkaar versterken, zodat de relatie tussen procedurele last en een uitkomst sterker is voor respondenten met meer schade.

Belangrijk is dat niet alle respondenten met schade (uit Tabel 1.3.4) alle drie de vragen over procedurele last hebben beantwoord. Zoals blijkt uit Tabel 1.3.6, baseren we de analyses voor procedurele last op per meting 150-300 minder respondenten dan de analyses voor schade.

Tabel 1.3.6 Aantal respondenten met schade en aantal respondenten met een score op ervaren procedurele last

	Respondenten met schade	Respondenten met een score op ervaren procedurele last
Oktober '24	N = 1727	N = 1418
April '25	N = 1587	N = 1404
Oktober '25	N = 1581	N = 1383

Om de relatie tussen ervaren procedurele last en de kernindicatoren te visualiseren, delen we respondenten op in twee groepen op basis van de mediaan (de middelste score). De mediaan valt in ons geval vrijwel samen met het gemiddelde, waardoor we een groep van ongeveer 700 respondenten met een bovengemiddelde last en een groep van 700 met een ondergemiddelde last onderscheiden. Om de rapportage te vereenvoudigen spreken we van respondenten met een 'hoge' en respondenten met een 'lage' last.

Wanneer we kijken naar de schadegroep waarin respondenten met een hoge of lage last zitten, valt op dat meerdere keren schade niet altijd samengaat met een hoge procedurele last; 26-29% van de respondenten met meerdere keren schade rapporteert een lage last. Omgekeerd heeft 6-8% van de respondenten met één keer schade een hoge ervaren procedurele last. Tabellen 1.3.7, 1.3.8, en 1.3.9 laten het aantal respondenten zien per 'schade-last' groep, voor elk van de drie metingen.

Tabel 1.3.7 Aantal respondenten per schadegroep en ervaren procedurele last voor de meting van oktober '24.

	Eén keer schade	Meerdere keren schade
Lage procedurele last	N = 311 (21,9%)	N = 407 (28,7%)
Hoge procedurele last	N = 98 (6,9%)	N = 602 (42,4%)

Tabel 1.3.8 Aantal respondenten per schadegroep en ervaren procedurele last voor de meting van april '25.

	Eén keer schade	Meerdere keren schade
Lage procedurele last	N = 336 (23,9%)	N = 367 (26,1%)
Hoge procedurele last	N = 115 (8,2%)	N = 586 (41,7%)

Tabel 1.3.9 Aantal respondenten per schadegroep en ervaren procedurele last voor de meting van oktober '25.

	Eén keer schade	Meerdere keren schade
Lage procedurele last	N = 306 (22,1%)	N = 387 (28%)
Hoge procedurele last	N = 88 (6,3%)	N = 602 (43,5%)

In het rapport visualiseren we voor deze vier groepen de voorspelde gemiddelden van de kernindicatoren, net als bij de analyses op schade. Ter vergelijking laten we voor de drie metingen voor oktober 2024 ook voorspelde gemiddelden zien van de schadegroepen met één keer of meerdere keren schade. Voor deze drie metingen tussen april 2023 en april 2024 hebben we geen gegevens over ervaren procedurele last. Om een zuivere vergelijking te maken nemen we in de analyse voor deze eerste drie metingen alleen respondenten mee die in ten minste één van de drie laatste metingen een procedurele last score hebben (Tabel 1.3.10; 425-710 minder respondenten).

Tabel 1.3.10. Aantal respondenten met schade tussen april '23 en april '24, en met een score op procedurele last voor de periode tussen oktober '24 en oktober '25

	April '23	Okt '23	April '24
Eén keer of meerdere keren schade	N = 2071	N = 1989	N = 1772
Eén keer of meerdere keren schade EN minstens één score op procedurele last in de laatste drie metingen	N = 1361	N = 1411	N = 1347

We onderzoeken de relatie tussen schade, ervaren procedurele last en de kernindicatoren als volgt. Eerst toetsen we statistisch (middels contrasten) of de vier groepen verschillen in voorspelde gemiddelden. Deze verschillen zijn ook af te lezen uit de betrouwbaarheidsintervallen in de figuren. Bij deze figuren kan de y-as verschillen tussen de grafieken, zodat kleine verschillen tussen de groepen beter zichtbaar zijn.

Vervolgens voeren we een verdiepende analyse uit waarin we de relatieve voorspellende waarde van hoeveelheid schade vergelijken met die van de ervaren procedurele last. Deze analyse verduidelijkt de rol van procedurele last en andere aspecten van het hebben van schade voor een kernindicator. Hierbij gebruiken we het aantal keren schade (niet ingedeeld in twee schadegroepen maar lopend van 1 tot 10 keer of meer) en de mate van ervaren procedurele last (niet ingedeeld in twee groepen met hoge of lage last, maar op basis van het aantal standaarddeviaties boven of onder de gemiddelde last, zie Bijlage 4). Op deze manier kunnen we de kracht van elk van de twee voorspellers direct vergelijken (middels gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten). Ook vergelijken we deze resultaten met de resultaten wanneer we wel groeperen. Voor sommige kernindicatoren is er wel sprake van een relatie met schadegroepen, maar niet met hoeveelheid schades. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het voor die kernindicator belangrijker is of respondenten herhaaldelijk schade hebben dan hoeveel keer schade dit precies is.⁴ Tot slot toetsen we ook de interactie tussen schade en ervaren procedurele last. In sommige gevallen versterken deze elkaar, wat we in de tekst beschrijven als een stapeling van schade en procedurele last die extra belastend is.

In Hoofdstuk 9 behandelen we ervaren procedurele last in de context van de versterking. In dit hoofdstuk presenteren we resultaten op basis van de meting van april '25, waarvoor we gebruikmaken van gecombineerde gegevens van het Groninger Panel en het NCG-panel. Respondenten in beide panels kregen dezelfde drie vragen als voor schade, maar toegespitst op hun versterkingstraject (zie Tabel 1.3.11).

⁴ Een andere verklaring is dat de relatie tussen de betreffende kernindicator en aantal schades niet lineair is.

Tabel 1.3.11 Drie componenten van ervaren procedurele last (versterking)

Vraag
In hoeverre houdt uw versterkingstraject u (nog) bezig?
Vindt u dat u een eenvoudig of complex versterkingstraject heeft?
Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over versterking aan uw huis?

Impact van beving Zeerijp

Voor de meting na de aardbeving bij Zeerijp in november 2025 is de kern van de reguliere vragenlijst gebruikt, waarbij grotendeels dezelfde kernindicatoren zijn gebruikt als in eerdere metingen. Bij enkele onderwerpen is de vraagstelling echter aangepast. Zo is bij thema's als gezondheid, stressgerelateerde klachten, ervaren veiligheid en emoties gevraagd naar de periode sinds de aardbeving, in plaats van de gebruikelijke periode van de afgelopen vier weken. Hierdoor konden de scores van deze kernindicatoren niet rechtstreeks worden vergeleken met de scores uit eerdere metingen. We hebben daarom alleen onderzocht wat het effect van de beving was door de kernindicatoren te vergelijken voor wie de beving voelde of hoorde en wie niet.

Dit is uitgevoerd met regressieanalyses op de gegevens van de extra meting, waarbij we rekening hielden met verschillen in schadegroep, leeftijd, opleiding, geslacht en scores uit eerdere metingen (waar mogelijk). Voor elke uitkomst, zoals geestelijke gezondheid, stressgerelateerde klachten, hoop, machteloosheid, angst en andere emoties, laten we de gemiddelde scores per groep zien in staafdiagrammen, inclusief de 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Voor de overige kernindicatoren, waarbij de vraagstelling in de meting na de beving in Zeerijp ongewijzigd was gebleven, is wél gekeken naar de ontwikkelingen over tijd. Hiervoor is een subset samengesteld met de gegevens uit de meting vóór en de meting na de beving. Respondenten zijn hierbij ingedeeld in een 'beving gevoeld'-groep op basis van hun rapportage over het al dan niet voelen of horen van de beving in de meting na de beving. Deze groepsindeling is vervolgens ook toegepast op hun scores in de meting vóór de beving.

Voor deze kernindicatoren hebben we onderzocht of de beving invloed had op risicoperceptie en vertrouwen in de Rijksoverheid, Provincie, gemeente, IMG, NCG en buurtgenoten. We hielden hierbij rekening met het feit dat sommige respondenten aan beide meetmomenten deelnamen, door een multilevelanalyse te gebruiken. In deze analyse keken we naar het effect van het wel of niet voelen of horen van de beving, het tijdstip (vóór versus na de beving), en de combinatie hiervan. In alle analyses is rekening gehouden met verschillen in schadegroep, leeftijd, opleiding en geslacht.

De resultaten zijn weergegeven in figuren met gemiddelde scores per groep door de tijd, inclusief 95%-betrouwbaarheidsintervallen. Ter illustratie zijn in deze figuren ook de gemiddelde scores uit de eerste vijf metingen (april '23 t/m april '25) opgenomen, maar transparant weergegeven omdat deze niet in de analyses zijn gebruikt.

Impact van versterking

Naast de impact van het hebben van schade, onderzoeken we ook de impact van de versterkingsoperatie op dezelfde kernindicatoren. Om vast te stellen of een respondent te maken heeft met de versterkingsoperatie maken we gebruik van gegevens van NCG o.a. over de data waarop men de verschillende versterkingsfases ingaat (zie Bijlage 5 voor een overzicht van beschikbaar gestelde gegevens). Door deze gegevens te combineren⁵ met de data uit onze vragenlijsten voor zowel het Groninger Panel als het NCG-panel, maken we een inschatting van de impact van (de verschillende fases van) de versterking op o.a. gezondheid, ervaren veiligheid en vertrouwen. We controleren in deze analyses voor het hebben van schade, om de schattingen voor versterking zo min mogelijk te vertekenen door verschillen in schade. Hierbij moet opgemerkt worden dat de meeste respondenten in de werkvoorraad van NCG ook (meerdere keren) schade hebben, waardoor de effecten van schade en versterking moeilijk uit elkaar te halen zijn. Er konden voor de analyses in dit rapport in totaal 6447 respondenten van het Groninger Panel en 919 respondenten van het NCG-panel worden gekoppeld aan versterkingsgegevens van NCG. Van deze respondenten zitten er $N = 1979$ in de werkvoorraad van NCG. In Tabel 1.3.12 staat een korte beschrijving van de fases en hoeveel respondenten van de panels die in de werkvoorraad van NCG zitten deze fase al hebben doorlopen op de peildatum (31 maart 2025 voor het NCG-panel en 27 oktober 2025 voor het Groninger Panel).

De analyses over versterkingsfases in dit rapport richten zich op veranderingen binnen dezelfde personen door de tijd. Dit is een 'update' van analyses in een eerder rapport (zie Kanis et al., 2024): dezelfde analyses zijn herhaald met gedeeltelijk dezelfde datapunten (van voor '24) en gedeeltelijk nieuwe datapunten (van '24 en '25). Voor een uitgebreide uitleg over deze analyses verwijzen we naar het eerdere rapport (Kanis et al., 2024; zie p.24 en Bijlage 6).

⁵ Voor de koppeling van vragenlijstgegevens aan datums van versterkingsfases is een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uitgevoerd, conform de AVG. Technische en organisatorische maatregelen zijn genomen in overleg met juridische, IT- en data-adviseurs van de RUG en NCG. Een gegevensuitwisselingsovereenkomst met NCG waarborgt de veilige verwerking van data.

Tabel 1.3.12 Overzicht van percentage respondenten (die gekoppeld konden worden; uit zowel het Groninger- als het NCG-panel) in de werkvoorraad (N = 1979) die fases hebben doorlopen.

Fase	Beschrijving volgens NCG	N
Opname	De woning is opgenomen in het Lokaal Plan van Aanpak van de gemeente.	1829 (92,4%)
Beoordeling	Een bouwkundige heeft beoordeeld of een woning veilig genoeg is bij een aardbeving of niet (op norm of niet).	1615 (81,6%)
Planvorming	Er is een plan gemaakt om bijvoorbeeld de verbindingen tussen de vloeren en wanden te verstevigen. Of om de vloeren, muren of fundering te versterken. Ook is het mogelijk dat sloop en nieuwbouw noodzakelijk is.	1026 (51,8%)
Uitvoering	De aannemer heeft de bouwwerkzaamheden voorbereid. Zoals materialen bestellen, de werkzaamheden plannen en het terrein voorbereiden voor de bouwwerkzaamheden. Als het nodig is verhuizen de bewoners van een woning naar hun tijdelijke huisvesting.	467 (23,6%)
Bouw afgerond	De werkzaamheden zijn afgerond. Na het oplossen van restpunten kan de eigenaar zijn woning weer 'in ontvangst nemen' en eventueel weer terugverhuizen.	377 (19,1%)
Complete afronding	In deze fase heeft NCG het versterkingstraject voor een woning intern administratief afgerond.	328 (16,6%)

2. Ervaren procedurele last

Belangrijkste bevindingen

- Mannen, jongere respondenten, en respondenten in opleidingscategorie A en B ervaren gemiddeld veel procedurele last.
- Meer schade gaat gemiddeld genomen gepaard met een hogere ervaren procedurele last, maar er zijn daarnaast ook andere belangrijke gevolgen van het hebben van schade.

2.1 Relatie met demografische kenmerken

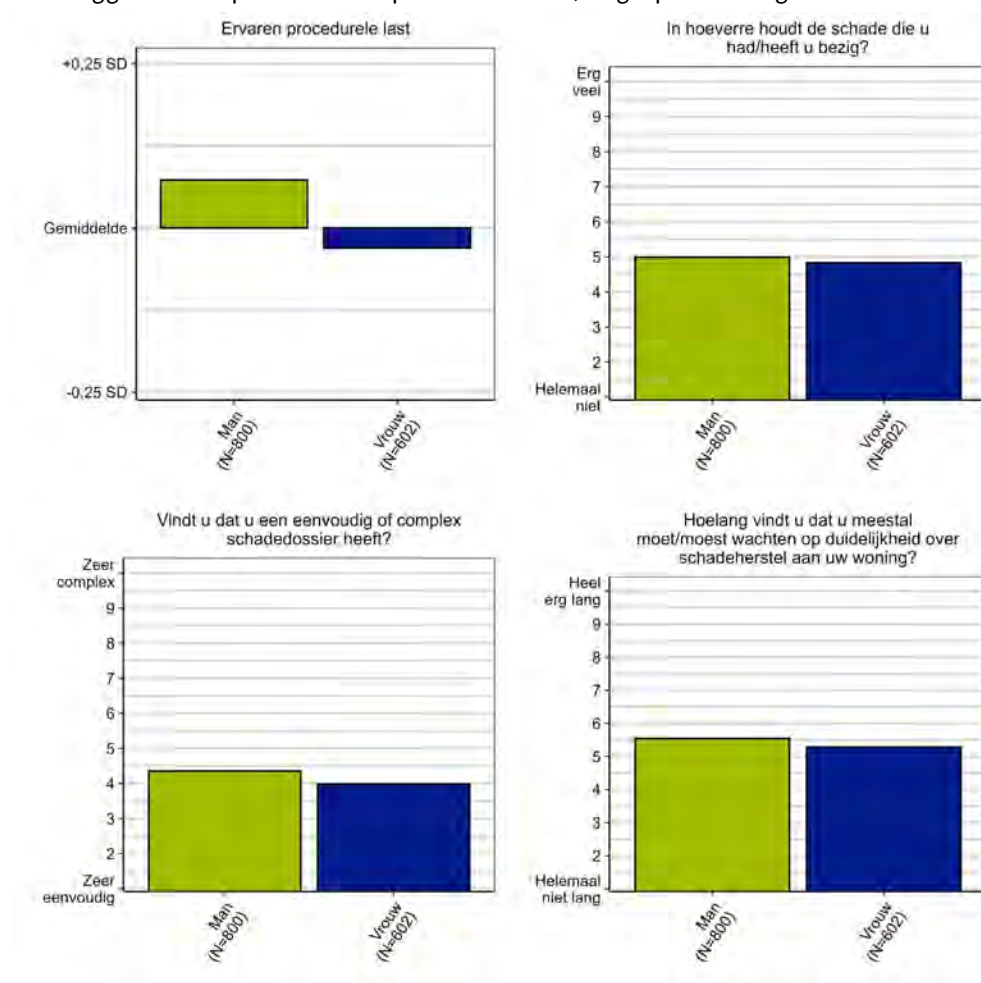
We kijken in dit rapport op een nieuwe manier naar de procedurele last die respondenten ervaren (zie Hoofdstuk 1.3). Daarom presenteren we in dit hoofdstuk een aantal beschrijvende statistieken voor deze indicator. In eerdere rapporten hebben we op een vergelijkbare manier gerapporteerd over andere indicatoren. Zo gingen we twee jaar geleden dieper in op de relatie tussen leeftijd en gezondheid (Kanis et al., 2024).

In dit hoofdstuk bekijken we hoe de procedurele last die respondenten met schade ervaren samenhangt met: 1) de drie demografische kenmerken waar we in veel van de analyses voor corrigeren (geslacht, opleidingscategorie en leeftijd), en 2) de hoeveelheid gerapporteerde schade. Voor de relatie met demografische kenmerken laten we geobserveerde gemiddelden zien, en voor de relatie met schade geschatte gemiddelden, gecorrigeerd voor demografische kenmerken. In beide gevallen gebruiken we de gegevens uit de meting van april '25. De andere twee metingen waarin procedurele last is gemeten, laten een vergelijkbaar beeld zien.

Geslacht

Figuur 2.1.1 geeft de gemiddelde ervaren procedurele last voor mannen en vrouwen weer. Mannen ervaren gemiddeld een hogere last op alle drie de componenten.

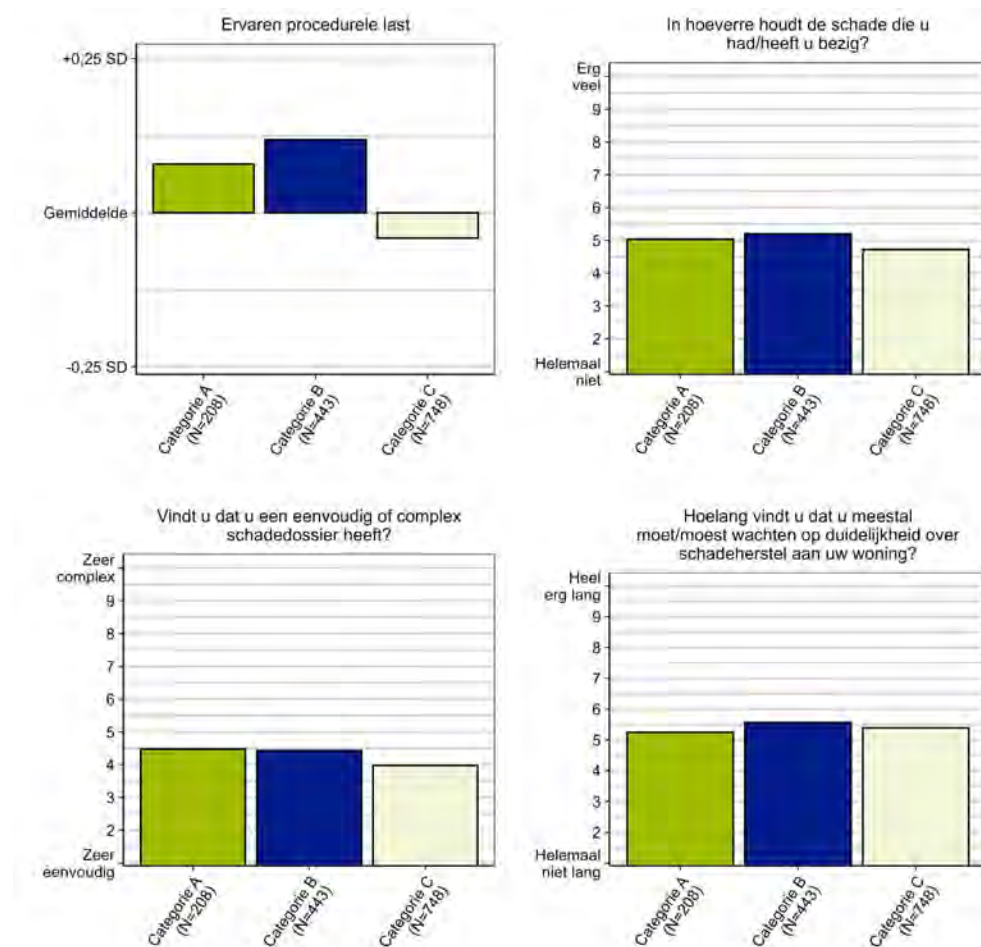
Figuur 2.1.1 Geobserveerde gemiddelden op ervaren procedurele last, en op de drie onderliggende componenten van procedurele last, uitgesplitst naar geslacht.

Opleidingscategorie

We maken in ons onderzoek onderscheid tussen drie opleidingscategorieën (A, B, C), met een oplopende totale opleidingsduur en theoretisch gehalte (Voor een toelichting zie de tabel met kernbegrippen aan het begin van het rapport). In Figuur 2.1.2 staat de procedurele last die respondenten gemiddeld in elke opleidingscategorie ervaren. Hieruit blijkt dat respondenten in de eerste twee opleidingscategorieën over het algemeen bovengemiddeld veel last ervaren, terwijl respondenten in categorie C over het algemeen onder het gemiddelde scoren. Dit patroon doet zich voor bij elk van de drie componenten van ervaren procedurele last.

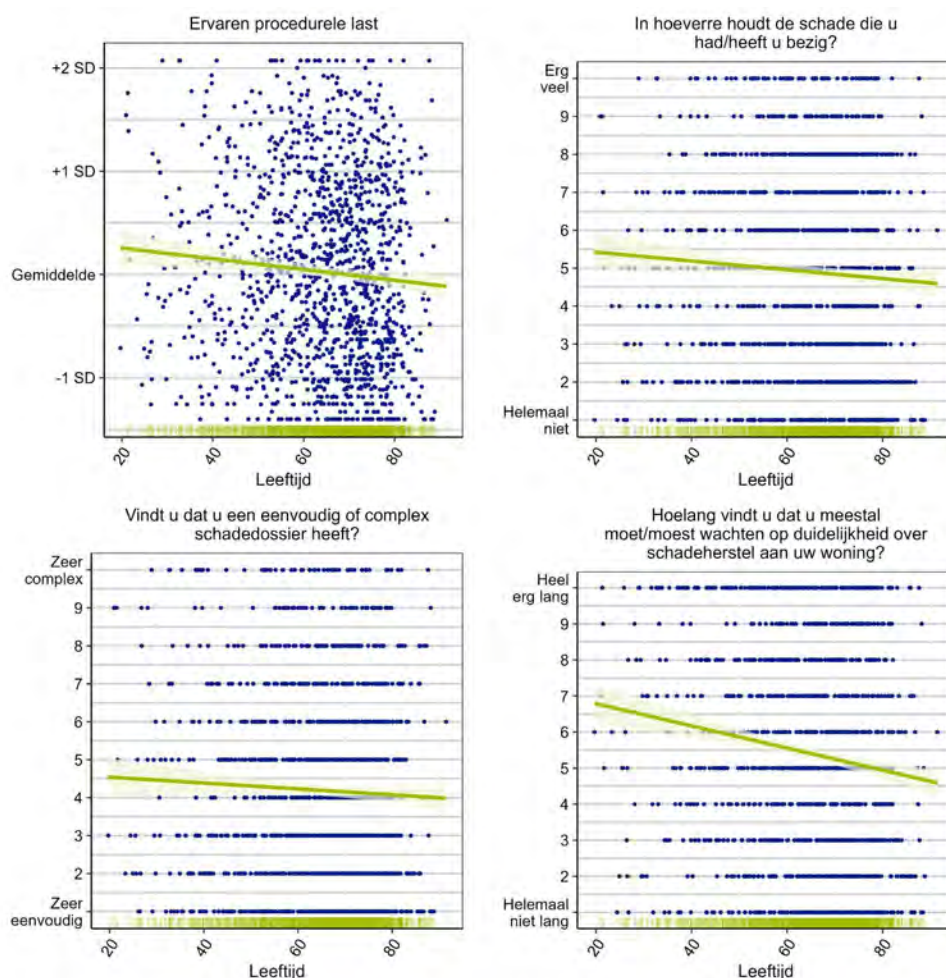
Figuur 2.1.2 Geobserveerde gemiddelden op ervaren procedurele last, en op de drie onderliggende componenten van procedurele last, uitgesplitst naar opleidingscategorie.

Leeftijd

In Figuur 2.1.3 tonen we de samenhang tussen de leeftijd van respondenten en de procedurele last die zij ervaren. Hierbij vinden we dat oudere respondenten gemiddeld minder procedurele last ervaren ($r = -0.13$, $p < 0.01$). Ook zien we verschillen tussen de componenten van procedurele last. Oudere respondenten geven aan minder bezig te zijn met schade ($r = -0.06$, $p < 0.05$), en vooral minder het gevoel te hebben dat ze lang moeten wachten op duidelijkheid ($r = -0.14$, $p < 0.01$). We vinden geen relatie tussen leeftijd en hoe complex respondenten hun schadedossier vinden ($r = -0.04$, $p = 0.16$).

Figuur 2.1.3 Geobserveerde gemiddelden op ervaren procedurele last, en op de drie onderliggende componenten van procedurele last, in relatie tot leeftijd.

Noot: De groene lijnen in het midden geven de (cor)relatie weer, en de groene lijnen onderaan tonen de verdeling van leeftijden.

2.2 Relatie met schade

Schade is een voorwaarde voor (eventuele) procedurele last bij het afhandelen van die schade. Schade en procedurele last zijn dus geen losstaande factoren. In dit hoofdstuk kijken we dieper naar de relatie tussen deze twee factoren.

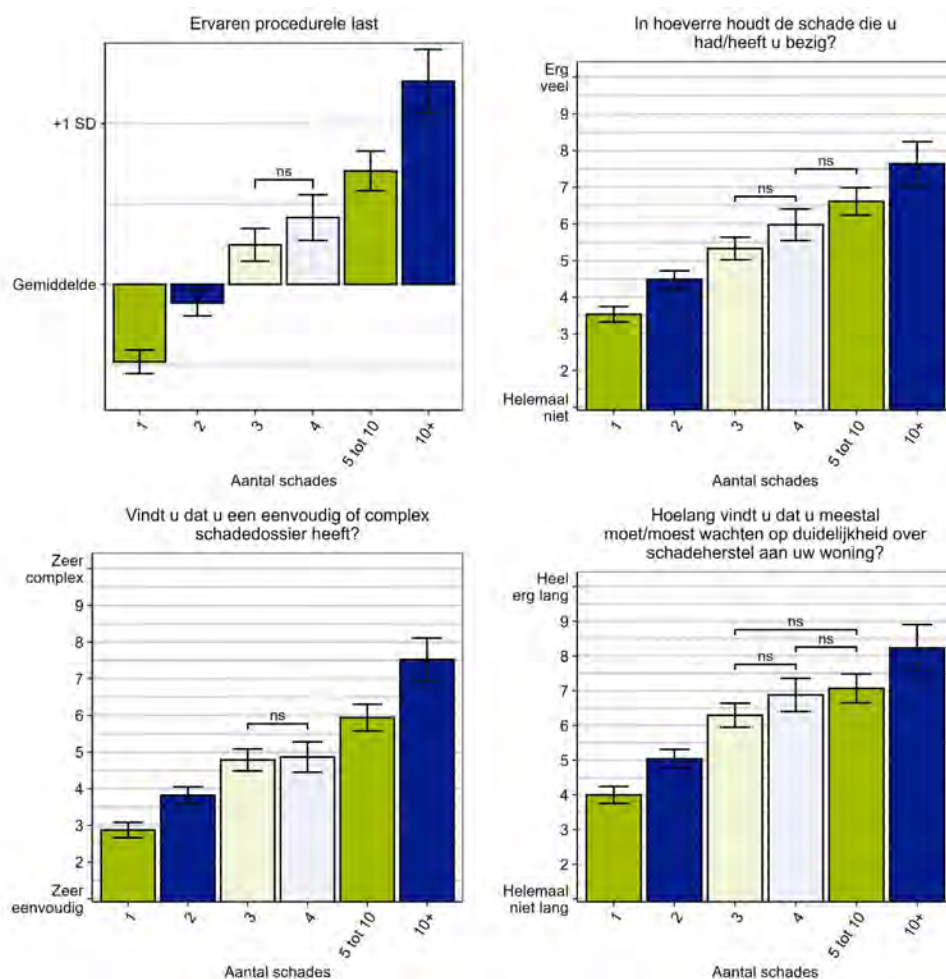
In Figuur 2.2.1 visualiseren we de relatie tussen het aantal schades dat respondenten rapporteren (dus niet gegroepeerd tot twee schadegroepen) en de procedurele last die zij ervaren, voor de meting van april '25.⁶ De figuur laat zien dat respondenten met 1 of 2 keer schade over het algemeen minder procedurele last ervaren dan gemiddeld, en

⁶ Voor de andere twee metingen zien wij een vergelijkbaar beeld als dat uit de figuur, behalve dat er wat kleinere verschillen in procedurele last zijn voor de twee groepen met de meeste schade (5 tot 10 en meer dan 10).

dat respondenten met 3 keer schade of meer bovengemiddeld veel last ervaren. Meer schade gaat consistent gepaard met meer procedurele last; bij bijna elke hoeveelheid schade is de procedurele last (significant) hoger dan de vorige hoeveelheid. Ditzelfde patroon zien we bij elk van de drie componenten van ervaren procedurele last.

Het is belangrijk om te benoemen dat de resultaten in Figuur 2.2.1 gemiddelden zijn. In Hoofdstuk 1.3 (Tabel 1.3.7-1.3.9) zagen we al dat meer schade niet voor iedere respondent automatisch een hogere procedurele last betekent. Er is een grote groep respondenten met meerdere keren schade die een lage last ervaart, en een kleinere groep respondenten met één keer schade en een hoge ervaren last.

Figuur 2.2.1 Geschatte gemiddelden op ervaren procedurele last, en op de drie onderliggende componenten van procedurele last, uitgesplitst naar aantal schades, controlerend voor geslacht, leeftijd, opleiding, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Noot: Alle geschatte gemiddelden verschillen van elkaar, behalve waar aangegeven met ns (= niet significant).

Procedurele last en ‘andere gevolgen’ van schade

Procedurele last ervaren is één van de mogelijke gevolgen van het hebben van schade. De correlatie tussen ervaren procedurele last en aantal keren schade (niet gegroepeerd tot twee schadegroepen) ligt in onze gegevens tussen de .45 en .49.⁷ De hoeveelheid schade die respondenten hebben, verklaart daarmee bijna een kwart van de variantie in de procedurele last die zij ervaren. Dit betekent dat de mate van procedurele last in belangrijke mate afhangt van hoeveel schade iemand heeft, maar dat er tegelijkertijd ook andere aspecten zitten aan het hebben van schade. Over deze andere aspecten weten we alleen dat ze los staan van procedurele last. Wanneer we in de komende hoofdstukken schade en procedurele last gezamenlijk relateren aan de kernindicatoren kunnen we iets zeggen over hoe belangrijk procedurele last en deze andere aspecten relatief zijn voor de betreffende kernindicator.

Overige ervaringen met procedurele last

Aansluitend op de drie items over procedurele last bevatte de vragenlijst ook een open vraag waarin respondenten konden vertellen over overige ervaringen met schade of persoonlijke situaties die hiermee samenhangen. In totaal hebben 438 respondenten hier een toelichting gegeven.

De meest voorkomende toelichtingen gaan over ervaringen met het langdurige proces tot erkenning en herstel van schade. Ook worden onduidelijke instanties, slechte communicatie en een oneerlijke verdeling van vergoedingen als knelpunten genoemd.

“Het duurde lang voordat de schade bij ons erkend werd. Dat heeft enorm gefrustreerd en boosheid gegeven.”

“Het is gemeld en daarna blijft het oorverdovend stil! Er is totaal geen enkele communicatie.”

“Ongelijke beoordeling schades en ongelijke beoordeling bij toekenning.”

“Wel frustrerend dat er sprake was van verschil in benadering in vergelijking met burens. Daardoor ontstaat er een groot contrast in vergoedingen. De laatste melding van 18 schades zijn onverwacht allemaal afgewezen.”

⁷ Vergeleken met de correlaties tussen schade en de kernindicatoren is dit relatief hoog, maar lager dan de correlatie tussen schade en ervaren veiligheid of risicoperceptie.

Daarnaast benadrukt een deel van de respondenten de impact die de schade en de procedures op hun leven hebben gehad als het gaat om gezondheid of sociale relaties.

“Ik heb door stress een hartinfarct gehad.”

“Mijn relatie staat regelmatig onder spanning door mijn hoofdpijndossier.”

Tegenover deze negatieve ervaringen staan enkele positieve ervaringen met de afhandeling van schade, vooral bij respondenten met eenvoudigere schadedossiers.

“Eenvoudige schade... zeer snel afgehandeld met de standaard vergoeding.”

“Schade is niet groot, maar ook redelijk snel vergoed.”

3. Extra meting naar aanleiding van de beving bij Zeerijp

Belangrijkste bevindingen

- Respondenten die aangeven de beving te hebben gevoeld of gehoord wonen grotendeels in het epicentrum van de beving bij Zeerijp.
- Respondenten die al meerdere keren schade hadden vóór de beving bij Zeerijp vormen het grootste deel van de groep die de beving heeft gevoeld of gehoord en de groep die na de beving nieuwe schade had.
- Bijna de helft van de respondenten weet nog niet of zij nieuwe schade hebben door de beving; van degenen die dit wel zeker weten, heeft de helft deze schade nog niet gemeld in de dagen/weken na de beving, hoewel zij wel van plan zijn dit nog te doen.
- Respondenten met nieuwe schade of met onzekerheid over nieuwe schade bevinden zich relatief vaker in de wacht of versterkingsfase, terwijl bij respondenten zonder nieuwe schade de versterking vaker al is afgerond of de woning op norm is verklaard.

Op 14 november '25 om 01:16 uur vond bij Zeerijp een aardbeving plaats met een kracht van 3,4 op de schaal van Richter⁸. Naar aanleiding van deze beving is op 18 november een extra vragenlijst uitgezet. In dit hoofdstuk wordt context gegeven over de beving, hoe respondenten het ervaren hebben, eventuele ontstane schade en de ervaren ondersteuning na de beving.

3.1 Bodembeweging

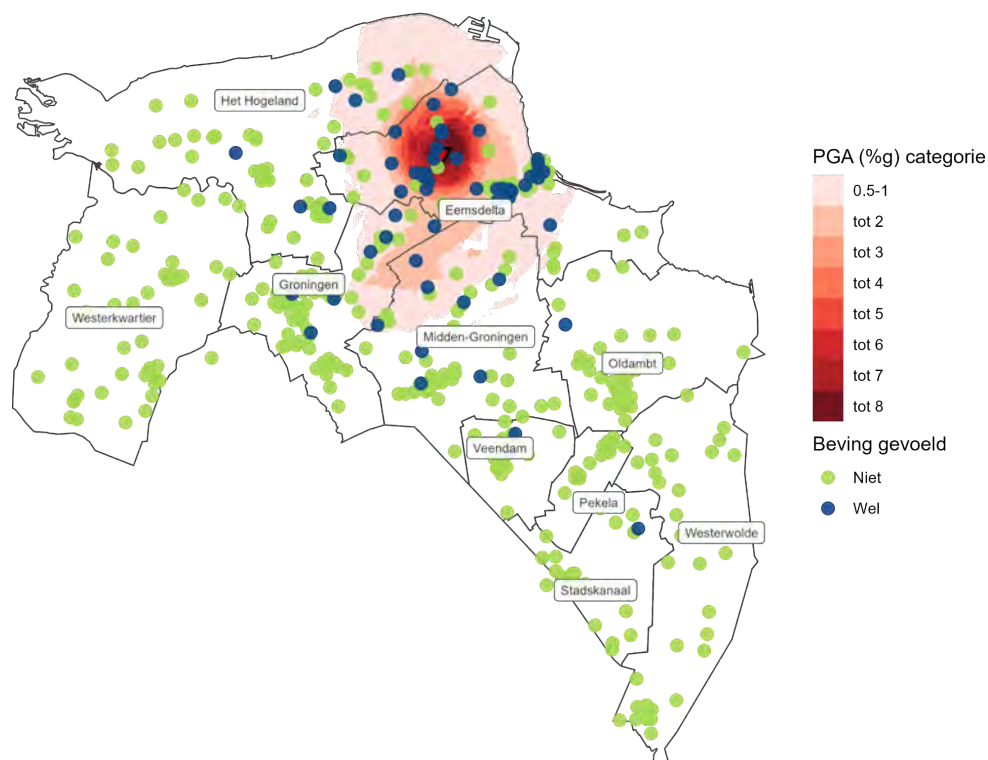
In dit rapport laten we de gemeten *peak ground acceleration* (PGA) zien. Deze maat geeft de lokale grondversnelling weer en is daarmee geschikt is voor schade-inschatting in Groningen, aangezien ondiepe bevingen en de aanwezigheid van klei- en veenlagen leiden tot versterkte effecten die de schaal van Richter niet weergeeft⁹. Ook in onze gegevens houdt PGA het sterkst verband met menselijke waarneming (zie Stroebe et al., 2019). In Figuur 3.1.1 zijn antwoorden op de vragenlijst gekoppeld aan zogenaamde

⁸ Zie <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/aardbeving-van-3-4-in-groningse-zeerijp>

⁹ Zie <https://www.sodm.nl/vraag-en-antwoord/groningen/hoe-komt-het-dat-bevingen-zo-goed-gevoeld-worden-in-groningen>

ShakeMaps van het KNMI¹⁰. Een visuele inspectie laat zien dat de beving door veel mensen rondom het epicentrum is gevoeld. Ook op plekken waar PGA laag was (tot 1% g PGA) is de beving door veel mensen gevoeld. Er zijn echter ook veel mensen rondom het epicentrum die de beving niet hebben gevoeld. Omdat de beving 's nachts plaatsvond, is dat mogelijk omdat zij sliepen (zie ook Tabel 3.2.1 later in dit hoofdstuk).

Figuur 3.1.1 Grondbeweging PGA (>0,5% g) en ruimtelijke clusters van N >= 5 respondenten die de beving voelden of niet.

Noot: Locaties zijn gebaseerd op het centroid van postcode-6-gebieden. Om herleidbaarheid van individuele respondenten te voorkomen zijn respondenten geclusterd in bundels van ten minste vijf personen op basis van geografische nabijheid. In gebieden met minder respondenten kan de locatie van een cluster verder afwijken van de oorspronkelijke postcode-6-locatie. Dit figuur dient daarom uitsluitend ter illustratie van het algemene ruimtelijke patroon.

3.2 Waarnemingen en ervaringen na beving bij Zeerijp

In dit hoofdstuk worden - vooruitlopend op de hoofdanalyse over de impact van de beving in Zeerijp - eerst een beschrijving van de antwoorden van respondenten in de aanvullende meting na de beving bij Zeerijp gegeven. De beschrijving beperkt zich tot

¹⁰ Zie <https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/achtergrond/shakemaps-voor-groningen> voor meer informatie

achtergrond- en contextkenmerken die samenhangen met de beving, zoals het al dan niet voelen of horen van de beving, het hebben van (nieuwe) schade, contact met instanties en de fase van het versterkingstraject waarin respondenten zich bevinden. Daarnaast worden enkele toelichtingen uit open vragen besproken.

Beving gevoeld of gehoord

In de vragenlijst na de aardbeving bij Zeerijp zijn twee vragen met betrekking tot het opmerken van de beving samengevoegd tot één variabele: *'Beving gevoeld of gehoord'*. Tabel 3.2.1 geeft de verdeling van respondenten over deze twee vragen weer. De vraag over het voelen of horen van de beving is niet gesteld aan respondenten die doorsliepen tijdens de beving. Omdat deze respondenten hiermee impliciet aangeven de beving niet bewust te hebben gevoeld of gehoord, zijn deze antwoorden gecodeerd als: "beving niet gevoeld of gehoord". Respondenten die aangeven niet te weten of zij de beving wel of niet gevoeld of gehoord hebben, zijn uitgesloten van de analyses en gecodeerd als ontbrekend. Ook rapporteren 19 respondenten eerst dat zij wakker werden van de beving, maar vervolgens dat zij deze niet te hebben gemerkt; deze respondenten zijn als "beving niet gevoeld of gehoord" gecodeerd. Na deze hercodering blijkt dat 13,6% van de respondenten aangeeft de beving in Zeerijp te hebben gevoeld of gehoord, terwijl 86,4% aangeeft dit niet te hebben ervaren.

Tabel 3.2.1 Verdeling respondenten over twee beving vragen, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Sliep u op het moment van de aardbeving?	Heeft u de aardbeving gevoeld of gehoord?			
	Ja	Nee	Weet ik niet	Totaal
Nee	75	65	< 10	148
Ja, en ik sliep door	-	-	-	1667
Ja, en ik werd er wakker van	218	19	35	272
Weet ik niet	< 10	124	19	144
Totaal	294	208	62	
Beving gevoeld na hercoderen:	294 (13,6%)	1875 (86,4%)	-	2169

In Tabel 3.2.2 wordt de verdeling onder respondenten over het al dan niet voelen of horen van de beving verder uitgesplitst op de sterkte van het voelen. Hierbij is te zien dat van de respondenten die aangeven de beving te hebben gevoeld, het merendeel (40,8%) aangeeft de beving sterk te hebben gevoeld.

Tabel 3.2.2 Verdeling respondenten sterkte beving gevoeld vraag na hercodering, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Hoe sterk heeft u de trilling gevoeld?	N (%)
Niet gevoeld of gehoord	1875 (86,5%)
Niet gevoeld, alleen gehoord	33 (1,5%)
Licht gevoeld	48 (2,2%)
Duidelijk gevoeld	93 (4,3%)
Sterk gevoeld	120 (5,5%)
Totaal	2169

Tabel 3.2.3 laat zien wat de 194 respondenten die de beving voelden, hebben waargenomen tijdens de beving. Respondenten konden hierbij meerdere antwoorden aankruisen. De meest genoemde waarnemingen zijn het voelen van een schok (54,1%) en het horen van een hard geluid of een knal (50,3%). Daarnaast geeft ook 20,7% aan dat een raam of deur trilde, open- of dichtviel. Een volledig overzicht van alle gerapporteerde waarnemingen is opgenomen in Tabel 3.2.3.

Tabel 3.2.3 Verdeling respondenten waarnemingen bij beving voelen of horen, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Wat heeft u van de beving gemerkt?	N (%)
Ik voelde een schok	159 (54,1%)
Ik hoorde een hard geluid of een knal	148 (50,3%)
Een raam of deur trilde, viel open of dicht	61 (20,7%)
Anders (open antwoorden)	56 (19%)
Ik werd wakker maar weet niet precies waarvan	55 (18,7%)
(Huis)dieren gedroegen zich anders dan normaal (onrustig)	54 (18,4%)
Ik zag de grond of een gebouw heen en weer bewegen	24 (8,2%)
Er vielen één of meer objecten naar beneden	13 (4,4%)
Hangende objecten zwaaiden heen en weer	12 (4,1%)
Totaal	294

Noot: Percentages tellen niet op tot 100% omdat respondenten meerdere antwoorden konden selecteren. We laten hier alleen antwoordcategorieën met meer dan tien antwoorden zien.

Er geven 56 respondenten (19%) aan dat zij iets anders hebben gemerkt van de beving dan binnen de huidige antwoordopties is genoemd. De meeste van deze antwoorden beschrijven het schudden, trillen of zelfs verschuiven van het bed, wat in veel gevallen de oorzaak was van het wakker worden. Daarnaast zijn enkele keren het horen van krakende geluiden of het voelen van trillingen genoemd.

“Het bed stond aan één zijde 5 cm van de muur, en aan de andere zijde 10 cm.”

“Ik lag in bed en hoorde een krakend geluid. Bleek het bed te zijn dat bewoog. Voelde dat ik zachtjes heen en weer bewoog.”

“Er trok een trilling door het huis alsof er een zware vrachtwagen voorbij gereden was.”

Schadegroepen vóór en na beving Zeerijp

Tabel 3.2.4 laat zien in hoeverre respondenten nieuwe schade door de beving in Zeerijp rapporteren, uitgesplitst naar hun eerdere ervaring met schade door gaswinning vóór de beving. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen respondenten met geen of één keer eerdere schade en respondenten met meervoudige eerdere schade. Met deze indeling kunnen we verkennen of het rapporteren van nieuwe schade samenhangt met eerdere schade-ervaringen.

Uit de tabel blijkt dat respondenten met geen of één keer eerdere schade slechts in beperkte mate aangeven nieuwe schade door de beving te hebben (1,1%). In deze groep geeft het merendeel aan geen nieuwe schade te hebben (71,9%), terwijl 27,0% aangeeft (nog) niet te weten of er sprake is van nieuwe schade. Onder respondenten met meervoudige eerdere schade ligt het aandeel dat nieuwe schade door de beving rapporteert duidelijk hoger (12,1%). Tegelijkertijd geeft binnen deze groep een groot deel aan (nog) niet te weten of er nieuwe schade is ontstaan (61,3%), terwijl 26,6% aangeeft geen nieuwe schade te hebben.

Deze resultaten laten zien dat nieuwe schade vaker voorkomt onder respondenten die al meerdere keren schade door gaswinning hebben ervaren. Dit patroon zou erop kunnen wijzen dat respondenten met meervoudige eerdere schade zich in een andere schadecontext bevinden dan respondenten met geen of beperkte eerdere schade, bijvoorbeeld doordat zij vaker in gebieden wonen waar schade optreedt of doordat eerdere schade-ervaringen een rol spelen in hoe nieuwe schade wordt ervaren en benoemd. Tabel 3.2.4 maakt zichtbaar dat deze groepen verschillen, maar biedt geen inzicht in welke factoren hieraan precies ten grondslag liggen.

Tabel 3.2.4 Verdeling respondenten nieuwe schade gerapporteerd na de beving in Zeerijp, uitgesplitst naar hun eerdere ervaring met schade door gaswinning vóór de beving, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Nieuwe schade door beving Zeerijp	Aantal keer schade door gaswinning vóór beving Zeerijp	
	Geen of één keer schade	Meervoudig
Ja	12 (1,1%)	132 (12,1%)
Nee	802 (71,9%)	290 (26,6%)
Weet ik (nog) niet	301 (27%)	669 (61,3%)
Totaal	1.115	1.091

Noot: De categorieën 'geen schade' en 'één keer schade' door gaswinning vóór de beving zijn samengevoegd, omdat afzonderlijke rapportage tot lage aantallen in sommige cellen zou leiden.

Van de 144 respondenten met nieuwe schade door de beving in Zeerijp heeft 34% deze schade gemeld. Daarnaast geeft 50,7% aan de schade nog niet te hebben gemeld, maar dit wel van plan te zijn, terwijl 15,3% aangeeft dit niet te hebben gedaan en ook niet van plan te zijn (zie Tabel 3.2.5). Hieruit blijkt dat een groot deel van de respondenten de nieuwe schade heeft gemeld, maar ook dat de helft van deze respondenten de nieuwe schade nog niet heeft gemeld, hoewel zij aangeven dit wel van plan zijn te doen.

Tabel 3.2.5. Verdeling respondenten over het al dan niet melding van nieuwe schade na de beving bij Zeerijp, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Heeft u deze nieuwe schade gemeld?	N (%)
Ja	49 (34%)
Nee, en ga ik ook niet doen	22 (15,3%)
Nee, maar ga ik wel doen	73 (50,7%)
Totaal	144

Respondenten die aangaven nieuwe schade te hebben, maar deze niet te hebben gemeld en dit ook niet van plan te zijn, noemden verschillende redenen voor het niet melden van schade. Respondenten konden hierbij meerdere opties aankruisen. Ondanks dat het om een relatief klein aantal respondenten gaat, geven zij aan dat ze de schade niet willen melden omdat ze de schade als niet ernstig genoeg beschouwen, er gebrek aan vertrouwen is in de afhandeling en omdat het melden als belastend wordt ervaren.

Tabel 3.2.6 laat zien in hoeverre respondenten de beving bij Zeerijp hebben gevoeld of gehoord, uitgesplitst naar hun eerdere ervaring met schade door gaswinning vóór de beving. Het merendeel van de respondenten die de aardbeving bij Zeerijp heeft gevoeld of gehoord (84,4%) geeft aan voorafgaand aan deze beving al meerdere keren schade te hebben gehad.

Tabel 3.2.6 Verdeling respondenten over schadegroepen en beving gevoeld, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Hoe vaak heeft u in het verleden (vóór de beving van Zeerijp) schade door gaswinning gehad?	Heeft u de aardbeving gevoeld of gehoord?		
	Ja	Nee	Totaal
Geen	15 (5,1%)	585 (31,6%)	600 (27,9%)
Eén keer	31 (10,5%)	469 (25,3%)	500 (23,3%)
Meerdere keren	248 (84,4%)	799 (43,1%)	1047(48,8%)
Totaal	294	1853	2147

Contact met instanties

Aan de respondenten is gevraagd of en met welke instanties zij na de beving van Zeerijp contact hebben gehad. Het gaat hierbij om instanties zoals IMG, NCG, Stut en Steun, de Groninger Bodem Beweging, het Groninger Gasberaad, de Geestelijke Verzorging Aardbevingsgebied Groningen (GVA) en Vangnet Bijzondere Situaties. De meeste respondenten (91,3%) geven aan geen contact te hebben gehad met een van de bovengenoemde instanties. Van de respondenten die wel contact hebben gehad waren de meest voorkomende instanties IMG en NCG, waarbij 103 respondenten aangeven met IMG contact te hebben gehad en 31 respondenten met NCG.

Daarna is respondenten gevraagd of deze instanties hen voldoende hebben kunnen helpen. Deze vraag is gesteld aan alle respondenten die aangaven met minimaal één van deze instanties contact te hebben gehad, ongeacht of zij de beving hebben gevoeld of (weten dat zij) schade hebben. Tabel 3.2.7 laat zien dat 22,9% van deze respondenten aangeeft dat de instanties hen voor een klein deel hebben kunnen helpen, 13,5% dat zij voor een groot deel zijn geholpen, en 8,8% geeft aan dat zij helemaal zijn geholpen. Daartegenover staat dat 14,7% aangeeft dat de instanties hen helemaal niet hebben kunnen helpen, maar ook 40,0% van de respondenten aangeeft niet te weten of dat de vraag van toepassing is.

Tabel 3.2.7 Verdeling respondenten over het al dan niet geholpen voelen door instanties, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Hebben deze instanties voldoende kunnen helpen?	N (%)
Helemaal niet	25 (14,7%)
Voor een klein deel	39 (22,9%)
Voor een groot deel	23 (13,5%)
Helemaal wel	15 (8,8%)
Weet ik niet/niet van toepassing	68 (40%)
Totaal	170

Versterkingsfases

Aan de respondenten is gevraagd of zij te maken hebben (gehad) met versterking. Van de 2.003 respondenten gaf 18,2% (365) aan dat dit het geval is, ongeacht de fase waarin zij zich bevinden. 81,8% (1.638) gaf aan geen ervaring te hebben (gehad) met versterking. Aan respondenten die aangeven dat zij te maken hebben (gehad) met versterking is vervolgens gevraagd in welke fase van het versterkingstraject zij zich bevinden. Tabel 3.2.8 geeft een overzicht van de zelf-gerapporteerde fase van versterking. De tabel bevat alleen de respondenten die een inhoudelijk antwoord op deze vraag hebben gegeven. Hierbij zijn respondenten die wel te maken hebben gehad met de versterking, maar niet weten in welke fase zij zitten ($N = 49$) of respondenten die wel een NCG-beoordeling hebben ontvangen maar de fase niet weten ($N = 73$), niet meegenomen in de tabel.

Tabel 3.2.8 Verdeling respondenten over versterkingsfases, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Beschrijvingen zelf-gerapporteerde fase versterking	N (%)
Wachten	32 (13,4%)
Versterking	77 (32,2%)
Afgerond	58 (24,3%)
Op norm	72 (30,1%)
Totaal	239

De verdeling over de fases laat zien dat respondenten zich op verschillende momenten in het versterkingstraject bevinden. Het grootste deel bevindt zich in de fase versterking (32,2%) of geeft aan dat de woning op norm is verklaard (30,1%), terwijl

een kleiner deel aangeeft dat het traject is afgerond (24,3%) of dat men nog wacht op stappen in het begin van het proces (13,4%).

Tot slot laat Tabel 3.1.9 zien in hoeverre respondenten nieuwe schade door de beving bij Zeerijp rapporteren, verdeeld over de verschillende fases van het versterkingstraject. Hiermee wordt inzicht gegeven in de fase waarin respondenten zich bevinden binnen deze nieuwe schade groepen.

Tabel 3.2.9 Verdeling respondenten over versterkingsfases, uitgesplitst naar nieuwe schade na de beving, zoals gerapporteerd in de vragenlijst van november '25.

Beschrijvingen zelf-gerapporteerde fase versterking	Nieuwe schade na de beving Zeerijp		
	Ja	Nee	Weet ik (nog) niet
Wachten	< 10 (14,9%)	< 10 (9,5%)	21 (14%)
Versterking	14 (29,8%)	10 (23,8%)	53 (35,3%)
Afgerond	13 (27,7%)	13 (31%)	32 (21,3%)
Op norm	13 (27,7%)	15 (35,7%)	44 (29,3%)
Totaal	47	42	150

Onder respondenten met nieuwe schade na de beving, bevindt de grootste groep zich in de fase versterking (29,8%), daarnaast geeft 27,7% aan dat de versterking is afgerond, 27,7% dat de woning op norm is verklaard, en maar 14,9% wacht nog op vervolgstappen. Bij respondenten zonder nieuwe schade wordt relatief vaker aangegeven dat de woning op norm is verklaard (35,7%) of dat de versterking is afgerond (31%), een kleiner aandeel geeft aan dat zij nog in de versterking zitten (23,8%) of nog wachten op vervolgstappen (9,5%). Respondenten die (nog) niet weten of er sprake is van nieuwe schade bevinden zich het vaakst in de versterkingsfase (35,3%), of hebben een op norm verklaard huis (29,3%) met de overige respondenten verdeeld over afgerond (21,3%) en wachten (14%).

Wat in deze verdeling opvalt, is dat respondenten die nieuwe schade rapporteren en respondenten die onzeker zijn over nieuwe schade relatief vaker in de fase wachten of de fase versterking zitten, terwijl respondenten die aangeven geen nieuwe schade te hebben, relatief vaker aangeven dat het versterkingstraject is afgerond of dat de woning op norm is verklaard.

Toelichtingen over zorgen en steun na Zeerijp

Zorgen na de beving bij Zeerijp

Aan de hand van een open vraag is respondenten gevraagd of zij zich zorgen maakten na de aardbeving bij Zeerijp en wat op dat moment hun grootste zorg was. In totaal hebben 1026 respondenten hier een toelichting gegeven.

De meeste respondenten geven aan zich vooral zorgen te maken over de mogelijkheid van zwaardere aardbevingen in de toekomst. Daarbij vrezen zij dat de bevingen niet zullen stoppen, frequenter zullen optreden en in kracht zullen toenemen, mogelijk tot boven vijf op de schaal van Richter. Tegelijkertijd bestaat de zorg dat dergelijke bevingen opnieuw tot schade zullen leiden. Ook de onzekerheid over het moment waarop een volgende aardbeving zich kan voordoen houdt respondenten bezig.

“Wanneer houdt het op? Volgens mij komt de grote klap nog een keer. Ooit, in de komende 30/40 jaar. Dat zit steeds in mijn achterhoofd.”

“Krachtige aardbeving, meer dan 5 op de schaal van Richter.”

“Ja. Wanneer komt de volgende en geeft het schade?”

Daarnaast worden zorgen geuit over de gaswinning op kleinere gasvelden en over de mogelijkheid dat de gaswinning op het Groningenveld wordt hervat. Sommige respondenten vrezen dat aardbevingen zich naar andere gebieden zullen uitbreiden, en er bestaat ook zorg over de langdurige schadeprocedures die gepaard gaan met hoge inspanningen en kosten.

“Dat men weer start met gasboringen, en dat boringen bij kleine locaties niet stoppen.”

“Dat de aardbevingen elders in Groningen en Drenthe ook gaan voorkomen.”

“Dat ik weer in de molen kom van inspectie en herstel en dat dit weer veel gedoe en tijd vergt. Maar ja, niets doen is ook geen optie.”

Hulp of bijstand

Na een aardbeving kunnen mensen soms hulp of bijstand gebruiken. Ook hiervoor is respondenten aan de hand van een open vraag gevraagd of zij kunnen aangeven wat voor hulp of bijstand zij zelf denken nodig te hebben in het geval van een aardbeving. In totaal hebben 619 respondenten hier een toelichting gegeven. Meer dan de helft van deze respondenten gaf aan geen behoefte te hebben aan steun.

“Geen behoefte aan hulp of bijstand, ik regel het zelf wel.”

Van de respondenten die toelichten wel graag hulp te ontvangen, geven de meesten aan behoefte te hebben aan duidelijkere en betere communicatie, informatie en richtlijnen, en een stukje ontzorging.

“Een duidelijke richtlijn welke vergoedingen mensen recht op hebben en ook een duidelijk onderzoek naar de invloed van de gaswinning.”

“Dat er iemand is bij wie je met al je zorgen en vragen terecht kunt. Die alles voor je kan regelen, je ontzorgt. Heldere communicatie.”

Daarnaast geeft een deel van de respondenten aan vooral behoefte te hebben aan een snelle afhandeling van schade, steun bij het regelen van onderdelen van de schadeprocedure, en de behoefte aan expertise en hulp van deskundigen.

“Snelle en adequate afhandeling van schades. Eventueel ondersteuning bij het regelen van alles wat erbij komt kijken.”

“Deskundige hulp die onze situatie begrijpt.”

4. Gezondheid

Belangrijkste bevindingen

- Respondenten met meerdere keren schade rapporteren structureel een minder goede geestelijke gezondheid, meer stressgerelateerde klachten, en meer contact met de huisarts. Voor ervaren gezondheid zijn er geen structurele verschillen.
- Tussen april '23 en oktober '25 is er sprake van een algemene toename in geestelijke gezondheid, voor alle schadegroepen. Voor respondenten met meerdere keren schade is er voor alle gezondheidsmaten behalve contact met de huisarts een gunstigere ontwikkeling ten opzichte van de andere schadegroepen.
- Respondenten met één keer schade en een hoge ervaren procedurele last scoren vergelijkbaar op gezondheid als respondenten met meerdere keren schade en een lage last. Respondenten met zowel meerdere keren schade als een hoge last scoren het minst positief. Voor gezondheid lijkt procedurele last het meest belastende aspect van het schadedossier te zijn. Voor contact met de huisarts is het beeld minder eenduidig.
- Respondenten die de beving bij Zeerijp hebben gevoeld of gehoord, scoren na de beving lager op geestelijke gezondheid en ervaren na de beving meer stressgerelateerde klachten dan respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben.
- Wanneer respondenten die met versterking te maken hebben terechtkomen in de fases tussen beoordeling en afronding zijn er verschillende ongunstige ontwikkelingen in gezondheid: respondenten scoren in deze fases lager op geestelijke en ervaren gezondheid en ervaren meer stressgerelateerde klachten dan ervoor.

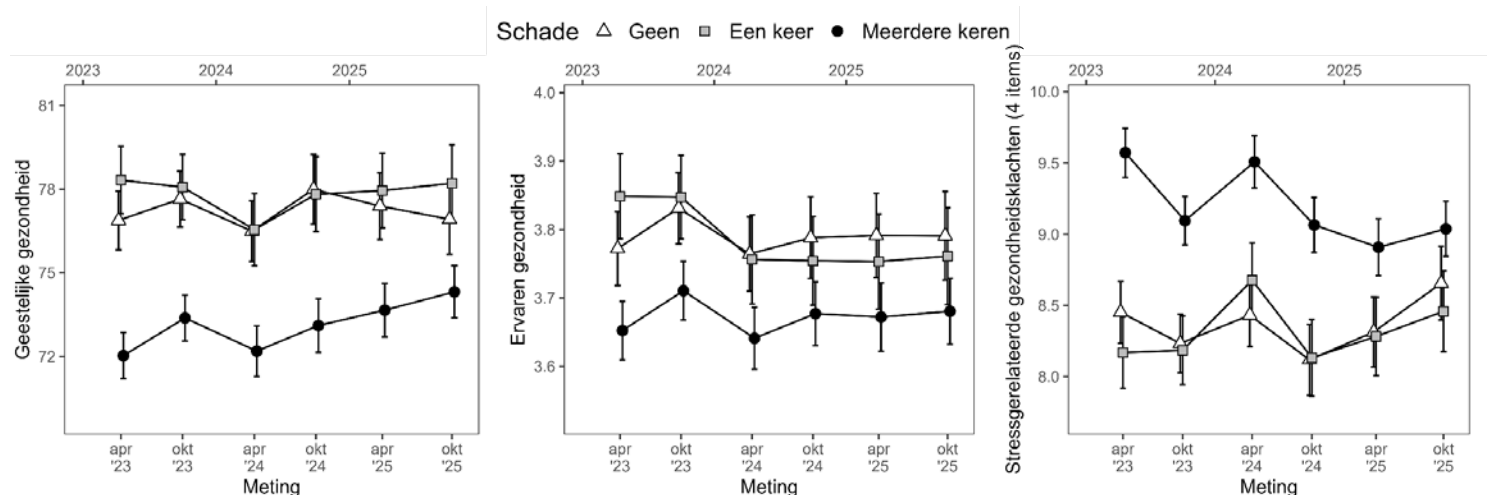
4.1 Schade

In dit hoofdstuk laten we de ontwikkeling van gezondheid in de loop van tijd zien voor vier gezondheidsmaten: 1) geestelijke gezondheid, 2) ervaren gezondheid, 3) stressgerelateerde gezondheidsklachten en 4) huisartsbezoeken.

Nadat we eerder zorgelijke ontwikkelingen rapporteerden (Kanis et al., 2024) constateerden we in het vorige rapport (D'Amore et al., 2025) dat deze trends zich niet verder doorzetten, en dat gezondheidsscores stabiliseren. Uit het huidige rapport over de periode april '23 tot oktober '25 komt een vergelijkbaar beeld naar voren. Voor ervaren gezondheid en stressgerelateerde klachten is het beeld over het algemeen nog steeds stabiel, en voor geestelijke gezondheid is er nu een toename te zien, ongeacht de schadegroep (zie Figuur 4.1.1). Wanneer we deze ontwikkelingen door de tijd tussen

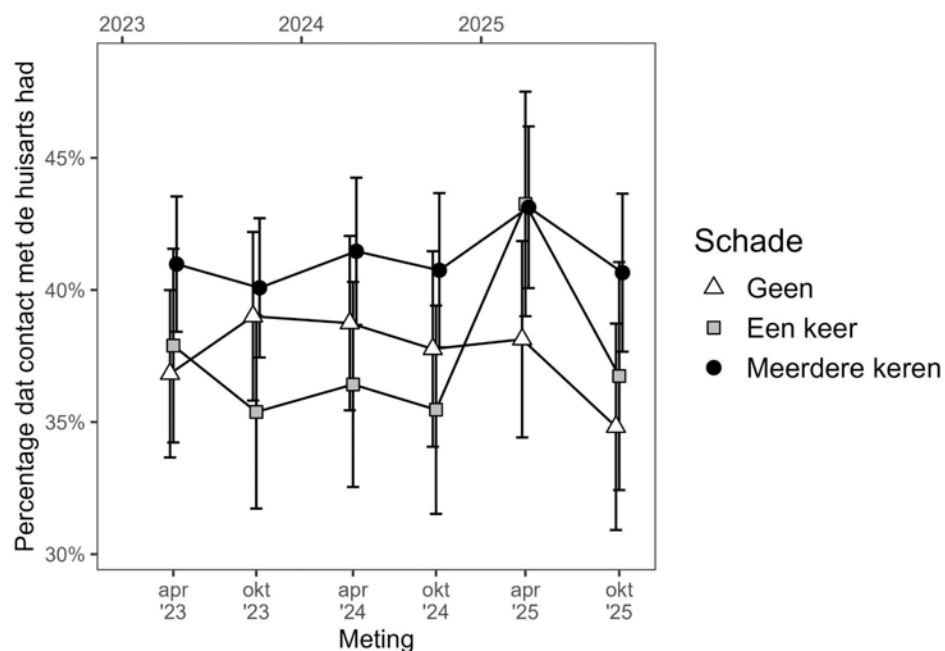
de schadegroepen vergelijken, blijkt dat respondenten met meerdere keren schade voor alle drie de gezondheidsmaten in Figuur 4.1.1 een (nog) gunstigere ontwikkelingen laten zien dan de andere schadegroepen. De bevinding dat respondenten met meerdere keren schade structureel minder goed scoren op geestelijke gezondheid en stressgerelateerde klachten blijft intact, maar voor ervaren gezondheid zijn er inmiddels geen verschillen tussen de schadegroepen meer te zien.

Figuur 4.1.1 Drie gezondheidsmaten als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Net als in ons vorige rapport (D'Amore et al., 2025) blijft het percentage respondenten dat contact heeft gehad met de huisarts stabiel door de tijd (zie Figuur 4.1.2). Wel blijven de in het eerdere rapport geconstateerde structurele verschillen tussen de schadegroepen bestaan. Specifiek hebben in de periode tussen april '23 en oktober '25 respondenten met meerdere keren schade vaker contact met de huisarts dan respondenten met één keer of geen schade. Deze conclusie geldt alleen wanneer we naar de complete periode kijken, en niet voor afzonderlijke metingen.

Figuur 4.1.2 Huisartscontact als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen

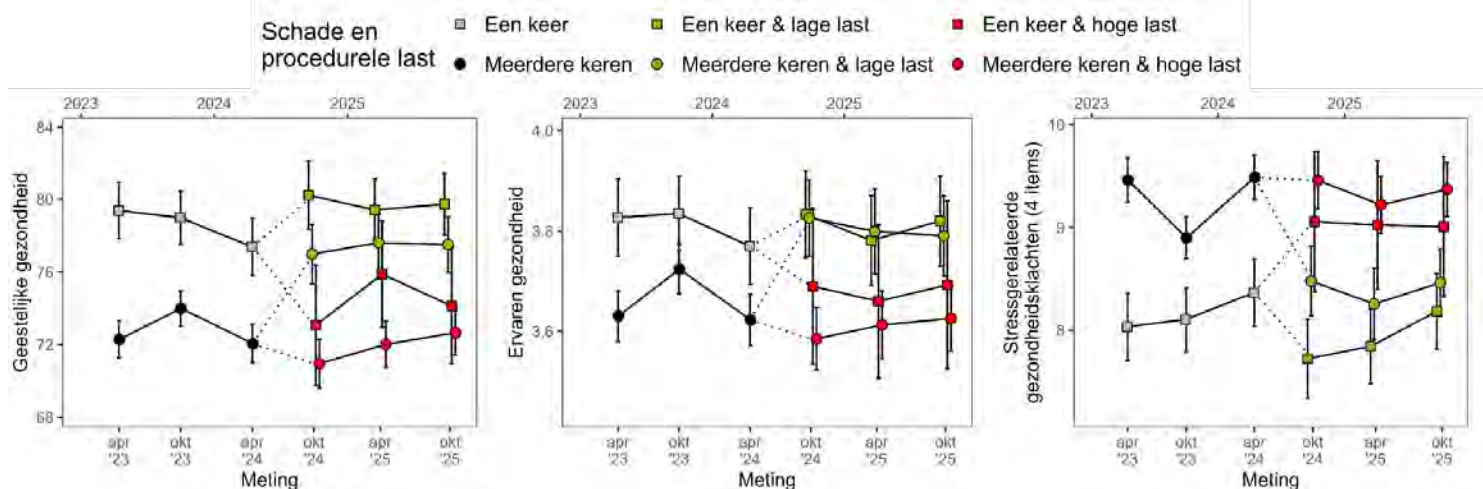

4.2 Procedurele last

In Figuur 4.2.1 laten we de samenloop van schade en ervaren procedurele last zien in relatie tot de drie gezondheidsmaten, voor de periode tussen oktober '24 en oktober '25. Uit de figuur blijkt dat respondenten met één keer schade en een hoge procedurele last vergelijkbaar scoren als respondenten met meerdere keren schade en een lage last. Respondenten met zowel meerdere keren schade als een hoge ervaren last scoren het minst positief.

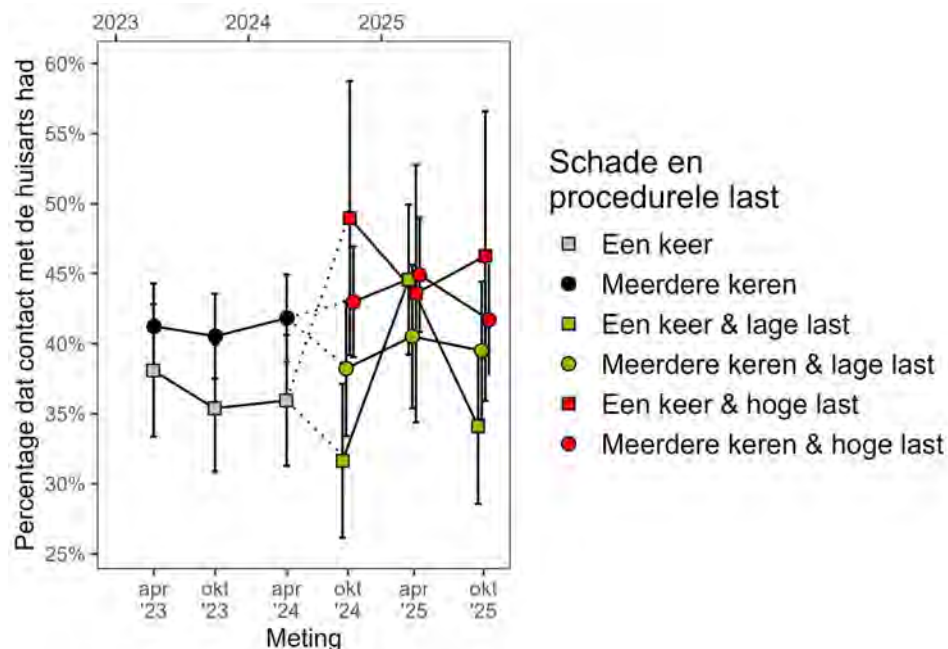
Wanneer we de relatie tussen gezondheid, hoeveelheid schade en ervaren procedurele last vergelijken blijkt het volgende. Voor alle gezondheidsuitkomsten blijkt procedurele last verreweg het meest belastende aspect van een schadedossier (met uitzondering van stressgerelateerde klachten bij de meting van oktober '24). In de figuur is dit te zien aan dat er relatief weinig verschil bestaat tussen de twee schadegroepen met dezelfde procedurele last, terwijl er andersom grotere verschillen zijn op basis van procedurele last binnen dezelfde schadegroep. Voor geestelijke gezondheid is schade wél belangrijk naast procedurele last wanneer we in plaats van hoeveelheid schades kijken naar de twee schadegroepen (één keer en meerdere keren). Deze bevinding duidt erop dat het voor geestelijke gezondheid mogelijk belangrijker is of een respondent herhaaldelijk schade heeft gehad dan hoeveel schades dit zijn. Tot slot vinden we voor ervaren gezondheid dat de stapeling van procedurele last en schade extra belastend is.

Figuur 4.2.1 Drie gezondheidsmaten als functie van tijd, schade, en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Voor contact met de huisarts is de rol van schade en ervaren procedurele last minder eenduidig (zie Figuur 4.2.2). Eerder zagen we al geen verschillen tussen de schadegroepen voor afzonderlijke metingen. Wanneer we procedurele last in de analyse meenemen zien we alleen verschillen voor de meting van oktober '24. Specifiek zien we daar dat respondenten met één keer schade en een lage procedurele last minder vaak contact met de huisarts hebben dan respondenten met een hoge last.

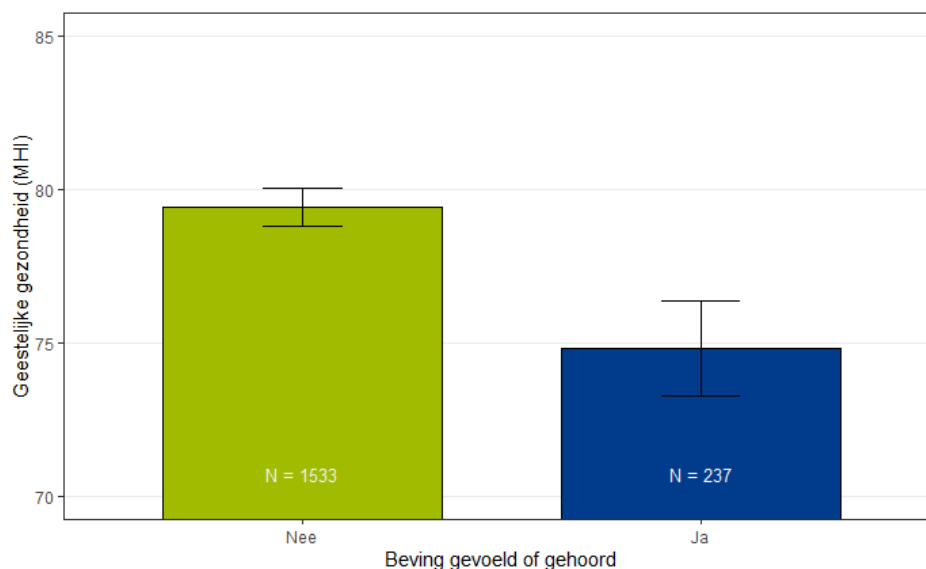
Figuur 4.2.2 Huisartscontact als functie van tijd, schade, en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

4.3 Beving bij Zeerijp

De gemiddelde score voor geestelijke gezondheid na de beving bij Zeerijp, voor zowel respondenten die de beving niet als wel hebben gemerkt, is 78,2. Respondenten die aangeven de beving te hebben gevoeld of gehoord, scoren significant lager op geestelijke gezondheid na de beving, dan de respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben (zie Figuur 4.3.1).

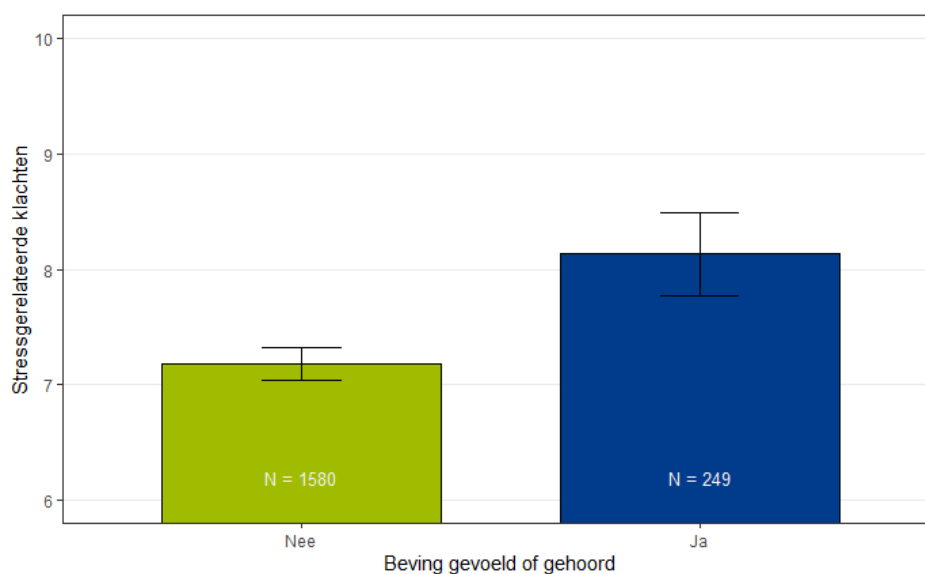
Figuur 4.3.1 Geestelijke gezondheid, en het al dan niet voelen of horen van de beving, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen (N = 1770).

Noot: Geestelijke gezondheid is gecorrigeerd voor de verschillen in schadegroepen en de individuele verschillen in MHI scores uit eerdere metingen.

Stressgerelateerde klachten zijn gemeten over een korte periode van een paar dagen na de beving bij Zeerijp. De gemiddelde score voor stressgerelateerde klachten na de beving is 7,4. Respondenten die aangeven de beving te hebben gevoeld of gehoord, scoren significant hoger na de beving, en geven daarmee aan meer stressgerelateerde klachten te ervaren dan de respondenten die aangeven de beving niet te hebben gevoeld of gehoord (zie Figuur 4.3.2).

Figuur 4.3.2 Stressgerelateerde klachten, naar het al dan niet voelen of horen van de beving, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen (N = 1829).

Noot: Stressgerelateerde klachten is gecorrigeerd voor de verschillen in schadegroepen en de individuele verschillen in stressgerelateerde klachten uit eerdere metingen.

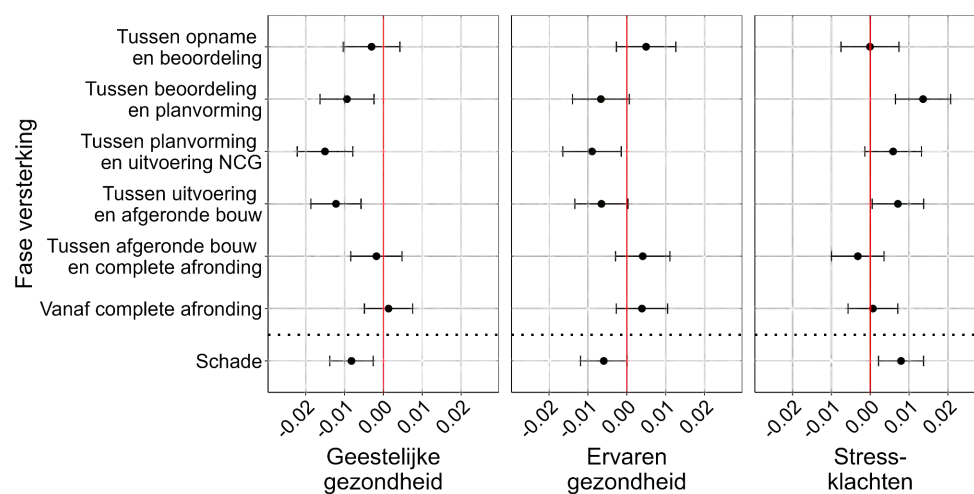
4.4 Versterking

In Figuur 4.4.1 is te zien dat het ingaan van drie specifieke fases een negatieve invloed heeft op de geestelijke gezondheid van respondenten: zodra respondenten terechtkomen in de fases van planvorming, uitvoering en bouw, neemt deze af ten opzichte van vóór de start van deze fases.

Figuur 4.4.1 laat zien dat de fase tussen planvorming en uitvoering een negatieve invloed heeft op de ervaren gezondheid van respondenten: zodra zij terechtkomen in deze fase, daalt hun ervaren gezondheid ten opzichte van vóór de start van deze fase.

In dezelfde Figuur 4.4.1 is zichtbaar hoe het ingaan van twee specifieke fases een negatieve invloed heeft op het aantal stressgerelateerde klachten van respondenten. Bij het ingaan van de fases van beoordeling en uitvoering is er een stijging in hun stressgerelateerde klachten ten opzichte van vóór de start van deze fases. Daarnaast zagen we in de vorige rapportage (Kanis et al., 2024) vanaf de complete afronding juist een afname in het aantal stressgerelateerde klachten van respondenten ten opzichte van vóór hun complete afronding – in deze update zien we hier geen significant effect meer.

Figuur 4.4.1 Invloed van versterkingsfase op verandering in geestelijke gezondheid, ervaren gezondheid, en stressgerelateerde klachten binnen personen, met 95%-betrouwbaarheidsinterval. Gestandaardiseerde multilevelregressie-coëfficiënten, controlerend voor schade, geslacht, opleidingscategorie, en leeftijd.

5. Emoties

Belangrijkste bevindingen

- Respondenten met meerdere keren schade voelen zich structureel minder vaak hoopvol, vaker machteloos, en vaker boos dan respondenten met één keer of geen schade.
- Tussen april '23 en oktober '25 zijn alle respondenten hoopvoller geworden, ongeacht de schadegroep. Door de tijd voelen respondenten met meerdere keren schade zich (nog) hoopvoller, minder machteloos, en minder boos vergeleken met de andere schadegroepen.
- Binnen de groep met meerdere keren schade zijn respondenten met een hoge ervaren procedurele last minder vaak hoopvol, en vaker machteloos en boos dan respondenten met een lage last. Voor gevoelens van boosheid en machteloosheid dragen naast procedurele last ook andere gevolgen van schade bij aan de emoties. Voor gevoelens van hoop is vooral de procedurele last belangrijk.
- Respondenten die de beving bij Zeerijp hebben gevoeld of gehoord, zijn na de beving minder hoopvol en voelen zich meer machteloos, boos, bang en verdrietig dan respondenten die aangeven de beving niet te hebben gevoeld of gehoord.
- Respondenten in de versterking die de fases tussen beoordeling en uitvoering ingaan, voelen zich bozer, minder hoopvol en machtelozer dan ervoor. Wanneer de bouw is afgerond voelen respondenten zich minder boos en hoopvoller dan ervoor.

5.1 Schade

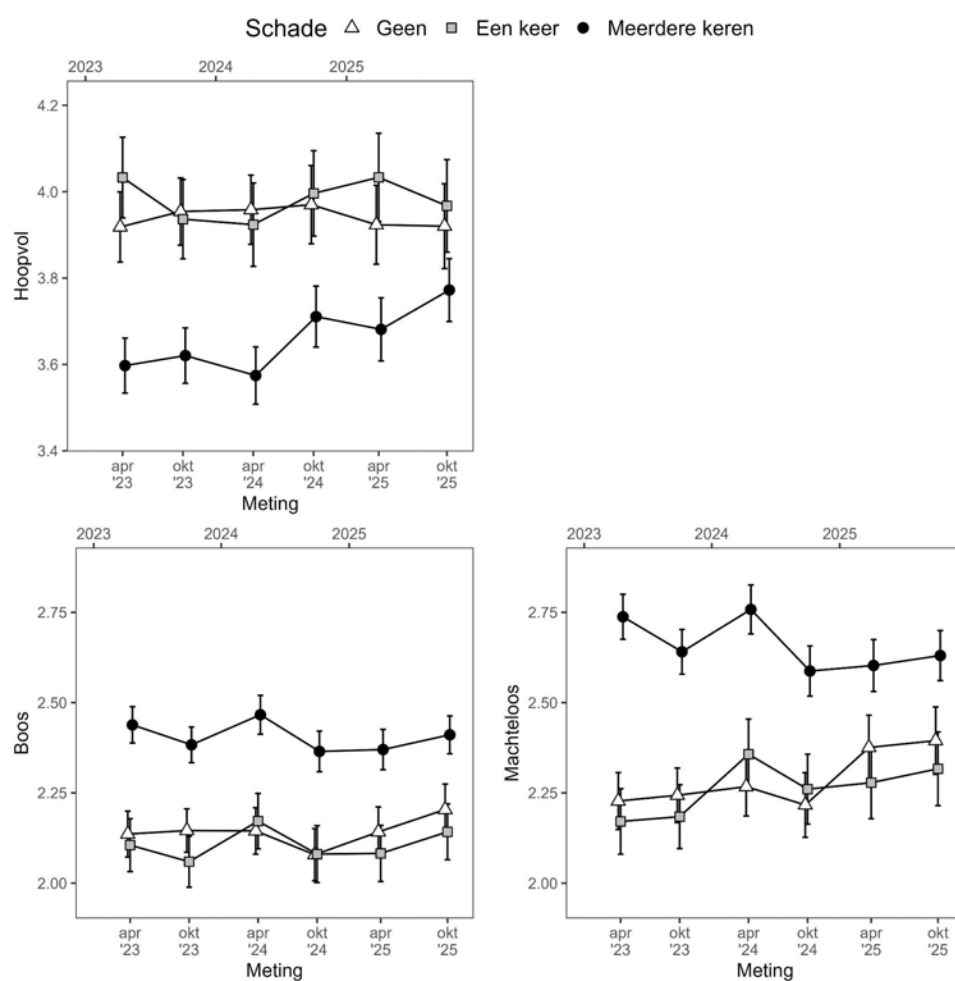
Zoals in eerdere rapporten laten we de ontwikkeling in de loop van tijd zien voor drie emoties: 1) hoop, 2) boosheid, en 3) machteloosheid. In de vragenlijst na de beving bij Zeerijp hebben we aanvullend gevraagd naar 4) angst en 5) verdriet.

In ons vorige rapport constateerden we dat respondenten in algemene zin iets meer hoopvol waren geworden (D'Amore et al., 2025). Met de toevoeging van twee nieuwe metingen uit 2025 blijkt dat deze positieve trend zich doorzet (zie Figuur 5.1.1). Tussen april '23 en oktober '25 ervaren respondenten over het algemeen meer gevoelens van hoop, ongeacht de schadegroep. Respondenten met meerdere keren schade laten hierbij een nog gunstigere ontwikkeling zien dan de andere twee schadegroepen. Gevoelens van boosheid en machteloosheid blijven in algemene zin stabiel door de tijd (zie Figuur 5.1.1). Ook hier is voor respondenten met meerdere keren schade sprake van een relatief positieve trend, waarbij het verschil met de andere twee schadegroepen in

de loop van tijd kleiner wordt.

Ondanks deze trends zijn er nog steeds structurele verschillen. Net als in eerdere rapporten (D'Amore et al., 2025; Kanis et al., 2024) blijft de algemene conclusie staan dat respondenten met meerdere keren schade zich minder vaak hoopvol, en vaker boos en machteloos voelen dan de andere twee schadegroepen. Deze conclusie geldt ook voor hoe hoopvol respondenten zich voelen bij de meting van oktober '25. Ondanks dat respondenten met meerdere keren schade bij deze meting het hoogste niveau van hoop sinds 4,5 jaar ervaren (zie Bijlage 3 voor de trends sinds 2016), is er nog steeds sprake van een (minimaal) statistisch verschil met de andere twee schadegroepen.

Figuur 5.1.1 Emoties als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

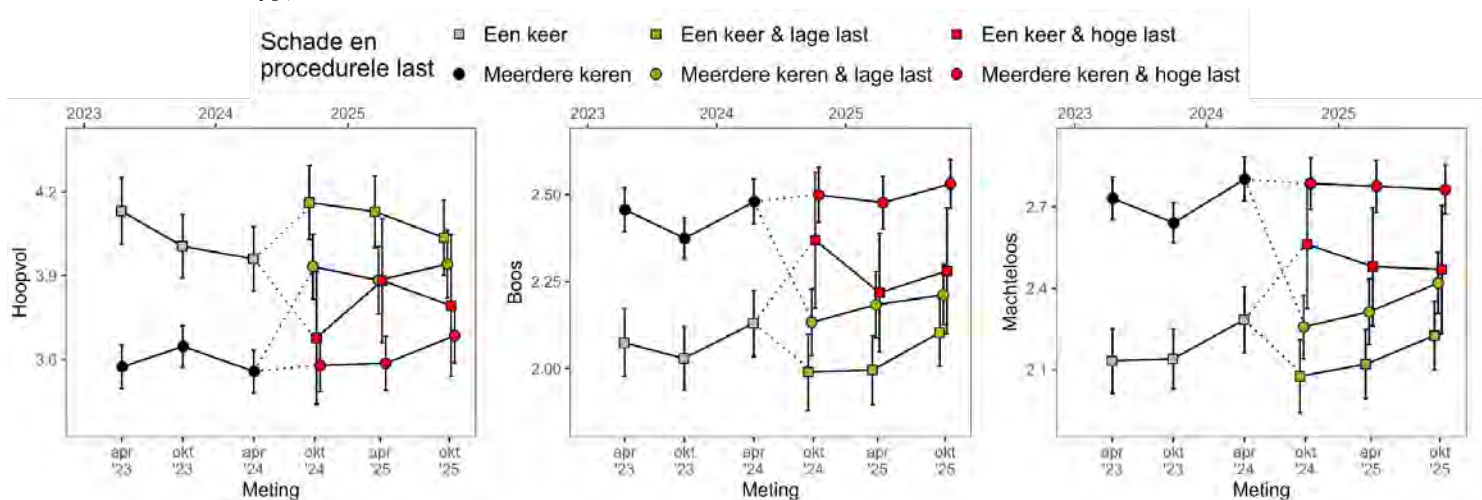

5.2 Procedurele last

Figuur 5.2.1 laat de samenhang zien tussen de emoties, schade en de procedurele last die respondenten ervaren. Bij het vergelijken van de groepen vallen vooral de verschillen binnen de groep met meervoudige schade op: voor elke meting tussen oktober '24 en oktober '25 scoren respondenten met een hoge ervaren procedurele last daar minder positief op de drie emoties dan respondenten met een lage last.

Uit onze verdere analyse van de relatie tussen hoeveelheid schades, ervaren procedurele last en de ervaren emoties blijkt daarnaast het volgende. Voor boosheid en machteloosheid zijn naast procedurele last ook andere gevolgen van het hebben van schade belangrijk (zie Hoofdstuk 2.2), maar speelt procedurele last verreweg de grootste rol. Aan gevoelens van hoop draagt alleen procedurele last bij, tenzij we in plaats van hoeveelheid schade kijken naar de twee schadegroepen (één keer en meerdere keren). Mogelijk is het voor gevoelens van hoop belangrijker of een respondent herhaaldelijk schade heeft gehad dan het aantal schades. Voor de meting van oktober '24 vinden we voor boosheid en machteloosheid dat de stapeling van procedurele last en schade gepaard gaat met extra sterke emoties.

Figuur 5.2.1 Emoties als functie van tijd, schade, en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

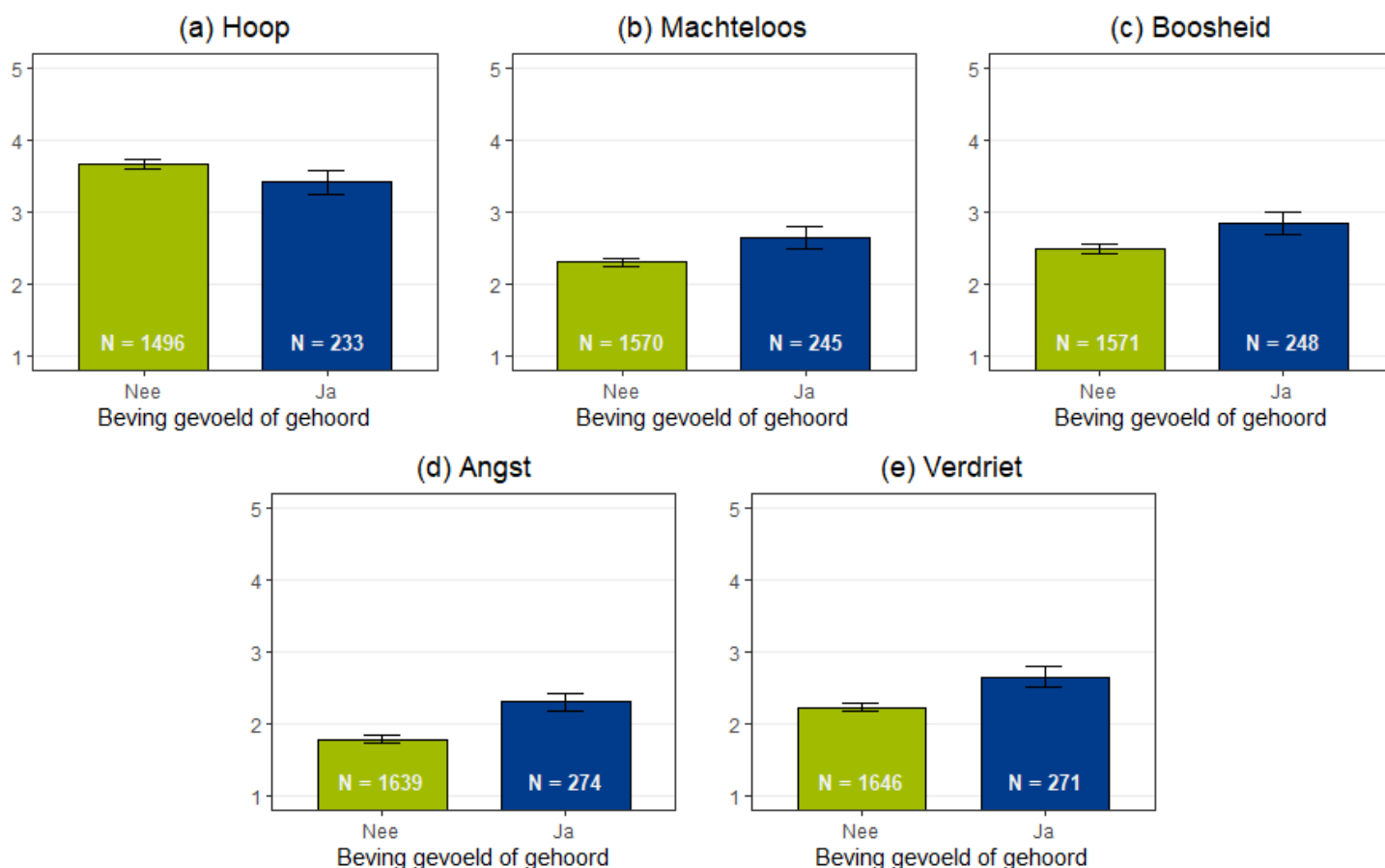
5.3 Beving bij Zeerijp

De volgende emoties zijn gemeten over een korte periode van een paar dagen na de beving in Zeerijp. In deze meting zijn twee aanvullende emoties (angst en verdriet) opgenomen. Bij deze emoties was het niet mogelijk om te corrigeren voor individuele scores uit eerdere metingen, aangezien deze emoties in de reguliere panelmetingen niet zijn uitgevraagd.

De gemiddelde score voor hoop na de beving is 3,6. Respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben, scoren significant lager op hoop na de beving, en geven daarmee aan minder hoop te ervaren dan de respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben (zie Figuur 5.3.1).

Voor de negatieve emoties ligt het patroon in omgekeerde richting. De gemiddelde score voor machteloosheid is 2,5, voor boosheid 2,6, voor verdriet 2,3 en voor angst 1,9. Hoewel de gemiddelde score voor angst relatief laag is in vergelijking met de andere emoties, scoren respondenten die de beving gevoeld of gehoord hebben op alle vier deze emoties significant hoger dan respondenten die de beving niet hebben gevoeld of gehoord. Dit betekent dat zij meer gevoelens van machteloosheid, boosheid, angst en verdriet rapporteren (zie Figuur 5.3.1).

Figuur 5.3.1 Hoop (a), machteloosheid (b), boosheid (c), angst (d) naar het al dan niet voelen of horen van de beving, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Noot: Hoop, machteloosheid en boosheid zijn gecorrigeerd voor de individuele verschillen in scores uit eerdere metingen en de verschillen in schadegroepen. Angst en verdriet zijn alleen gecorrigeerd voor de verschillen in schadegroepen.

5.4 Versterking

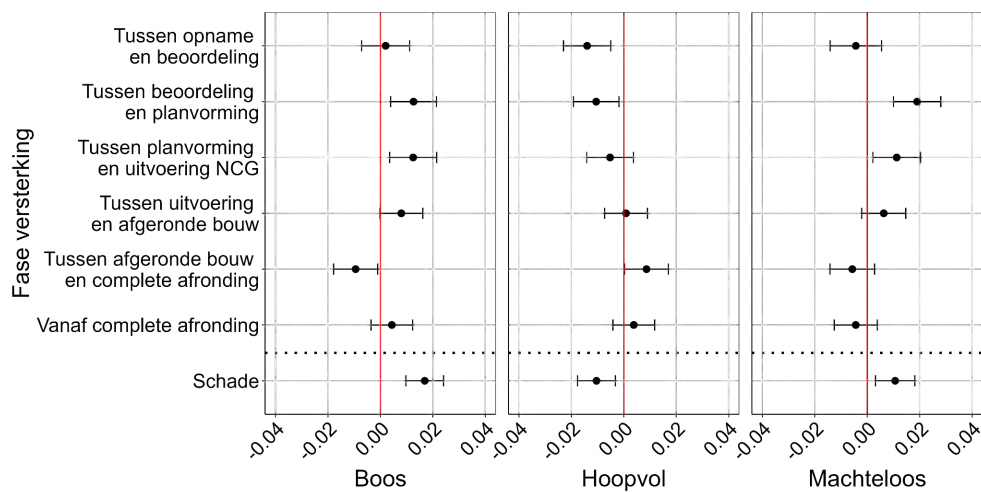
In Figuur 5.4.1 valt op dat zodra respondenten terechtkomen in de fase na de beoordeling en de fase tussen planvorming en uitvoering, hun boosheid toeneemt ten opzichte van vóór de start van deze fase. Daarentegen zien we vanaf de afgeronde bouw juist weer een daling in de boosheid van respondenten ten opzichte van vóór de afronding van de bouw.

Figuur 5.4.1 geeft weer dat met name in het begin van het proces – tussen opname en planvorming – het gevoel van hoop daalt ten opzichte van vóór de start van deze fases. Vanaf de afronding van de bouw stijgt de hoop van respondenten weer ten opzichte van vóór de afronding van de bouw.

Zodra respondenten terechtkomen in de twee fases tussen de beoordeling en de uitvoering, stijgt hun gevoel van machteloosheid ten opzichte van vóór de start van deze fases. Dit is zichtbaar in Figuur 5.4.1.

Figuur 5.4.1 Invloed van versterkingsfase op verandering in boosheid, hoop en machteloosheid binnen personen, met 95%-betrouwbaarheidsinterval.

Gestandaardiseerde multilevelregressie-coëfficiënten, controlerend voor schade, geslacht, opleidingscategorie, en leeftijd.

6. Sociale relaties

Belangrijkste bevindingen

- Respondenten met (meerdere keren) schade ervaren structureel meer sociale verbondenheid, en steunen anderen meer dan respondenten zonder schade. Respondenten met één keer schade ontvangen vaker de hulp die ze nodig hebben, en zien meer zorg en steun in hun omgeving dan de andere twee schadegroepen.
- Tussen april '23 en oktober '25 ervaren alle respondenten een toename in verbondenheid, zorg en steun in hun omgeving. De hoeveelheid ontvangen hulp en steun neemt relatief toe voor de groep met schade vergeleken met de groep zonder schade.
- Er is sprake van structureel meer conflicten, spanningen en concurrentie in de omgeving van respondenten met meerdere keren schade. Conflicten en concurrentie nemen wel af door de tijd, voor alle schadegroepen.
- Respondenten met een hoge ervaren procedurele last ontvangen minder de hulp die ze nodig hebben, en ervaren minder sociale verbondenheid en steun in hun omgeving, ongeacht de schade aan hun woning. Ditzelfde geldt in mindere mate voor hoeveel zorg respondenten in hun omgeving zien, en bij sociale hulp aan anderen bestaat er geen relatie met procedurele last.
- Respondenten die een hoge procedurele last ervaren geven consistent aan dat er meer sprake is van conflicten, spanningen en concurrentie in hun omgeving. Daarbovenop hangen andere gevolgen van het hebben van schade in mindere mate samen met slechtere onderlinge verhoudingen.
- Respondenten in de versterking ervaren minder verbondenheid met dorps- of buurtgenoten in de fase na de beoordeling van hun woning dan ervoor.

6.1 Schade

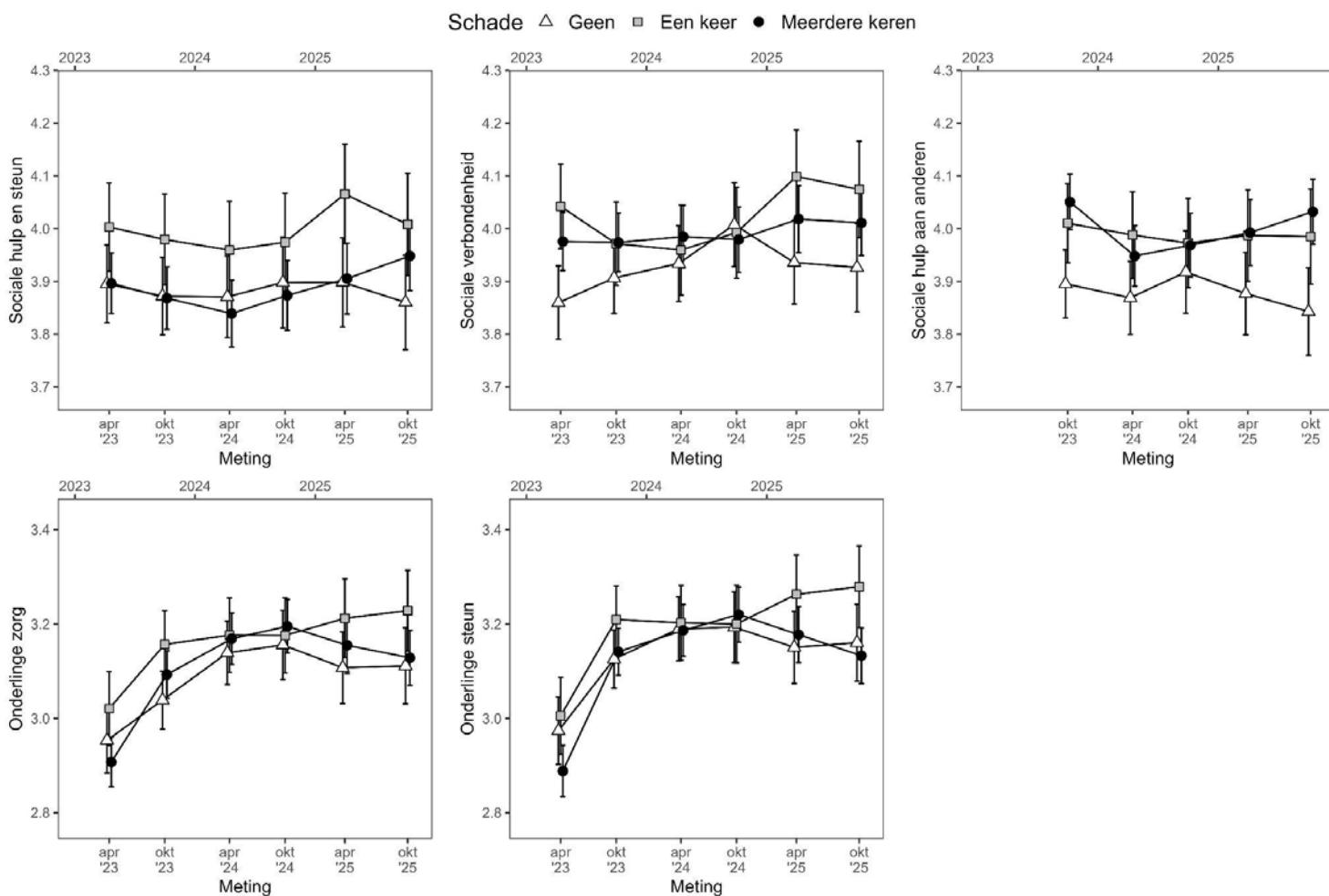
In dit hoofdstuk laten we resultaten zien voor vijf indicatoren die de mate van sociale verbondenheid en steun in een gemeenschap aangeven: 1) sociale hulp en steun, 2) sociale verbondenheid, 3) sociale hulp aan anderen, 4) onderlinge zorg en 5) onderlinge steun. Daarnaast kijken we naar de onderlinge verhoudingen in buurten en dorpen, waarbij we hebben gevraagd naar 1) conflicten, 2) spanningen en 3) concurrentie.

Sociale verbondenheid en steun

Ten opzichte van ons vorige rapport (D'Amore et al., 2025) laten de indicatoren voor sociale verbondenheid en steun een enigszins positiever beeld door de tijd zien (zie Figuur 6.1.1). Zo voelen respondenten zich meer verbonden met hun dorp of buurt, ongeacht de schadegroep. Ook is er niet langer sprake van een algemene afname in hulp aan anderen. Respondenten geven nog steeds aan dat de onderlinge zorg en steun in hun dorp of buurt toeneemt, al zwakt deze toename inmiddels wel wat af. De mate waarin respondenten de hulp en steun krijgen die ze nodig hebben blijft stabiel door de tijd, maar er is inmiddels wel een toename zichtbaar voor de groep met (meerdere keren) schade ten opzichte van respondenten zonder schade. Voor de andere vier indicatoren in Figuur 6.1.1 zijn er geen verschillen in trends tussen de schadegroepen.

De structurele verschillen tussen schadegroepen zijn grotendeels vergelijkbaar met ons vorige rapport (D'Amore et al., 2025). Zo geldt nog steeds dat respondenten met (meerdere keren) schade zich meer verbonden voelen, en vaker anderen in hun dorp of buurt steunen dan respondenten zonder schade. Respondenten met één keer schade ontvangen vanuit hun omgeving in grotere mate de hulp die ze nodig hebben dan de andere twee schadegroepen. Nieuw is dat deze respondenten nu ook aangeven dat er meer sprake is van onderlinge steun en zorg in hun dorp of buurt.

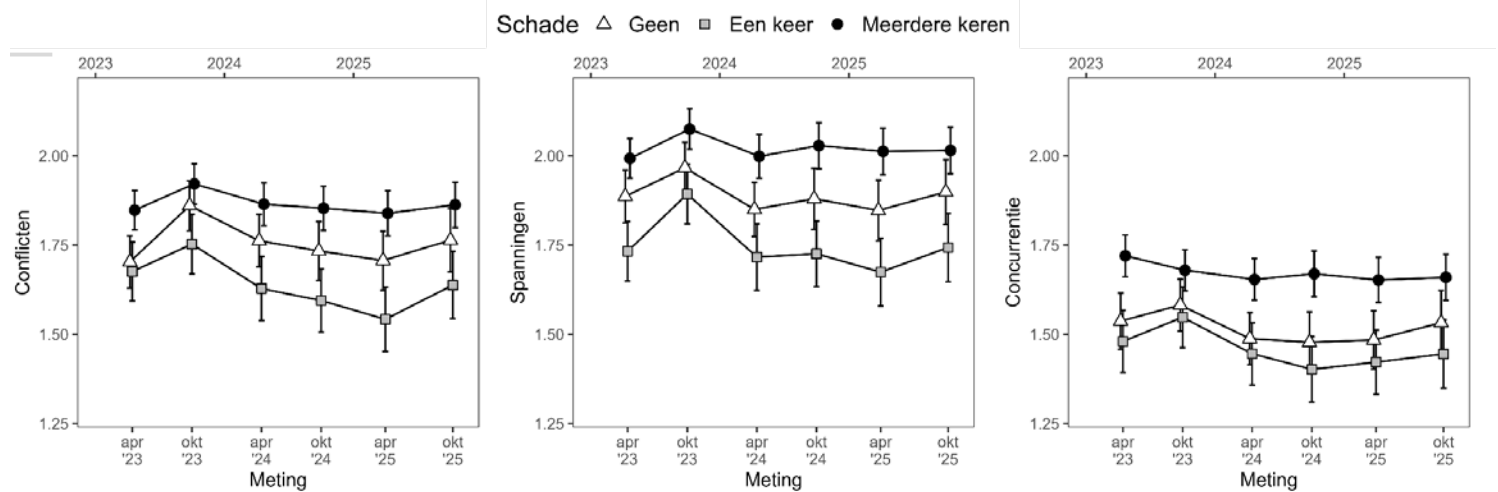
Figuur 6.1.1 Sociale hulp en steun, sociale verbondenheid, sociale hulp aan anderen, onderlinge zorg en onderlinge steun als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Onderlinge verhoudingen

Op het gebied van onderlinge conflicten, spanning en concurrentie in buurten en dorpen blijven er structurele verschillen bestaan. Specifiek geven respondenten met meerdere keren schade vaker aan dat er hiervan sprake is dan respondenten met één keer of geen schade (zie Figuur 6.1.2). Er zijn geen verschillen tussen de groepen met één keer en zonder schade. Tussen april '23 en oktober '25 is er een algemene daling in het aantal conflicten en concurrentie, terwijl de hoeveelheid spanningen constant is gebleven. Er zijn hierbij geen verschillen in trends tussen de schadegroepen.

Figuur 6.1.2 Conflicten, spanningen en concurrentie als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen

6.2 Procedurele last

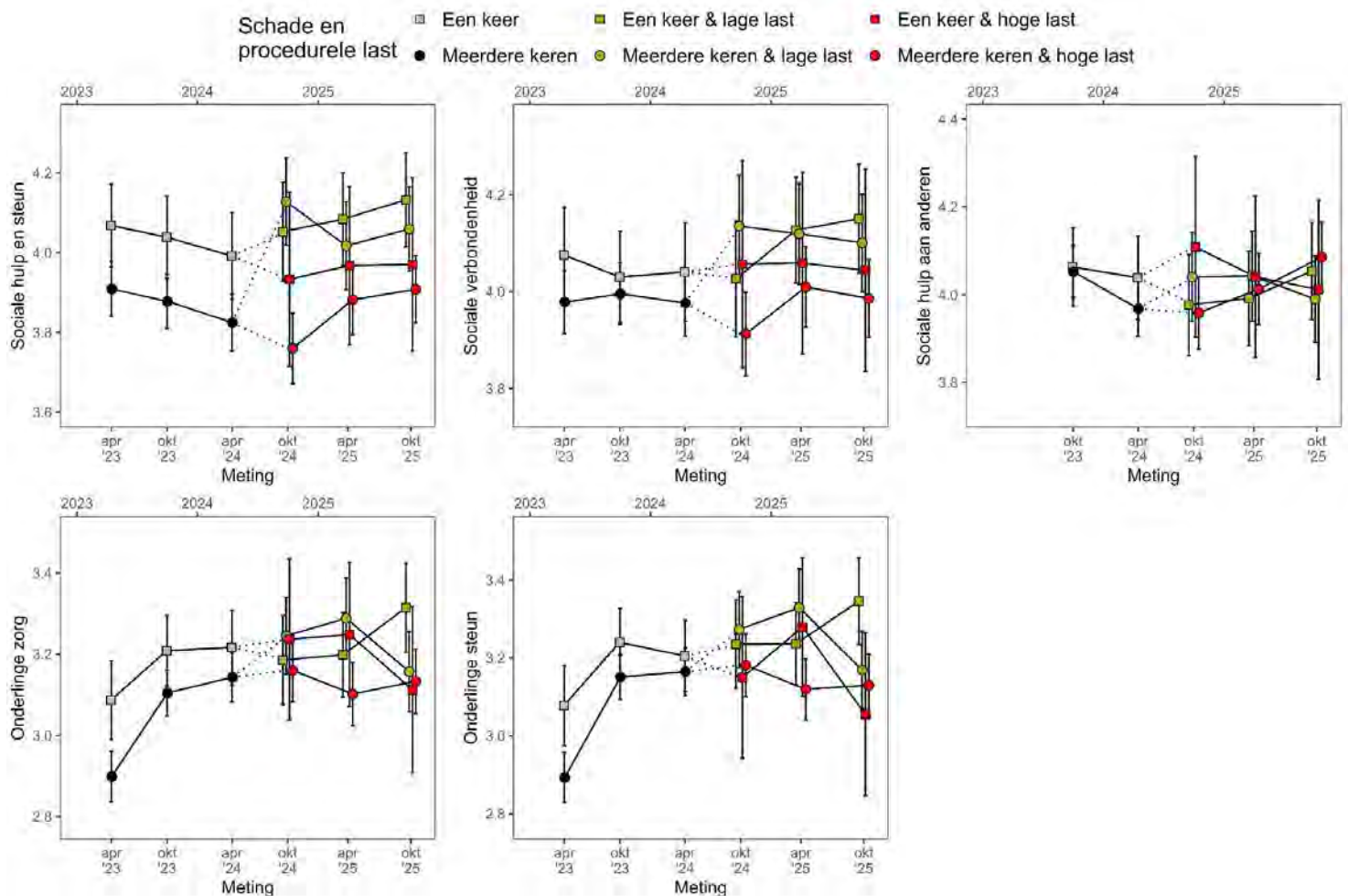
Sociale verbondenheid en steun

Figuur 6.2.1 laat de relatie zien tussen de vijf indicatoren van sociale verbondenheid en steun, schade, en ervaren procedurele last. Voor elk van de indicatoren zien we hierbij weinig tot geen groepsverschillen op basis van de vier combinaties van schade en procedurele last. Specifiek zijn er alleen verschillen voor in hoeverre respondenten de hulp en steun krijgen die ze nodig hebben. Hiervoor geldt dat bij elk van de drie laatste metingen de groep met meerdere keren schade en een hoge last minder de steun ontvangt die ze nodig hebben dan de groep met één keer schade en een lage last.

Er bestaan grotere verschillen tussen de vijf indicatoren wanneer we kijken naar de algemenere relatie met hoeveelheid schade en ervaren procedurele last. Voor sociale hulp en steun geldt ook dat (naast het bovenstaande), ongeacht het niveau van schade, respondenten met een hogere ervaren procedurele last in algemene zin minder de hulp ontvangen die ze nodig hebben. Voor de meting van oktober '23 vinden we dat deze negatieve samenhang tussen ontvangen hulp en procedurele last nog sterker is naarmate een respondent meer schade heeft. Respondenten met een hogere procedurele last ervaren ook minder sociale verbondenheid, terwijl we hierboven lieten zien dat respondenten met meerdere keren schade zich juist relatief meer verbonden voelen. Dit tegengestelde positieve effect van schade blijft statistisch licht waarneembaar naast de negatieve rol van procedurele last, wat laat zien dat gevoelens van verbondenheid voor respondenten met meerdere keren schade met andere redenen te maken hebben dan met belasting door procedures. Voor sociale hulp aan anderen speelt procedurele last geen rol, en voor de meting van oktober '25 vinden we

(nog steeds) dat respondenten met meer schade ook meer hulp en steun verlenen, ongeacht de procedurele last die ze ervaren. Respondenten met een hogere ervaren procedurele last geven ook aan dat, ongeacht het niveau van schade, er minder sprake is van steun in hun omgeving. Net als bij sociale verbondenheid is ook hier sprake van een licht tegengesteld effect van hoeveelheid schade. Wat betreft zorg in de omgeving is er alleen voor de meting van april '24 een negatieve relatie met procedurele last.

Figuur 6.2.1 Sociale hulp en steun, sociale verbondenheid, sociale hulp aan anderen, onderlinge zorg en onderlinge steun als functie van tijd, schade en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

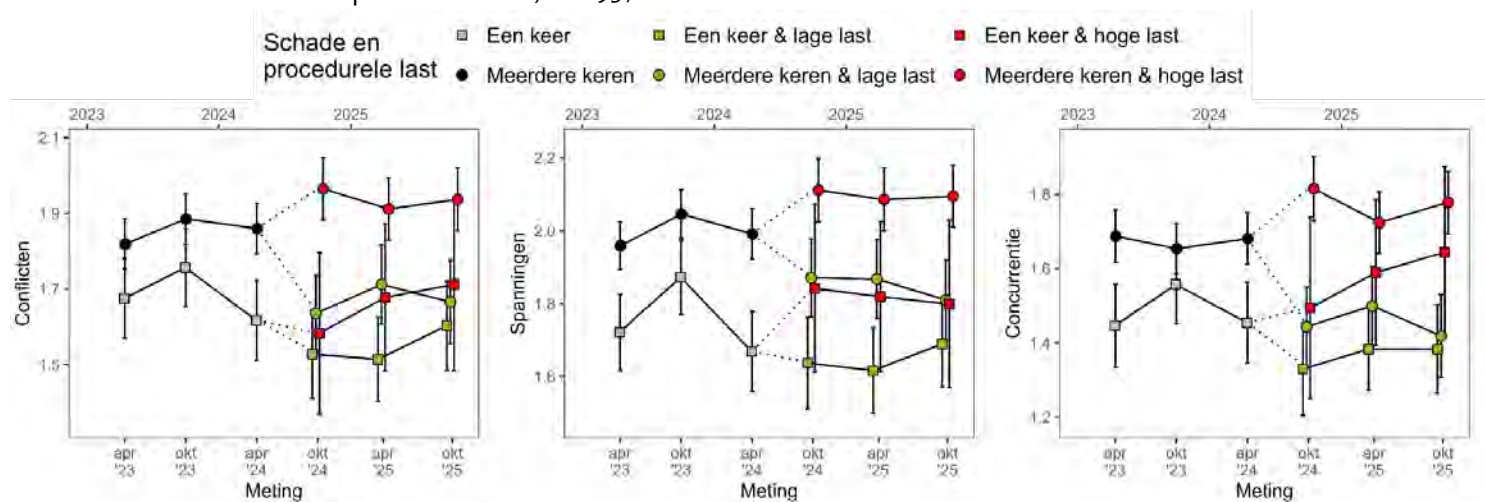

Onderlinge verhoudingen

Voor conflicten, spanningen en concurrentie is er een duidelijkere relatie met de combinatie van ervaren procedurele last en schade (zie Figuur 6.2.2). Wat qua groepsverschillen vooral opvalt is dat respondenten met een hoge procedurele last in beide schadegroepen consistent aangeven dat er meer sprake is van conflicten, spanningen en concurrentie in hun omgeving. Voor respondenten met dezelfde

ervaren procedurele last zien we op enkele plekken ook nog dat de groep met meervoudige schade minder goede onderlinge verhoudingen rapporteren dan de groep met één keer schade. Uit onze analyse van de samenhang tussen deze aspecten blijkt meer specifiek dat vooral procedurele last, maar in vrijwel alle gevallen daarnaast ook andere gevolgen van het hebben van schade (zie Hoofdstuk 2.2) verband houden met meer conflicten, spanningen en concurrentie. Voor spanningen spelen deze andere redenen een relatief grote rol, en voor conflicten vinden we voor oktober '24 dat de stapeling van schade en procedurele last gepaard gaat met extra veel conflict.

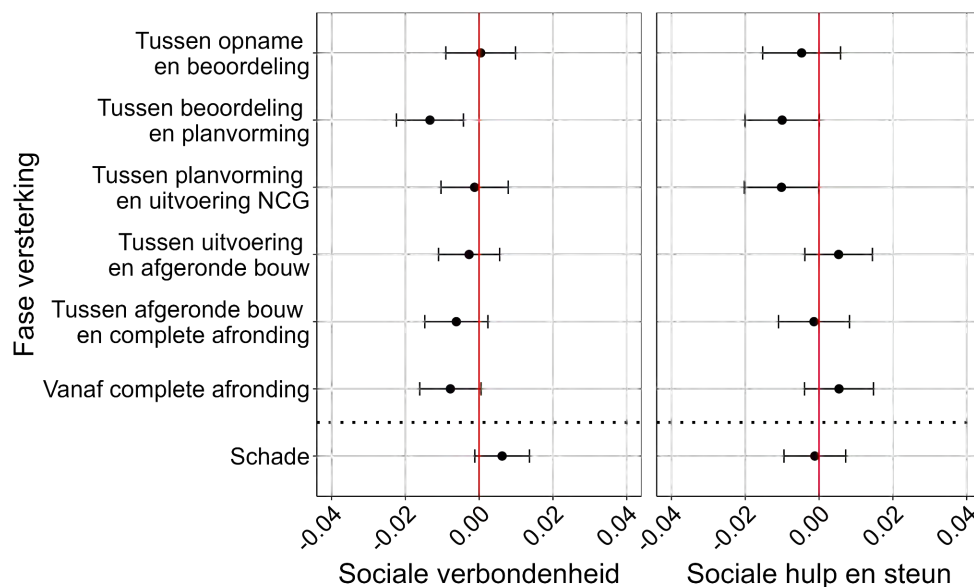
Figuur 6.2.2 Conflicten, spanningen en concurrentie als functie van tijd, schade en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

6.3 Versterking

Figuur 6.3.1 geeft weer dat het ingaan van nieuwe fases meestal geen statistisch significante verandering teweegbrengt in de mate van sociale verbondenheid met buurt- of dorpsgenoten, of de mate van sociale hulp en steun die zij ervaren. De twee uitzonderingen hierop zijn 1) dat ervaren sociale verbondenheid met buurt- of dorpsgenoten daalt wanneer respondenten in de fase tussen beoordeling en planvorming terechtkomen, en 2) dat ervaren hulp en steun daalt in de fase tussen planvorming en uitvoering.

Figuur 6.3.1 Invloed van versterkingsfase op verandering in sociale verbondenheid en sociale hulp en steun binnen personen, met 95%-betrouwbaarheidsinterval. Gestandaardiseerde multilevelregressie-coëfficiënten, controlerend voor schade, geslacht, opleidingscategorie, en leeftijd.

7. Ervaren veiligheid en risicoperceptie

Belangrijkste bevindingen

- Respondenten met meer schade voelen zich structureel onveiliger en schatten risico's hoger in dan respondenten met minder schade.
- In de periode tussen april '23 en oktober '25 nemen in algemene zin gevoelens van veiligheid toe en percepties van risico's af, in het bijzonder voor respondenten met meerdere keren schade.
- De procedurele last die respondenten ervaren is belangrijker voor hun gevoel van veiligheid en inschatting van risico's dan andere aspecten van het hebben van schade. Wat betreft deze andere aspecten lijkt voor veiligheidsgevoelens vooral relevant of respondenten herhaaldelijk schade hebben, en in mindere mate hoeveel schades dit zijn.
- Respondenten die de beving bij Zeerijp hebben gevoeld of gehoord, scoren na de beving lager op ervaren veiligheid en scoren systematisch hoger op risicoperceptie met een sterkere stijging na de beving (vergeleken vóór de beving) dan respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben.
- Respondenten die met versterking te maken hebben voelen zich in de fase tussen opname en beoordeling minder veilig en nemen minder risico's waar dan daarvoor. Daarentegen voelen ze zich in de fases vanaf uitvoering tot en met de complete afronding juist veiliger dan ervoor.

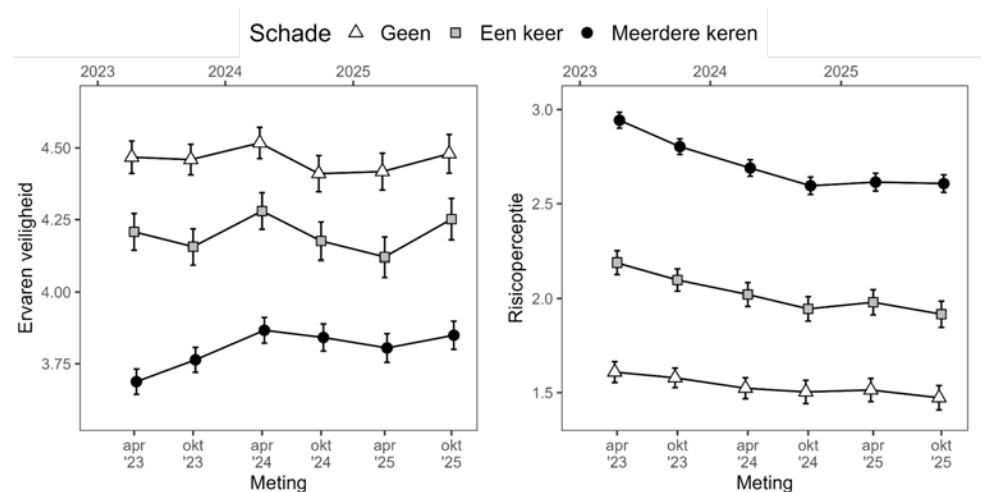
7.1 Schade

In dit hoofdstuk presenteren we resultaten voor het veiligheidsgevoel van respondenten, en hun inschatting van drie fysieke risico's: 1) de kans dat ze een aardbeving zelf meemaken, 2) dat hun spullen beschadigd raken als gevolg van de gaswinning, en 3) dat ze verwond zullen raken als gevolg van een aardbeving. Daarnaast kijken we naar twee niet fysieke risico's: 1) de kans dat respondenten in de knel komen om financiële redenen of 2) om andere (niet nader toegelichte) redenen.

Er bestaan grote structurele verschillen tussen de schadegroepen op het gebied van gevoelens van veiligheid en ingeschatte fysieke risico's (zie Figuur 7.1.1). Specifiek voelen respondenten met meer schade zich minder veilig in hun woning in verband met de gevolgen van de gaswinning vergeleken met respondenten met minder (of geen) schade. Ook schatten ze de kans op de drie fysieke risico's hoger in.

Wat betreft veiligheidsgevoelens constateerden we in ons vorige rapport (D'Amore et al., 2025) dat deze structurele verschillen in de loop van de tijd kleiner werden, omdat respondenten met meerdere keren schade zich relatief veiliger waren gaan voelen. Ook met de twee metingen uit 2025 erbij genomen zien we ditzelfde patroon, en er is nu ook sprake van een algemene toename in ervaren veiligheid (tot oktober '25). Daarnaast constateren we nog steeds een algemene daling in ingeschatte fysieke risico's, met een sterkere daling voor respondenten met één keer schade, en een nog sterkere daling voor respondenten met meerdere keren schade.

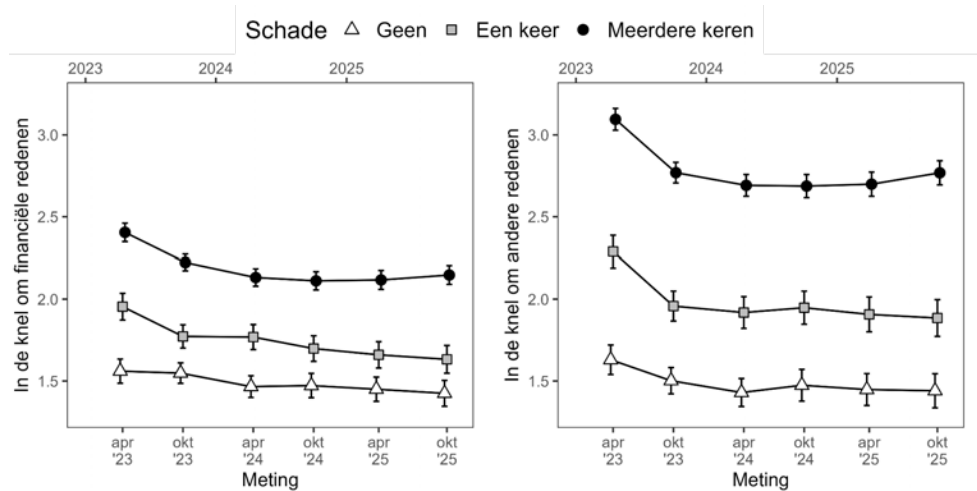
Figuur 7.1.1 Ervaren veiligheid en risicoperceptie als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Niet-fysieke risico's

Voor beide niet-fysieke risico's zien we dezelfde grote structurele verschillen tussen de schadegroepen als bij de fysieke risico's (zie Figuur 7.1.2). Specifiek schatten respondenten met meer schade de kans groter dat ze in de knel komen dan respondenten met minder (of geen) schade. Ook hier is sprake van een algemene dalende trend door de tijd, met een snellere daling voor de groepen met schade dan de groep zonder schade.

Figuur 7.1.2 Niet-fysieke risico's als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

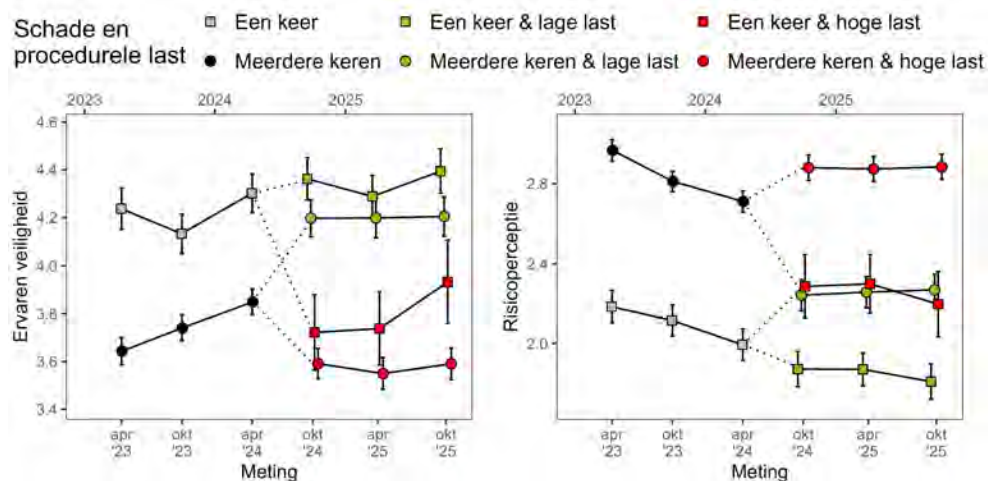
7.2 Procedurele last

We zien ook grote verschillen wanneer we de twee schadegroepen opsplitsen in vier groepen op basis van hoge of lage ervaren procedurele last (zie Figuur 7.2.1). In de meting van oktober '25 wijken alle vier groepen van elkaar af op ervaren veiligheid. Specifiek voelen respondenten met een hoge last zich minder veilig dan respondenten met een lage last, en binnen deze twee groepen voelen respondenten met meerdere keren schade zich minder veilig dan respondenten met één keer schade. Bij de metingen van oktober '24 en april '25 zien we ditzelfde patroon, maar zijn er minder tot geen verschillen binnen de groepen met dezelfde ervaren procedurele last. Opvallend is dat respondenten met meerdere keren schade en een lage last zich bij elke meting veiliger voelen dan respondenten met één keer schade en een hoge last. Voor risicopercepties zien we een vergelijkbaar patroon, maar is er consistent geen verschil tussen respondenten met één keer schade en een hoge last en respondenten met meerdere keren schade en een lage last. Respondenten met zowel meerdere keren schade als een hoge last schatten de kans op fysieke risico's relatief hoog in, en respondenten met één keer schade en een lage last maken een relatief lage inschatting.

Wanneer we de relatie tussen de hoeveelheid schade, ervaren procedurele last en de twee uitkomsten onderzoeken valt het volgende op. Voor veiligheidsgevoelens bestaat er alleen een negatieve samenhang met procedurele last, en niet met andere gevolgen van het hebben van schade (zie Hoofdstuk 2.2). Maar net als bij geestelijke gezondheid en gevoelens van hoop vinden we wel een negatieve relatie met schade (naast de relatie met procedurele last) wanneer we in plaats van hoeveelheid schades kijken naar de twee schadegroepen (één keer en meerdere keren). Ook voor veiligheidsgevoelens geldt dus dat het mogelijk belangrijker is of een respondent herhaaldelijk schade heeft gehad dan hoeveel schades dit zijn. Voor de meting van oktober '24 vinden we dat de stapeling van schade en procedurele last gepaard gaat met aanvullend

verminderd veiligheidsgevoel. Voor risicopercepties vinden we bij elk van de drie metingen dat zowel ervaren procedurele last als, in mindere mate, andere gevolgen van het hebben van schade belangrijk zijn.

Figuur 7.2.1 Ervaren veiligheid en risicoperceptie als functie van tijd, schade en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

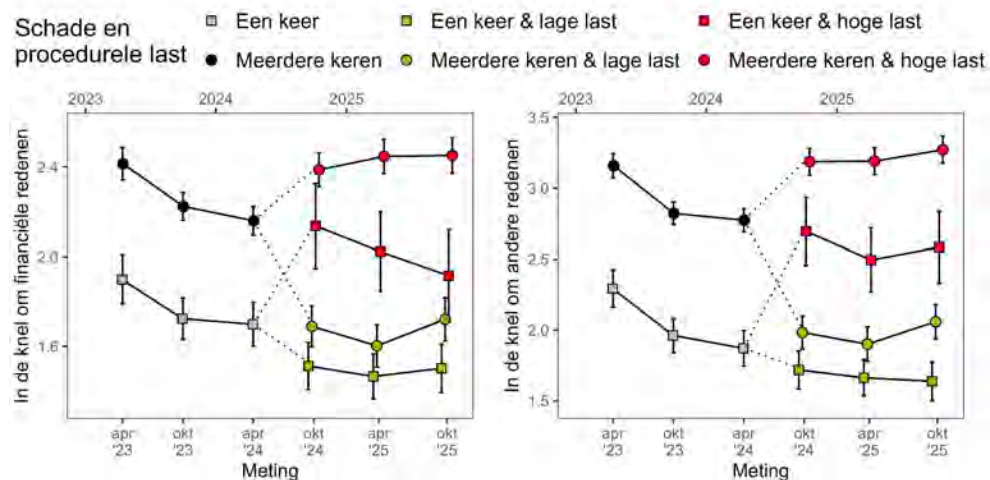

Niet-fysieke risico's

Voor niet-fysieke risico's zien we dezelfde grote groepsverschillen op basis van combinaties van schadegroep en ervaren procedurele last (zie Figuur 7.2.2). Ook hier schatten respondenten die een hoge last ervaren risico's hoger in dan respondenten met een lage last, en maken binnen die twee groepen respondenten met meerdere keren schade een hogere inschatting dan respondenten met één keer schade. Bij bijna elke meting verschillen alle vier groepen van elkaar, maar de verschillen zijn kleiner bij de inschatting dat men in de knel komt om financiële redenen dan bij de andere redenen.

Wanneer we de relatie met de twee niet-fysieke risico's, hoeveelheid schade, en ervaren procedurele last verder bekijken, blijkt dat het hoger inschatten van beide risico's verreweg het sterkst in verband met procedurele last staat. Andere gevolgen van het hebben van schade (zie Hoofdstuk 2.2) zijn in mindere mate belangrijk, vooral voor de niet-financiële redenen. Voor de financiële redenen is sprake van een versterkend effect, waarbij respondenten met een hogere last risico's nog hoger inschatten naarmate ze meer schade hebben.

Figuur 7.2.2 Niet-fysieke risico's als functie van tijd, schade en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

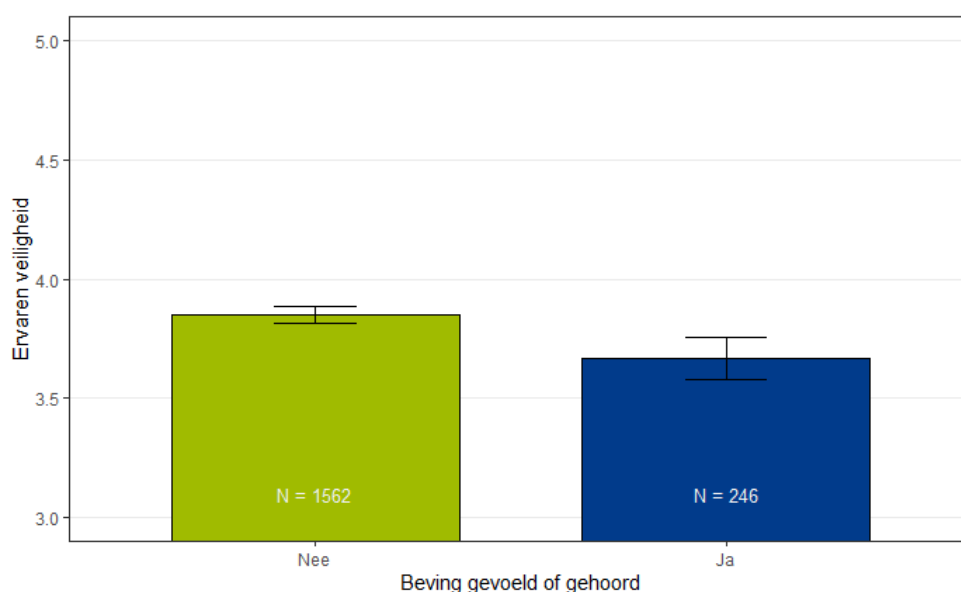

7.3 Beving bij Zeerijp

Ervaren veiligheid

Ervaren veiligheid is gemeten over een korte periode van een paar dagen na de beving in Zeerijp. De gemiddelde score na de beving is 3,8. Respondenten die de beving hebben gevoeld of gehoord, scoren significant lager op gevoel van veiligheid na de beving, dan de respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben (zie Figuur 7.3.1).

Figuur 7.3.1 Ervaren veiligheid, naar het al dan niet voelen of horen van de beving, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen (N = 1808).

Noot: Ervaren veiligheid is gecorrigeerd voor de verschillen in schadegroepen en de individuele verschillen in ervaren veiligheidsscores uit eerdere metingen.

Hoe veiligheidsgevoelens te versterken

Het meemaken van een hevige beving, zoals de beving bij Zeerijp, kan het bewustzijn van (on)veiligheid vergroten. Aan de hand van een open vraag zijn respondenten gevraagd welke factoren het gevoel van veiligheid na een dergelijke beving zouden kunnen versterken. In totaal hebben 1105 respondenten een toelichting gegeven op deze vraag.

De meerderheid van de respondenten gaf aan dat het stoppen van de gaswinning het gevoel van veiligheid zou kunnen versterken. Uit de antwoorden blijkt dat respondenten het belangrijk vinden dat er zekerheid geboden kan worden over dat er in de gehele provincie geen gaswinning meer plaats zal vinden, ook niet in kleinere velden.

“Stoppen met gas uit de bodem halen, ook op de kleine locaties in Groningen, Friesland en Drenthe”

“Garantie dat de gaswinning definitief is gestopt. Ook in de Waddenzee”

Daarnaast geeft een groot deel van de respondenten aan zich veiliger te voelen bij een snellere uitvoering van versterkingsmaatregelen. Zij benadrukken dat de huidige wachttijden vaak lang zijn en dat er prioriteit zou moeten worden gegeven aan het herstellen van woningen, waarbij adequate versterking en compensatie zal bijdragen aan dit gevoel van veiligheid.

“Dat er met verhoogd tempo doorgedaan wordt met schadeherstel en versterking. Dat tempo ligt nog steeds te laag.”

“Adequate aanpak van versterking van woningen (geen getreuzel)”

“Als de versterkingsoperatie is afgerond en iedereen gecompenseerd is”

Ook geven veel respondenten aan dat erkenning hierin ook een belangrijke rol speelt. Zij geven aan dat wanneer er beter naar hen wordt geluisterd, zij zich serieus genomen en begrepen voelen en ervaren dat er daadwerkelijk iets met hun inbreng wordt gedaan, wat bijdraagt aan een gevoel dat zij als bewoners ertoe doen.

“Wat een beetje zou helpen is erkenning vanuit de rest van Nederland dat dit echt heel erg is”

“Meer echt begrip voor de mensen die veel schade ondervinden door de bevingen en dat ze serieus worden genomen”

“Luisteren en handelen zodat er een veilige leefomgeving komt”

Tot slot kan betere communicatie bijdragen aan een gevoel van veiligheid, waarbij respondenten aangeven behoefte te hebben aan meer en betrouwbare informatie over aardbevingen en de bijbehorende kansen en risico's, evenals aan een vast contactpersoon voor directe communicatie en het beantwoorden van vragen.

“Open communicatie over de aard van de beving”

“Wat zijn nieuwe risico's, kansberekening etc. Merkte ook weinig van crisiscommunicatie na Zandweer en de regio hierop”

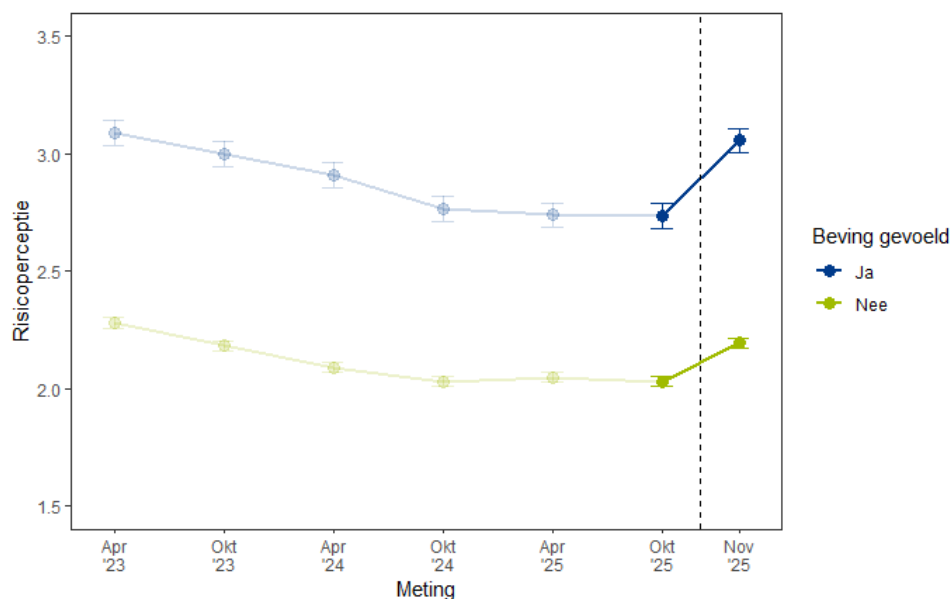
“Meer directe informatie, een meldpunt met iemand die meteen antwoord kan geven”

Risicoperceptie

De ontwikkelingen in risicoperceptie worden weergegeven in een trendplot over de meetmomenten van april '23 t/m november '25, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen respondenten op basis van het al dan niet voelen of horen van de beving. Om inzicht te krijgen in het voorafgaande patroon van beide groepen is de indeling van het al dan niet voelen of horen van de beving ook toegepast op de eerdere metingen voor dezelfde respondenten. Hieruit blijkt dat de respondenten die aangeven de beving te hebben gevoeld of gehoord, over de gehele periode consistent hoger scoren op risicoperceptie dan de respondenten die aangeven de beving niet te hebben gevoeld of gehoord, ondanks het corrigeren voor het verschil in schadegroepen (zie Figuur 7.3.2).

Uit de analyse met de meting vóór en na de beving komt een significant effect van tijd naar voren, wat aangeeft dat beide groepen na de beving in Zeerijp significant hoger scoren op risicoperceptie dan voor de beving. Daarnaast is er ook een significante interactie te zien tussen de twee meetmomenten (vóór en na de beving) en het al dan niet voelen of horen van de beving. Scores in risicoperceptie van de respondenten die de beving hebben gevoeld of gehoord, waren sterker gestegen na de beving (vergeleken met vóór de beving) dan scores van de respondenten die de beving niet hebben gevoeld of gehoord. Samengevat wijzen deze resultaten erop dat de beving bij Zeerijp samenhangt met een toename in risicoperceptie, en dat deze toename het sterkst is onder de respondenten die de beving hebben ervaren, bovenop het al bestaande verschil tussen beide groepen (zie Figuur 7.3.2).

Figuur 7.3.2 Risicoperceptie door de tijd (meting april '23 - november '25) en het al dan niet voelen of horen van de beving, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen (N = 2064).

Noot: Risicoperceptie is gecorrigeerd voor de verschillen in schadegroepen.

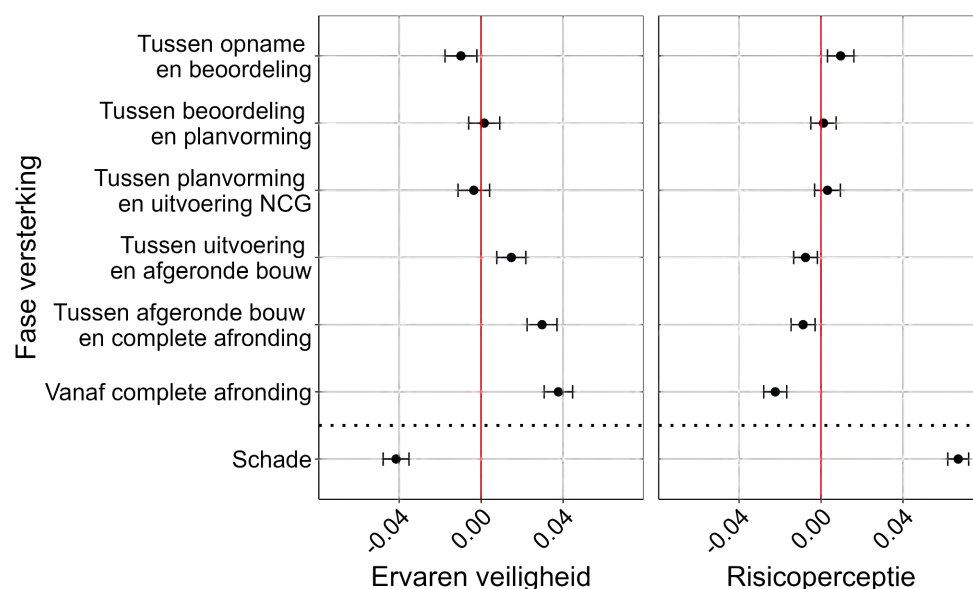
7.4 Versterking

In Figuur 7.4.1 is te zien dat ervaren veiligheid sterk samenhangt met het verloop van de fases van versterking. In de eerste fase, tussen opname en beoordeling, voelen respondenten zich minder veilig dan daarvoor. Maar vanaf de uitvoering voelen respondenten zich juist veiliger dan daarvoor, en deze effecten worden nog groter wanneer ook de bouw is afgerond en wanneer de versterkingsoperatie als geheel is afgerond.

Dit zelfde patroon is te zien in risicoperceptie: respondenten zien meer risico's na de opname, maar juist minder vanaf de uitvoering, de afgeronde bouw en de complete afronding van de versterkingsoperatie.

Figuur 7.4.1 Invloed van versterkingsfase op verandering in ervaren veiligheid en risicoperceptie binnen personen, met 95%-betrouwbaarheidsinterval.

Gestandaardiseerde multilevelregressie-coëfficiënten, controlerend voor schade, geslacht, opleidingscategorie, en leeftijd.

8. Vertrouwen in overheden en instanties

Belangrijkste bevindingen

- Respondenten met meerdere keren schade hebben structureel minder vertrouwen in overheden en instanties dan respondenten met één keer of geen schade.
- Het vertrouwen in overheden en instanties is in algemene zin gestegen tussen april '23 en april '25.
- De procedurele last die respondenten ervaren hangt sterker negatief samen met hun vertrouwen in overheden en instanties dan de hoeveelheid schade die ze hebben. Het vertrouwen van respondenten met een hoge last en meerdere keren schade is erg laag.
- Respondenten die de beving bij Zeerijp hebben gevoeld of gehoord, hebben over de gehele periode minder vertrouwen in overheden en instanties dan respondenten die de beving niet hebben ervaren, waarbij het vertrouwen na de beving daalde voor de Rijksoverheid, provincie en gemeente, en steeg bij het IMG en in buurtgenoten, vergeleken met vóór de beving.
- Respondenten die met versterking te maken hebben, hebben in de fase tussen de planvorming en uitvoering meer vertrouwen in de Rijksoverheid dan daarvoor. Het vertrouwen in NCG is zowel in de fase tussen beoordeling en planvorming als in de fase na de afronding juist lager dan ervoor.

7.1 Schade

Voor het analyseren van de relatie tussen schade en het vertrouwen dat respondenten in instanties hebben, delen we zes instanties op in twee groepen: drie instanties waarin respondenten relatief weinig vertrouwen hebben (Rijksoverheid, IMG en NCG), en drie instanties waarin respondenten relatief veel vertrouwen hebben (de provincie, gemeente en buurtgenoten). In Bijlage 3 laten we het vertrouwen zien in de andere organisaties waar we naar vragen.

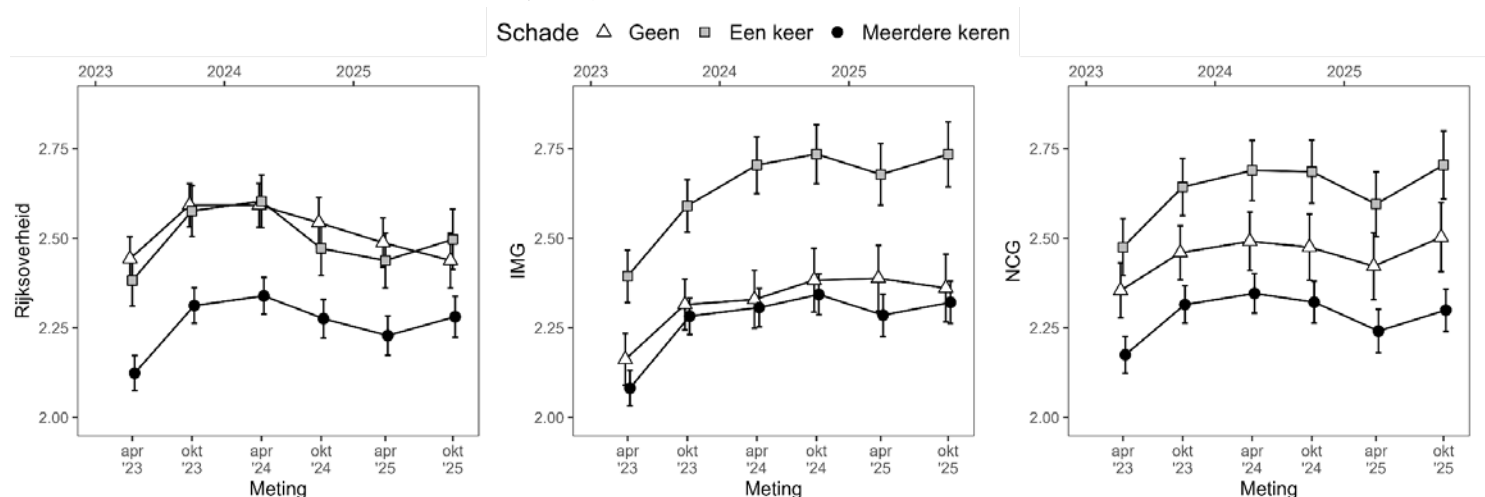
Rijksoverheid, IMG en NCG

Voor de Rijksoverheid, het IMG en de NCG zien we een algemene toename in vertrouwen over de periode april '23 tot oktober '25 (zie Figuur 8.1.1). Deze toename doet zich voor bij alle schadegroepen, en remt wat af in latere metingen. Voor

vertrouwen in de Rijksoverheid is er sprake van een sterkere toename voor respondenten met meerdere keren schade, en voor het IMG is er een sterkere toename bij de groep met één keer schade.

Ook zijn er structurele verschillen tussen de schadegroepen. Voor de Rijksoverheid geldt dat respondenten met meer schade minder vertrouwen hebben vergeleken met respondenten met minder schade. Respondenten met één keer schade hebben van alle schadegroepen structureel het meeste vertrouwen in het IMG. Vergeleken met de andere twee schadegroepen hebben respondenten met één keer schade ook structureel het meeste vertrouwen in de NCG, en respondenten met meerdere keren schade het minste vertrouwen.

Figuur 8.1.1 Vertrouwen in Rijksoverheid, IMG en NCG als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

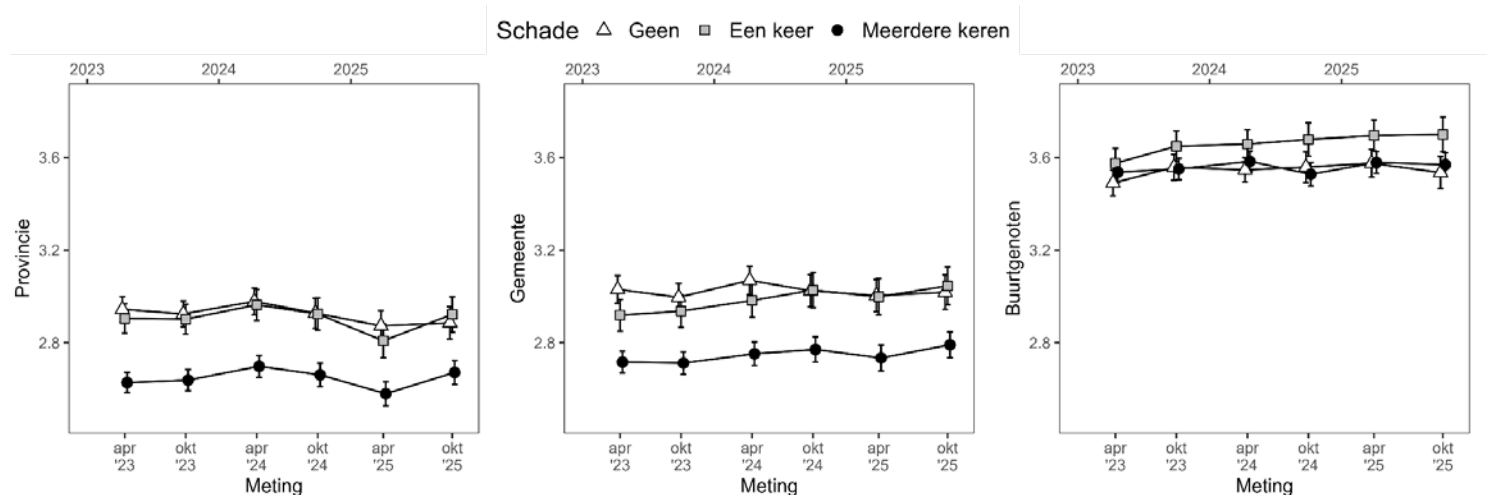

Provincie, gemeente en buurtgenoten

Ook voor vertrouwen in de gemeente en buurtgenoten is sprake van een algemene stijging (zie Figuur 8.1.2). Dat geldt niet voor vertrouwen in de provincie, waar we bij ons vorige rapport nog wel een toename zagen (D'Amore et al., 2025). Voor vertrouwen in de gemeente zien we een nog sterkere stijging bij respondenten met één keer schade, vergeleken met de andere twee schadegroepen. Het vertrouwen in buurtgenoten stijgt vooral bij respondenten met geen of één keer schade.

De structurele verschillen in vertrouwen zijn als volgt. Respondenten met meer schade hebben structureel minder vertrouwen in de provincie en gemeente dan respondenten met minder schade. In buurtgenoten hebben respondenten met één keer schade structureel meer vertrouwen dan respondenten met meerdere keren of geen schade.

Figuur 8.1.2 Vertrouwen in provincie, gemeente en buurtgenoten als functie van tijd en het al dan niet hebben van schade, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Toelichting

Aan de hand van een open vraag is respondenten gevraagd hun vertrouwen in deze overheden en instanties toe te lichten. In totaal hebben 569 respondenten hier een toelichting gegeven. Deze toelichting was niet gekoppeld aan het vertrouwen in een specifieke organisatie, maar geeft een algemeen beeld.

Respondenten die gemiddeld hoog scoorden op vertrouwen, deelden positieve ervaringen met verschillende organisaties, zoals de overheid, de gemeente, buurtgenoten en Nij Begun. Zo geven respondenten aan dat zij vinden dat er op overheidsniveau ook veel goed gaat, dat het prettig is dat de gemeente dichtbij staat, dat zij vinden dat zaken beter geregeld waren dan in voorgaande jaren en dat overheden en de personen daarin ook hun best doen. Daarnaast geven respondenten aan optimistisch en positief naar de toekomst te willen kijken. Ook wordt de subsidieregeling van Nij Begun genoemd als een positieve ontwikkeling.

“Ondank de missers van de afgelopen jaren, aardbevingen en toeslagaffaire, is de Nederlandse overheid zeer betrouwbaar. Geldt ook voor de lagere overheden... vind ik.”

“Het rijk staat ver van mij af. Ik volg wel de ontwikkelingen over het wel en wee van Nederland. De gemeente staat het dichtst bij. Ik weet de gemeente goed te vinden op maatschappelijk gebied.”

“Ik denk dat de zaken omtrent de bevingsschade tegenwoordig beter geregeld zijn.”

“Ik ga altijd uit van het positieve van de mensen en instanties.”

Naast deze positieve toelichtingen werden er ook veel toelichtingen gegeven met betrekking tot het lage vertrouwen. Deze toelichtingen waren soms algemeen, over het politieke klimaat of over een wereldbeeld. Tegelijkertijd werd er ook negatief gesproken over specifieke organisaties, zoals de rijksoverheid, de gemeente, het IMG, de NCG en de NAM. De algemene toelichtingen beschreven een gevoel van onzichtbaarheid, zorgen over de polarisatie van de samenleving, en frustratie over loze beloftes. Sommige respondenten zijn zelfs het vertrouwen in iedereen verloren.

“De mensen worden niet gehoord.”

“De polarisatie viert hoogtij waar je ook kijkt en welke instantie je ook noemt. Overleg met wie dan ook is moeilijk en soms onmogelijk. De maatschappij verhard en polariseert. Samen tot een oplossing komen is tegenwoordig niet mogelijk en dat benauwt me ten zeerste.”

“Er wordt te veel gepraat en te weinig echte beloftes nagekomen.”

“Ik vertrouw niemand meer.”

Ook werd de politieke situatie in Nederland veel genoemd als reden voor wantrouwen.

“De politiek is momenteel erg onvoorspelbaar (en dan zeg ik het netjes). Dat beïnvloedt mijn keuzes.”

“Op dit moment weet ik niet meer waar we aan toe zijn. Het rommelt in Den Haag, er is de afgelopen jaren weinig bereikt en nu moeten we weer naar de stembus. Ik hou mijn hart vast of de meeste Nederlanders wel doorhebben waar ze niet op moeten stemmen.”

Daarnaast werd het lage vertrouwen in de Rijksoverheid, de provincie en de gemeente voornamelijk toegeschreven aan het niet nakomen van beloftes en afspraken en het lang wachten op antwoorden, maar ook het gevoel dat de overheid geen oog heeft voor Groningen en niet opdraait voor de belangen van de burgers.

“Voor afspraken met vertegenwoordigers van “de overheid” heb ik in mijn leven te vaak moeten ervaren dat die, zelfs als ze op papier staan en geld hebben gekost, niet of niet volledig worden nagekomen! Dat betreft de Rijksoverheid, de provincies, gemeenten, de waterschappen.”

“Van de overheidsinstanties merk je bijna nooit iets. Als je dan eens een vraag hebt aan de gemeente, duurt het eindeloos voor er een antwoord komt.”

“Bij zowel de landelijke als provinciale en lokale overheden zie ik dat geldelijk gewin altijd prioriteit heeft. De prioriteit zou moeten liggen bij gezondheid, welzijn, milieu en medemenselijkheid.”

Het lage vertrouwen in het IMG en de NCG werd voornamelijk toegeschreven aan slechte persoonlijke ervaringen, de wispelturigheid van de regels, het lange wachten op duidelijkheid over de situatie en een gevoel van onmacht en hopeloosheid.

“Ik word in de steek gelaten door WMO en NCG en IMG, gedwongen verhuizen ivm aardbevingsschade, mijn huis gesloopt, te duur om te herbouwen, beloofde compensatie niet uitbetaald door NCG. Door WMO is mijn indicatie huishoudelijke hulp en begeleiding gehalveerd. De aardbevingsschade in Groningen melding uit 2022 bij IMG niet opgelost!”

“Het IMG verandert alle regels, vooral als ze het uitkomt. De NCG belooft, vergeet wat ze beloofd heeft, belooft opnieuw maar weet dan van niets.”

“Ik zit al meer dan 10 jaar met een gescheurde vloer. Zowel bij mijn contactpersoon als bij de NCG is het radiostilte. Er is voor 2 jaar terug een nieuw rapport gemaakt. Volgens mijn contactpersoon is deze klaar maar moet het hele circus weer opnieuw. Ik word er horendol van. Vind het vreselijk oneerlijk. Overal krijgen mensen nieuwe huizen en mij laten ze maar wachten. Ik weet niet meer wat ik moet doen. Het geeft mij een onmachtig en hopeloos gevoel.”

8.2 Procedurele last

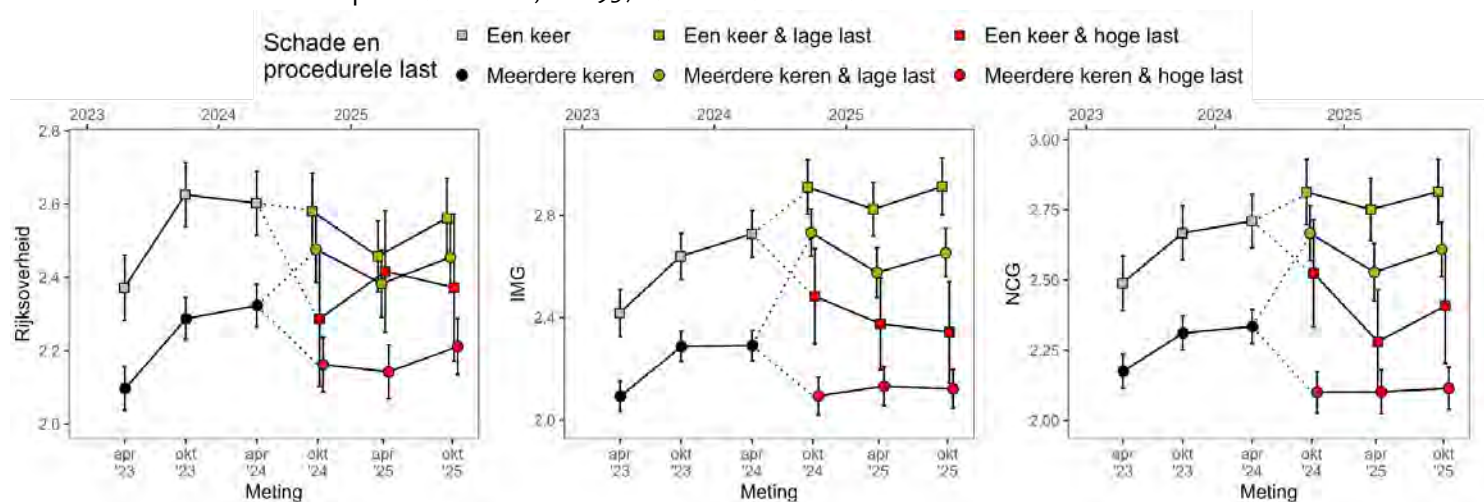
Rijksoverheid, IMG en NCG

In Figuur 8.2.1 delen we voor de periode tussen oktober '24 en oktober '25 beide schadegroepen op aan de hand van de procedurele last die respondenten ervaren. Uit onze analyse komen de volgende groepsverschillen naar voren. In de Rijksoverheid hebben, binnen de groep met meervoudige schade, respondenten met een hoge last consistent minder vertrouwen dan respondenten met een lage last. Binnen de groep met één keer schade is hier alleen sprake van voor de meting van oktober '24. Omgekeerd zien we juist weinig verschillen op basis van schade binnen de groepen met dezelfde procedurele last. Alleen voor de meting van april '25 geven respondenten met een hoge last en meerdere keren schade aan minder vertrouwen te hebben in de Rijksoverheid dan respondenten met één keer schade.

Voor vertrouwen in het IMG en de NCG zijn er grotere groepsverschillen. In beide schadegroepen is hier consistent een verschil op basis van ervaren procedurele last. Andersom zijn er ook binnen de groepen met dezelfde procedurele last bij bijna elke meting verschillen tussen de schadegroepen. Opvallend is dat de kleine subgroep van respondenten met één keer schade die veel last ervaren relatief weinig vertrouwen in het IMG en NCG hebben. Voor het IMG is dit in de meting van oktober '25 zelfs minder dan het vertrouwen van de groep met meerdere keren schade en een lage last. Verder valt op dat, bij zowel de Rijksoverheid, het IMG en de NCG, het vertrouwen erg laag is voor de groep met meerdere keren schade en een hoge last. Het is duidelijk dat de algemene toename in vertrouwen die we eerder zagen zich niet voordoet binnen deze groep, vooral voor vertrouwen in het IMG en de NCG..

Vervolgens kijken we naar hoe de ervaren procedurele last en hoeveelheid schade zich in onze gegevens gezamenlijk verhouden tot vertrouwen. Voor vertrouwen in de Rijksoverheid vinden we hierbij vooral een relatie met procedurele last, en daarbovenop een hele zwakke relatie met hoeveelheid schade. Deze bevinding duidt er mogelijk op dat vooral de mate waarin respondenten met schade vastzitten in procedures bepaalt hoe ze over de Rijksoverheid denken. Procedurele last staat ook verreweg het sterkst in verband met vertrouwen in het IMG en de NCG, maar daar spelen andere gevolgen van het hebben van schade (zie Hoofdstuk 2.2) wel een grotere rol.

Figuur 8.2.1 Vertrouwen in Rijksoverheid, IMG en NCG als functie van tijd, schade en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

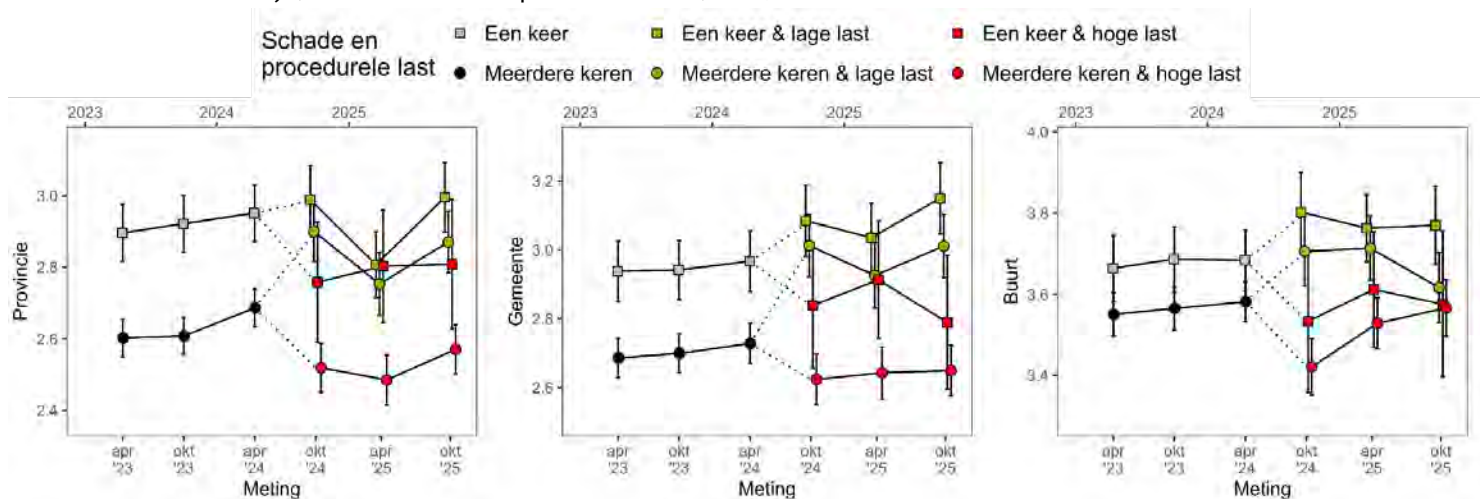
Provincie, gemeente en buurtgenoten

Voor vertrouwen in de provincie, de gemeente en buurtgenoten zijn er ook groepsverschillen op basis van schade en ervaren procedurele last (zie Figuur 8.2.2). De grootste verschillen in vertrouwen in de provincie en gemeente zien we bij de groep

met meervoudige schade en een hoge last. Deze groep heeft consistent minder vertrouwen dan de andere drie groepen, met uitzondering van het verschil met respondenten met één keer schade en een hoge last voor de meting van oktober '25. Voor vertrouwen in de gemeente ontbreekt dit verschil ook voor de meting van oktober '24. Bij de meting van oktober '25 vinden we wel een verschil in vertrouwen in de gemeente op basis van procedurele last binnen de groep met één keer schade. Voor vertrouwen in buurtgenoten liggen de groepen dicht bij elkaar, en valt vooral op dat respondenten met meerdere keren schade en een hoge last consistent minder vertrouwen hebben dan de twee groepen met een lage procedurele last.

Uit onze analyse van de relatie tussen ervaren procedurele last, hoeveelheid schade en de scores op vertrouwen blijkt het volgende. Voor vertrouwen in de provincie vinden we dat de (negatieve) relatie met zowel procedurele last als schade naast elkaar bestaat, maar wel wat zwakker is voor schade. Voor de meting van oktober '24 vinden we een versterkend effect, waarbij de relatie tussen ervaren last en vertrouwen extra negatief is voor respondenten met meer schade. Vertrouwen in de gemeente verhoudt zich alleen tot ervaren procedurele last, maar net als bij mentale gezondheid en gevoelens van hoop lijkt het ook hier relevanter of respondenten herhaaldelijk schade hebben dan hoeveel schades dit zijn. Ook voor vertrouwen in buurtgenoten vinden we geen additionele relatie met schade boven op de negatieve relatie met procedurele last. Opvallend is dat we voor de meting van oktober '25 bewijs vinden voor een versterkend effect in de tegengestelde richting. Procedurele last verhoudt zich hier alsnog negatief met vertrouwen, maar deze relatie is positiever naarmate respondenten meer schade hebben.

Figuur 8.2.2 Vertrouwen in de provincie, de gemeente en buurtgenoten als functie van tijd, schade en ervaren procedurele last, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

8.3 Beving bij Zeerijp

De ontwikkelingen in vertrouwen worden weergegeven in een trendplot over de meetmomenten van april '23 t/m november '25, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen respondenten op basis van het al dan niet voelen of horen van de beving. Om inzicht te krijgen in het voorafgaande patroon van beide groepen is de indeling van het al dan niet voelen of horen van de beving ook toegepast op de eerdere metingen voor dezelfde respondenten. Voor het toetsen van het effect van de beving bij Zeerijp op risicoperceptie, is een analyse uitgevoerd op de laatste twee metingen (vóór en ná de beving), waarbij is gekeken naar het effect van tijd, het effect van het al dan niet voelen of horen van de beving, en de interactie tussen beide. Daarbij is gecorrigeerd voor schade, leeftijd, opleiding en geslacht. Hieruit blijkt dat voor elke instantie de respondenten die aangeven de beving te hebben gevoeld of gehoord structureel lager scoren op vertrouwen dan respondenten die dit niet aangeven (zie Figuur 8.3.1). Hieronder worden per instantie de belangrijkste bevindingen samengevat.

Rijksoverheid, IMG en NCC

Rijksoverheid

Respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben, scoren over de algehele periode structureel lager op vertrouwen in de Rijksoverheid dan de respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben. Daarnaast is er ook een significante interactie te zien tussen de twee meetmomenten (vóór en na de beving) en het al dan niet voelen of horen van de beving, waarbij de scores in vertrouwen sterker afnemen na de beving onder de respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben dan bij de respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben (zie Figuur 8.3.1).

IMG

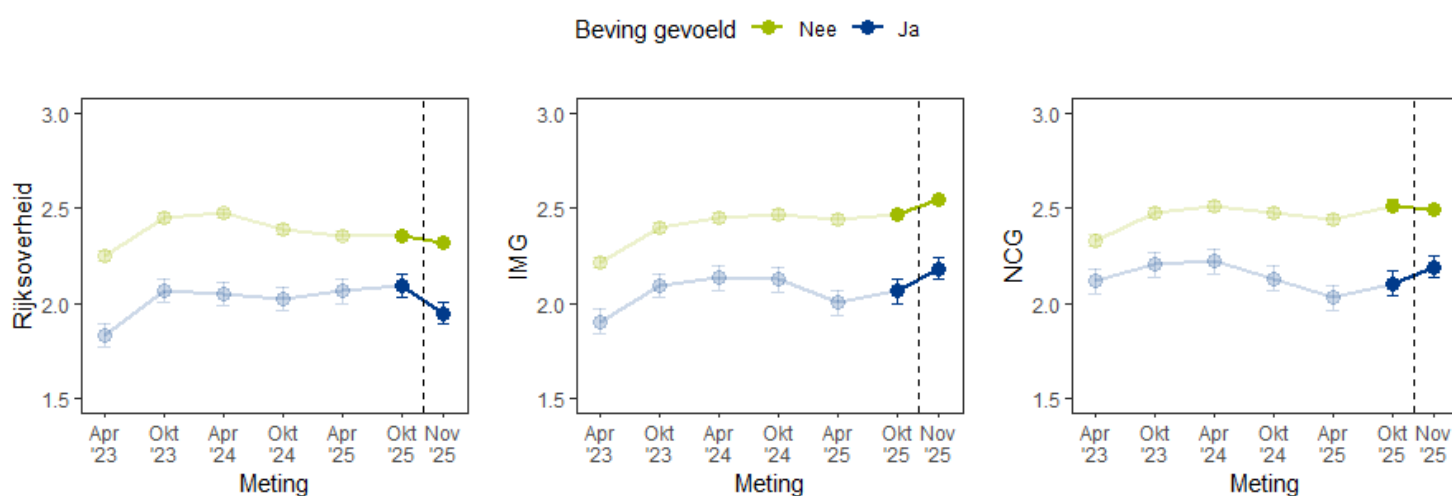
Respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben, scoren over de algehele periode structureel lager op vertrouwen in het IMG dan respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben. Daarnaast is er ook een significant effect van tijd zichtbaar, waarbij beide groepen significant hoger scoren na de beving in Zeerijp dan daarvoor; mogelijk is dit terug te voeren op ondersteuningservaringen van respondenten zelf of mensen die zij kennen in de dagen na de beving. Er wordt geen significant interactie-effect gevonden, wat aangeeft dat de stijging in vertrouwen na de beving voor beide groepen in vergelijkbare mate optreedt (zie Figuur 8.3.1).

NCC

Respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben, scoren over de algehele periode structureel lager op vertrouwen in de NCC dan respondenten die

aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben. Daarnaast is er ook een significante interactie te zien tussen de twee meetmomenten (vóór en na de beving) en het al dan niet voelen of horen van de beving, waarbij scores in vertrouwen stijgen na de beving onder respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben ten opzichte van respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben (zie Figuur 8.3.1).

Figuur 8.3.1 Vertrouwen in Rijksoverheid, IMG en NCG door de tijd (meting april '23 - november '25) en het al dan niet voelen of horen van de beving (laatste meting), met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Noot: Vertrouwen scores zijn gecorrigeerd voor de verschillen in schadegroepen.

Provincie, gemeente en buurtgenoten

De provincie

Respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben, scoren over de algehele periode structureel lager op vertrouwen in de provincie dan de respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben. Daarnaast is er ook een significant effect van tijd te zien, waarbij beide groepen significant lager scoren na de beving in Zeerijp, dan daarvoor. Er wordt geen significant interactie-effect gevonden, wat aangeeft dat de daling in vertrouwen na de beving voor beide groepen in vergelijkbare mate optreedt. (zie Figuur 8.3.2).

Gemeente

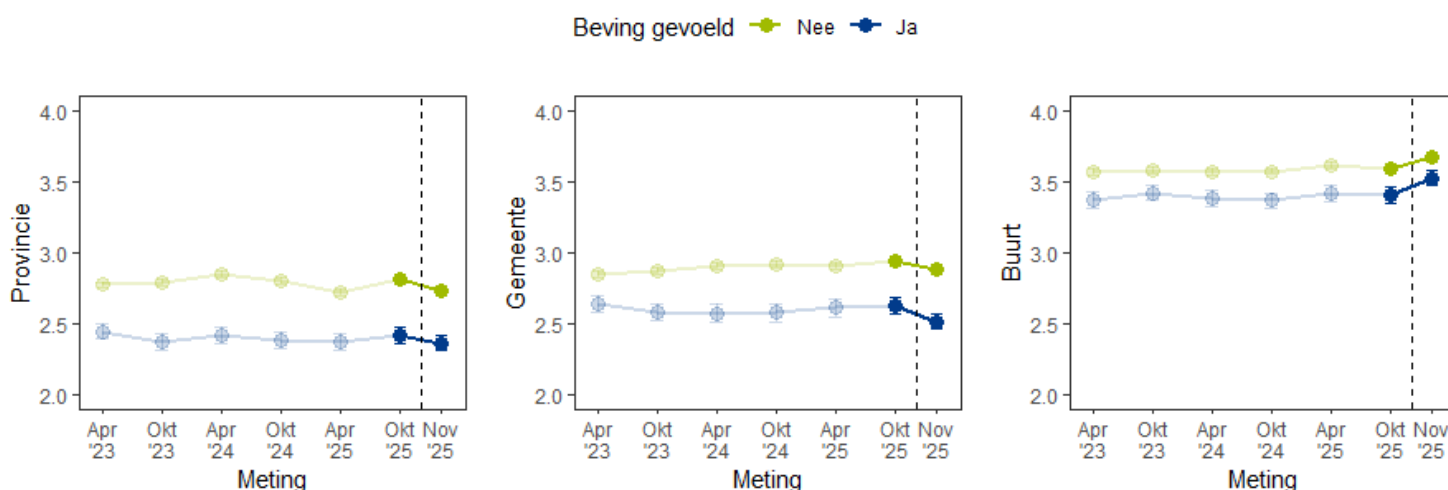
Respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben, scoren over de algehele periode structureel lager op vertrouwen in de gemeente dan de respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben. Daarnaast is er ook een significant effect van tijd te zien, waarbij beide groepen significant lager scoren na de beving in Zeerijp, dan daarvoor. Er wordt geen significant interactie-effect gevonden, wat aangeeft dat de daling in vertrouwen na de beving voor beide groepen in

vergelijkbare mate optreedt. (zie Figuur 8.3.2).

Buurtgenoten

Respondenten die aangeven de beving gevoeld of gehoord te hebben, scoren over de algehele periode structureel lager op vertrouwen in buurtgenoten dan respondenten die aangeven de beving niet gevoeld of gehoord te hebben. Daarnaast is er ook een significant effect van tijd te zien, waarbij beide groepen significant hoger scoren na de beving in Zeerijp, dan daarvoor. Er wordt geen significant interactie-effect gevonden, wat aangeeft dat de stijging in vertrouwen in buurtgenoten na de beving voor beide groepen in vergelijkbare mate optreedt (zie Figuur 8.3.2).

Figuur 8.3.2 Vertrouwen in provincie, gemeente en buurtgenoten door de tijd (meting april '23 - november '25) en het al dan niet voelen of horen van de beving (laatste meting), met 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

Noot: Vertrouwen scores zijn gecorrigeerd voor de verschillen in schade groepen.

Toelichting

Aan de hand van een open vraag is respondenten gevraagd hun vertrouwen in deze overheden en instanties toe te lichten. In totaal hebben 534 respondenten een toelichting gegeven. Deze toelichting was niet gekoppeld aan het vertrouwen in een specifieke organisatie, maar geeft een algemeen beeld.

Een aantal respondenten geeft aan weinig vertrouwen in de Rijksoverheid te hebben, dit wordt vooral toegeschreven aan een ongeïnteresseerde houding en de moeizame afhandeling van schade vanuit de overheid. Ook roepen uitspraken van politieke partijen, die pleiten voor het hervatten van de gaswinning, frustratie op en versterkt het financiële belang van de overheid bij de gaswinning het wantrouwen.

“Door de ongeïnteresseerde opstelling van de overheid en de manier waarop ze omgaan met de problemen en de wijze van het oplossen ervan, is er bij mij en vele anderen om mij heen geen enkel vertrouwen meer over. Dat er ook maar een enkeling in Den Haag de gedachte heeft om de gaskraan weer te openen geeft aan dat het ze daar totaal niets is gelegen aan de gewone burger. Ik ben bang dat als het zo doorgaat het weleens zeer vervelende gevolgen voor hen kan gaan krijgen, door de machteloosheid en woede die bij steeds meer mensen ontstaat.”

“Zo lang er partijen in de Tweede Kamer zitten die bepleiten dat de gaswinning moet doorgaan, heb ik weinig vertrouwen in de rijksoverheid.”

Veel respondenten geven aan dat weinig vertrouwen in instanties voortkomt uit een voortdurend gevoel van onzekerheid. Aardbevingen en de gevolgen daarvan blijven langdurig bestaan, terwijl beslissingen worden uitgesteld en versterkingsmaatregelen vaak weinig perspectief bieden. De afhandeling van schade duurt vaak lang, wat door velen wordt benoemd als een belangrijk punt van frustratie. Respondenten ervaren dat instanties soms met twee maatstaven meten of weinig concrete oplossingen bieden. Er heerst een gevoel dat de impact van de schade niet wordt begrepen, regels continu veranderen en dat de overheid slecht bereikbaar is. Ook bestaat onzekerheid over de financiële afwikkeling van schade.

“De wanhoop is nabij, wil hier echt niet meer wonen. Tegenstrijdige berichten, valse hoop. wel slopen, niet slopen kortom te veel om op te noemen. Heb er eigenlijk geen energie meer voor.”

“Ik heb het gevoel dat niemand begrijpt wat een aardbeving voor gevolgen heeft voor de mensen die hier wonen, stress, angst, spanning, eindeloos getouwtrek over vergoedingen, en dan zijn er ook nog mensen die er mee frauderen en dure auto's hebben etc. en andere mensen zitten met angst en beven in hun huis.”

Een ander terugkerend element in de toelichtingen is frustratie over de Nederlandse politiek. Het beleid rond gaswinning wordt als inconsistent en snel veranderend ervaren, met veel gepraat maar weinig concrete daden. Met name JA 21 wordt vaak genoemd vanwege hun pleidooi voor het hervatten van de gaswinning. Respondenten hebben het gevoel dat politieke beloften niet worden nagekomen en dat de overheid onvoldoende inhoudelijke oplossingen biedt. Dit alles draagt bij aan het wantrouwen ten opzichte van zowel politiek als uitvoerende instanties.

“Wanneer je het partijprogramma van JA 21 leest, krijg je niet de indruk dat er ook maar iets wordt begrepen door (sommige mensen) van de huidige situatie in Groningen. Dit heeft veel invloed in het vertrouwen in de politiek. Vooral als je meeneemt dat door de politiek bewust door is gegaan met het verkrijgen van gas uit de bodem van Groningen, dit terwijl men goed op de hoogte was door bv SODM van de gevolgen.”

Tot slot schrijven respondenten hun lage vertrouwen in instanties toe aan persoonlijke ervaringen. Zo noemen zij de stroperige procedures, afwijzingen van schadevergoedingen en moeten bijwonen van hoorzittingen voor schade aanvragen. Ook wijzen zij op het daadwerkelijk voelen van de beving in Zeerijp (plus de onveiligheid die dat direct met zich meebracht), de lange wachttijden voor versterkingsmaatregelen en het gebrek aan adequate ondersteuning.

“Er loopt een bij ons nog een mijnbouwschade traject en dat gaat zo verschrikkelijk stroperig en als er dan een reactie komt, is het elke keer zo teleurstellend. We hebben een contra-expertise tussen gezet en de inzichten zijn zo verschillend. Je wordt er moedeloos van. Er zijn subsidiepotjes maar om allerlei redenen vallen we daar steeds buiten de boot en mogen we daar ook geen aanspraak op maken. Grotendeels door de stroperigheid van IMG. Het voelt gemeen.”

“Op het moment dat ik de aardbeving voelde, was ik wakker en lag op bed. Ik bleef verstijfd met mijn handen vasthoudend aan het matras wachtend op de volgende klap. Omdat ik op dat tijdstip niemand wakker wilde bellen ben ik door het huis gelopen om schade te zoeken, dat liet mij weer een gevoel van veiligheid krijgen en mij tot rust komen”

In tegenstelling tot de vele negatieve toelichtingen van respondenten laat Figuur 8.3.1 ook een lichte stijging in het vertrouwen in het IMG en de NCG zien. Hoewel slechts weinig respondenten deze toename in vertrouwen toelichten, schrijven zij deze toe aan het gevoel dat het IMG en de NCG dichterbij de burgers staan dan de provincie en de gemeente, aan de zichtbaarheid die het IMG aan de aardbevingsproblematiek heeft gegeven, en aan de waardering voor de versterkingsmaatregelen van de NCG.

“Ik heb het gevoel dat de NCG en het IMG dichterbij de burgers staan dan de provincie en gemeente. Met de buurt lossen we meer op dan met de provincie en gemeente.”

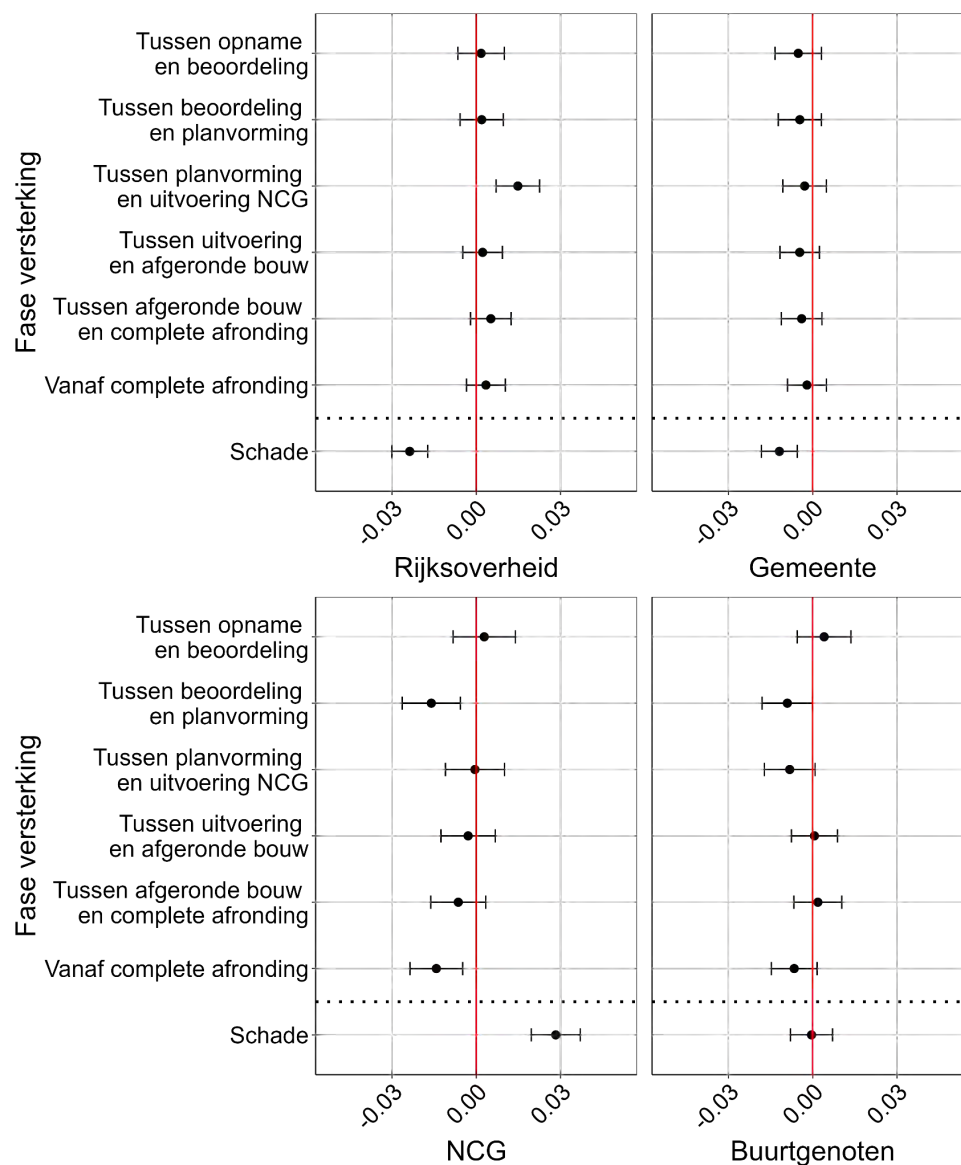
“Mijn dorp zit in de versterking. Degene die het best opkomen voor de mensen die worden versterkt zijn dorpsgenoten. En het IMG ben ik nog steeds dankbaar omdat zij de aardbevingen serieus op de kaart hebben gezet.”

“NCG heeft daarentegen het huis versterkt en lost alle problemen die ontstaan tijdens het versterken op.”

8.4 Versterking

In Figuur 8.4.1 is te zien dat er één fase is die gepaard gaat met een verandering in vertrouwen in de Rijksoverheid: wanneer respondenten tussen planvorming en uitvoering terechtkomen, wordt hun vertrouwen in de Rijksoverheid groter. Daarentegen hangt het ingaan van fases niet samen met vertrouwen in de gemeente. Er is ook een interessant patroon zichtbaar in het vertrouwen in NCG: in de fase tussen beoordeling en planvorming neemt het vertrouwen in NCG af, maar dat geldt ook zodra de versterkingsoperatie is afgerond. Verder laat de figuur zien dat het vertrouwen in buurtgenoten licht daalt tussen beoordeling en planvorming.

Figuur 8.4.1 Invloed van versterkingsfase op verandering in vertrouwen in instanties binnen personen, met 95%-betrouwbaarheidsinterval. Gestandaardiseerde multilevelregressie-coëfficiënten, controlerend voor schade, geslacht, opleidingscategorie, en leeftijd.

9. Ervaren procedurele last in de versterking

Belangrijkste bevindingen

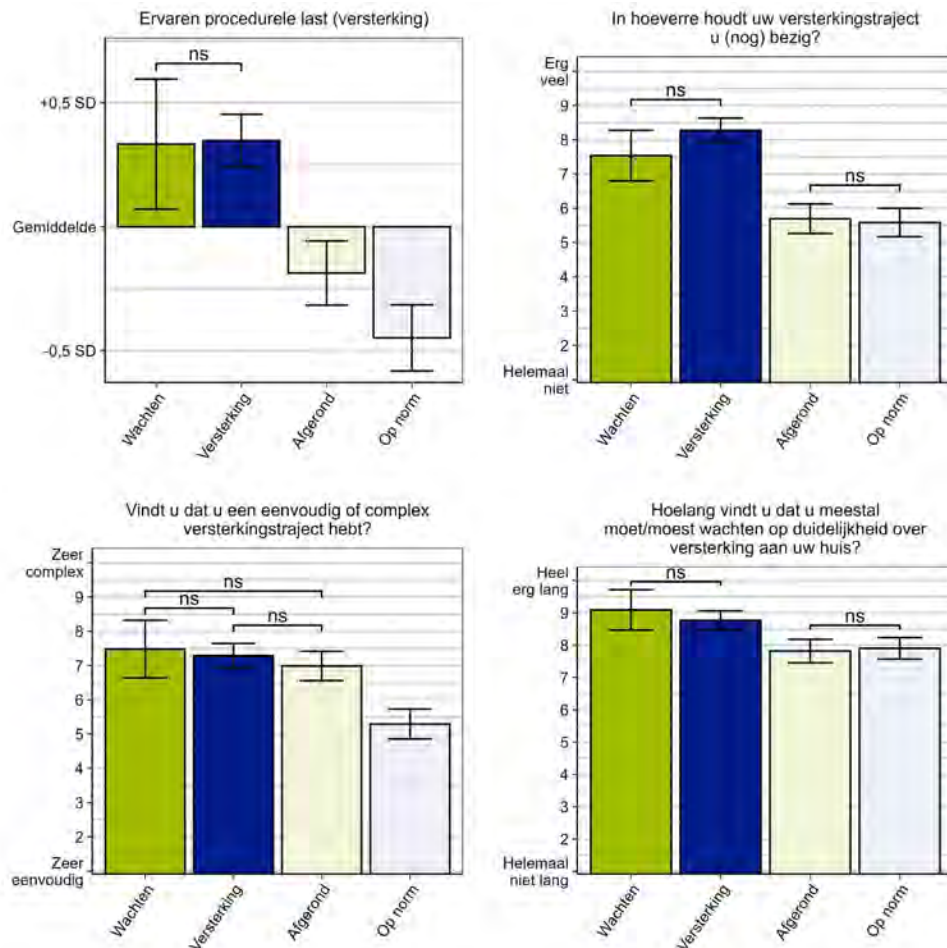
- Respondenten ervaren meer procedurele last in eerdere fases van de versterking vergeleken met respondenten in latere fases.
- Het ontvangen van voldoende ondersteuning in het versterkingsproces hangt samen met een lagere ervaren procedurele last, en met minder stress.

9.1 Procedurele last per versterkingsfase

Naast de procedurele last in de context van schade hebben we ook gekeken naar de procedurele last die respondenten in de versterking ervaren. Net als bij schade bestaat procedurele last in de versterking uit drie componenten: in hoeverre het versterkingstraject respondenten (nog) bezighoudt, de complexiteit van het traject, en hoe lang respondenten meestal moe(s)ten wachten op duidelijkheid over versterking. In dit hoofdstuk presenteren we resultaten voor de meting van april '25, waarvoor we gegevens van zowel het Groninger Panel als het NCG-panel tot onze beschikking hebben. Net als in eerdere hoofdstukken laten we in dit hoofdstuk voorspelde gemiddelden zien, waarbij we naast geslacht, leeftijd, en opleiding ook controleren voor schade, zelfgerapporteerde versterkingsfase, en of de respondent aan het Groninger Panel of het NCG-panel meedoet.

Figuur 9.1.1 geeft voorspelde gemiddelden weer voor de procedurele last die respondenten in elke versterkingsfase ervaren. Hierbij valt op dat respondenten in latere fases van de versterking minder procedurele last ervaren. Respondenten bij wie de woning op norm is verklaard ervaren de minste procedurele last, en dit lijkt vooral te maken te hebben met de relatief lage complexiteit van hun versterkingstraject. Opvallend is dat deze groep vergelijkbaar scoort als respondenten bij wie de versterking is afgerond voor in hoeverre het versterkingstraject ze nog bezighoudt, en voor hoe lang ze moesten wachten. Respondenten bij wie de versterking is afgerond ervaren minder procedurele last dan respondenten in de twee eerdere fases. Deze lagere last lijkt vooral een gevolg te zijn van dat het versterkingstraject deze respondenten minder bezig houdt en dat ze minder lang moeten wachten, maar niet met de complexiteit van het traject.

Figuur 9.1.1 Geschatte gemiddelden op ervaren procedurele last in de versterking, en op de drie onderliggende componenten van procedurele last, uitgesplitst naar versterkingsfasen, controlerend voor geslacht, leeftijd, opleiding, schade en panel, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen

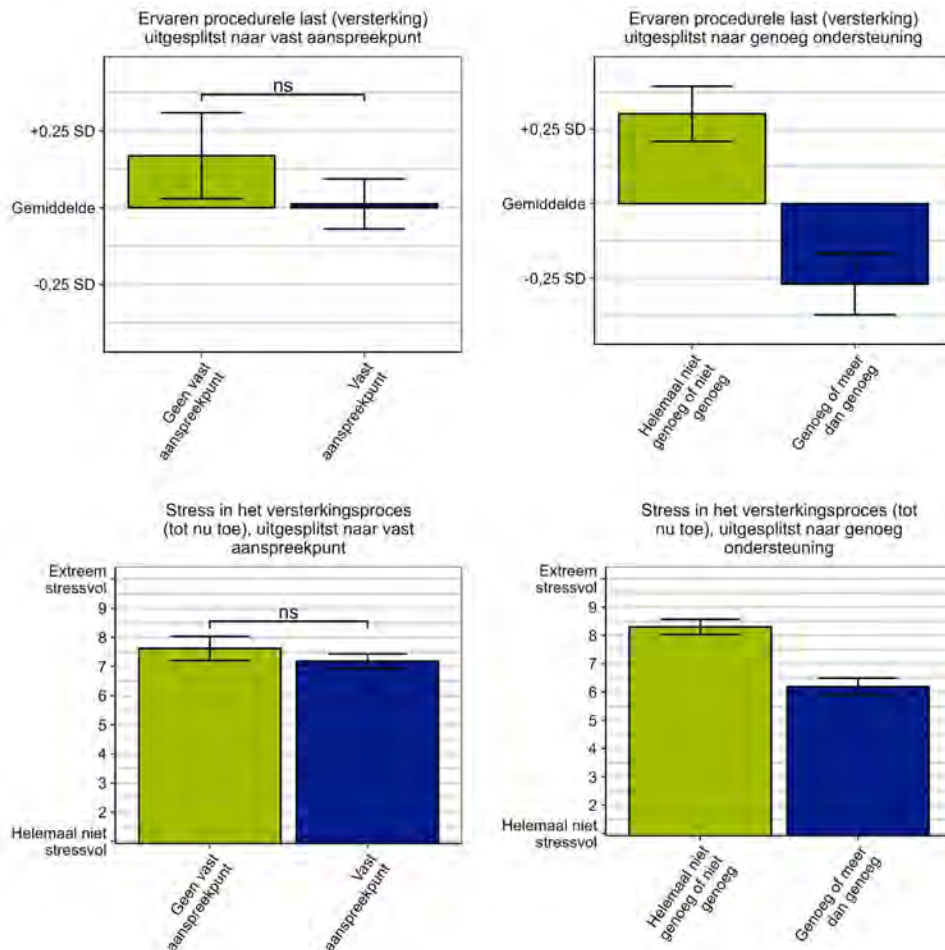
Noot: Alle geschatte gemiddelden verschillen van elkaar, behalve waar aangegeven met ns (= niet significant).

9.2 De rol van een vast aanspreekpunt en ondersteuning

In Figuur 9.2.1 tonen we de samenhang tussen procedurele last en twee factoren die mogelijk de last kunnen verlichten: of respondenten een vast aanspreekpunt hebben, en in hoeverre ze voldoende ondersteuning krijgen. We vinden hierbij geen verschillen tussen respondenten met en zonder vast aanspreekpunt, maar we vinden wel dat respondenten die aangeven genoeg ondersteuning te krijgen een lagere procedurele last ervaren vergeleken met respondenten die niet genoeg ondersteuning krijgen. Ter vergelijking laten we in de onderste twee panelen dezelfde analyses zien voor hoeveel stress respondenten tot nu toe ervaren in het versterkingsproces; een onderwerp wat

we in ons vorige rapport behandelden (D'Amore et al., 2025). Uit deze vergelijking komt hetzelfde beeld naar voren als uit de analyse voor procedurele last.

Figuur 9.2.1 Geschatte gemiddelden op ervaren procedurele last in de versterking, en op stress in de versterking tot nu toe, uitgesplitst naar vast aanspreekpunt en genoeg ondersteuning, controlerend voor geslacht, leeftijd, opleiding, schade, panel en versterkingsfase, met 95%-betrouwbaarheidsintervallen

Noot: Alle geschatte gemiddelden verschillen van elkaar, behalve waar aangegeven met ns (= niet significant).

10. Conclusies en aanbevelingen

10.1 Conclusies

Op basis van de panelmetingen en de analyses in dit rapport kunnen meerdere conclusies worden getrokken over de impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in de provincie Groningen en hoe dit zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. We maken daarbij onderscheid tussen: 1) impact van schade, 2) trends, 3) procedurele last, 4) impact van de beving bij Zeerijp in november 2025, en 5) impact van versterking.

Impact van schade: metingen bevestigen eerdere effecten

Het rapport bevestigt opnieuw, net als eerdere studies (bijvoorbeeld Stroebe et al., 2021; Dückers et al., 2023; Kanis et al., 2024; D'Amore et al., 2025), de relatie tussen schade aan woningen en vrijwel alle gemeten kernindicatoren. Vooral bewoners die meerdere keren schade hebben scoren ongunstiger op veiligheidsgevoelens, risicopercepties, stressgerelateerde klachten, mentale gezondheid, emoties zoals boosheid, hoop en machteloosheid, vertrouwen in overheden en instanties, en sociale relaties.

Trends: gunstige ontwikkelingen

Tegelijkertijd zijn er ook positieve inzichten. Over de periode tussen april 2023 en oktober 2025 is er in het algemeen sprake van gunstige ontwikkelingen in de kernindicatoren. Gevoelens van veiligheid, gezondheid en vertrouwen nemen in de regel toe. In veel gevallen is deze verbetering nog sterker voor respondenten met meerdere keren schade.

Procedurele last: het maakt uit als bewoners de last écht ervaren

Een vernieuwing is dat dit rapport, naast het hebben van schade, nu ook meeneemt in hoeverre respondenten last hebben van procedures rond het herstellen van schade. De mate waarin respondenten procedurele last ervaren blijkt consequent samen te hangen met ongunstige scores op de kernindicatoren. Deze negatieve invloed is het sterkst bij bewoners die zowel meerdere keren schade hebben als een hoge last ervaren. Dit betekent dat het hebben van schade op zichzelf relevant is, maar vooral negatief uitpakt wanneer mensen het traject om de schade te herstellen als belastend ervaren. Dat is op zichzelf logisch, maar het impliceert ook dat de procedurele last nadrukkelijk moet worden gezien als een beïnvloedbare factor om de impact van de gaswinningsproblematiek te verminderen. Een concreet voorbeeld is het bieden van voldoende ondersteuning. In onze gegevens over het versterkingsproces hangt dit samen met een lagere ervaren procedurele last. Hoe beter dit soort factoren in beeld

komen, hoe gericht overheden en instanties procedures en werkwijzen kunnen verbeteren. Gronings Perspectief zal hier in toekomstige metingen en analyses meer aandacht aan besteden, met vooral aandacht voor schadeherstel en versterking.

Impact beving Zeerijp: een voorzienbare terugval

De gunstige trend tot oktober 2025 werd op 14 november 2025 onderbroken door de aardbeving bij Zeerijp. Eerder onderzoek toonde al aan hoe sterk (zware) bevingen doorwerken in de gezondheid en veiligheidsgevoelens van bewoners in Groningen (Stroebe et al., 2019; Stroebe et al., 2021; Dückers et al., 2023; Shui et al., 2026). De extra meting kort na de beving laat zien dat, onder mensen die deze beving hebben gehoord of gevoeld, sprake is van een terugval op de verschillende kernindicatoren. Waar de eerdere gunstige ontwikkeling samenviel met een door het KNMI beschreven afname in de frequentie en intensiteit van aardbevingen (KNMI, 2024, 2025), heeft de nieuwe, relatief zware aardbeving direct een negatief effect op de kernindicatoren van Gronings Perspectief. Wel is het vertrouwen in uitvoeringsorganisaties IMG en NCC toegekomen

Impact van versterking: dubbelzinnig resultaat

Minder gunstig zijn de geactualiseerde resultaten van de analyse van versterkingsfasen, gebaseerd op vragenlijstgegevens die zijn gekoppeld aan data van de NCG. In deze analyse worden de scores per bewoner door de tijd gevolgd en bepaald hoe hun score verandert wanneer zij het versterkingstraject doorlopen. In een eerder rapport (Kanis et al., 2024) liet deze analyse zien dat scores ongunstiger worden als bewoners in een volgende fase terechtkomen, maar dat stressklachten weer afnemen wanneer de afronding van de versterking nadert. De geactualiseerde analyse in het huidige rapport bevestigt echter niet dat de laatste fasen van het versterkingsproject nog steeds samen gaan met afnemende stressklachten.

Tegelijkertijd laat het huidige rapport wel een aantal positieve ontwikkelingen zien over de fasen tegen het einde en na afronding van de versterking. Zo voelen respondenten zich hoopvoller en minder boos, en voelen ze zich aanzienlijk veiliger en schatten risico's lager in. Deze positieve ontwikkelingen aan het einde van het versterkingstraject betekenen echter niet automatisch dat het na afronding beter gaat dan vóór de versterking.

De langetermijngevolgen van de versterkingsoperatie zijn op dit moment nog niet bekend. Er moet rekening worden gehouden met een mogelijke heropleving van gezondheidsrisico's. Een recente overzichtsstudie naar de langetermijneffecten van rampen laat zien dat in getroffen gemeenschappen mentale gezondheidsproblemen na jaren opnieuw kunnen opleven (Dückers et al., 2026). Voor de gaswinningsproblematiek kunnen we dit nog niet vaststellen.

Het rapport dat gelijktijdig verschijnt met het huidige rapport, met bevindingen uit 22 interviews met bewoners in een versterkingstraject geeft een dieper inzicht in wat de

versterking betekent voor bewoners (van der Molen et al., 2026). Versterkingsprojecten starten vanuit zorgen over veiligheid. Dat verklaart waarom mensen zich tijdens dit traject ook onveilig kunnen voelen en waarom het vaak meer stress en negatieve gevoelens oproept dan bijvoorbeeld een zelfgekozen verbouwing.

10.2 Implicaties voor de praktijk

Op basis van deze conclusies zijn meerdere aanknopingspunten te formuleren om de impact van de gaswinningsproblematiek te verminderen en problemen te voorkomen. We komen tot de volgende aanbevelingen voor de praktijk:

- 1) *Beperken van woningschade.* Het voorkomen, beperken en herstellen van schade blijft een van de meest effectieve manieren om psychosociale problematiek tegen te gaan.
- 2) *Reduceren van procedurele last.* Gerichte aandacht voor het in beeld brengen en verlagen van de procedurele last. In de versterking kan de procedurele last bijvoorbeeld verlaagd worden door bewoners voldoende ondersteuning te geven.
- 3) *Prioriteit geven aan complexe situaties.* De combinatie van meerdere keren schade en een hoge procedurele last door een complex en langlopend dossier is zorgelijk en vraagt om meer aandacht.
- 4) *Anticiperen op uitgestelde hulpvragen.* Na een aardbeving stellen bewoners het uit om hun woning te controleren op schade. De assistentie en steunpunten moeten dus langer beschikbaar blijven in het gebied.
- 5) *Risico- en crisiscommunicatie over toekomstige bevingen.* Respondenten maken zich zorgen over de intensiteit en gevolgen van nieuwe toekomstige bevingen. Betrouwbare informatie over de aard, kans op en risico's van toekomstige aardbevingen, en duidelijke crisiscommunicatie op het moment van een aardbeving, kunnen stress rond bevingen verminderen.
- 6) *Adequate ondersteuning en nazorg bij versterking.* Het proces van versterking gaat gepaard met verminderde gevoelens van veiligheid en een aangetaste gezondheid. Het is dus van belang om bewoners tijdens het versterkingsproces adequaat te ondersteunen en nazorg aan te bieden na afronding van de versterking. Heldere en tijdige communicatie, een vast aanspreekpunt, flexibele planning, afstemming met bewoners, en aandacht voor de (mogelijk lange en belastende) voorgeschiedenis zijn hierbij van belang (D'Amore et al., 2025; Kanis et al., 2024).

10.3 Implicaties voor vervolgonderzoek

Dit rapport bouwt voort op onze eerdere onderzoeken. De eerder geformuleerde onderzoeksaanbevelingen blijven onverminderd van belang. Het blijft cruciaal om goed te meten welke aspecten van de gaswinningsproblematiek bewoners raken en hoe dit zich in de tijd ontwikkelt. Dit kan ook bijdragen aan inzichten in hoe wereldwijde, landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen mensen raken. Daarbij is het van belang om steeds meer databronnen te combineren en het vragenlijstonderzoek van Gronings Perspectief hiermee te verrijken.

Dit rapport wijst ook op nieuwe richtingen voor onderzoek. In dit hoofdstuk reflecteren we eerst op onze nieuwe aanpak om procedurele last te meten, de relatie met schade en wat dit betekent voor vervolgonderzoek. Vervolgens gaan we in op toekomstig onderzoek naar de versterkingsoperatie.

Schade en procedurele last

De nieuwe analyses laten zien dat de ervaren procedurele last in veel gevallen sterker samenhangt met de kernindicatoren dan onze traditionele maat voor schade aan woningen. Daarbij horen enkele kanttekeningen:

- Schade en procedurele last zijn niet los van elkaar te zien: schade is een voorwaarde voor procedurele last. Onze interpretatie is dat de invloed van schade in een statistisch model waarin ook procedurele last is opgenomen, iets zegt over andere gevolgen van schade dan alleen de procedures (zie Hoofdstuk 2.2). In vervolgonderzoek is het beter om deze andere gevolgen direct te meten en te vergelijken.
- De ervaring van procedurele last is op meer gebaseerd dan alleen schade. We meten met onze vragen over procedurele last indirect ook kenmerken van respondenten die kunnen meespelen in de mate waarin zij procedurele last ervaren. Dit kunnen individuele factoren zijn, maar ook kernindicatoren zoals vertrouwen of veiligheidsgevoelens. Het vertrouwen in het IMG bepaalt bijvoorbeeld hoe procedures worden ervaren. Ook is het aannemelijk dat lang wachten zwaarder is wanneer bewoners zich niet veilig voelen in hun woning. Een mogelijke vervolgstap is om deze en andere relaties beter in kaart te brengen.
- We zijn met betrekking tot ervaren procedurele last voorzichtig met conclusies over causale verbanden met kernindicatoren. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat respondenten met een minder goede mentale gezondheid ook een hogere belasting ervaren van hun schadedossier.

Om beter te bepalen wat de impact van procedures is, en in hoeverre zij bijdragen aan de belastende gevolgen van schade, willen we in de toekomst data koppelen met administratieve gegevens van het IMG over schadedossiers.

Daarnaast zijn we van plan om de huidige indeling van schadegroepen opnieuw te evalueren. Voor een aantal kernindicatoren blijkt het herhaaldelijk hebben van schade belangrijker dan het precieze aantal schades, terwijl dit voor andere kernindicatoren minder het geval is.

In dit rapport hebben we gekeken naar de samenhang en de mogelijke versterkende effecten van schade en ervaren procedurele last. Het toetsen van deze interactie (of effectmoderatie) bleek zinvol: op een aantal punten versterken beide factoren elkaar. Tegelijkertijd is schade een voorwaarde voor het ervaren van procedurele last. Daarom is het voor vervolgonderzoek ook interessant om te kijken naar de rol van procedurele last als schakel tussen schade en uitkomstmaten, ook wel een mediërende factor genoemd.

In dit rapport lag de focus op schade en versterking als bron van procedurele last. In de toekomst kan deze focus worden verbreed naar andere vormen van blootstelling en omstandigheden waar mensen last van hebben, zoals bevingen, maar ook maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen en processen die als bedreigend of belastend worden ervaren.

Versterking

In dit rapport lag de nadruk minder op de versterkingsoperatie. In volgende rapportages zal dit meer aandacht krijgen, omdat we dan over meer metingen in het NCG-panel beschikken waarmee we beter kunnen analyseren wat de gevolgen zijn van de overgang van de ene fase naar de andere.

In dit rapport zagen we nog steeds de effecten van de verschillende fases van versterking. In de toekomst zullen we met analyses van het NCG-panel gedetailleerder bekijken welke factoren daarbij een rol spelen. Zo kan, naast versterkingsfases, ook worden gedacht aan andere aspecten van de versterkingsoperatie, zoals de rol van herbeoordeling, of deelname aan een gebiedsgerichte aanpak of juist een individueel traject. Bovendien blijkt uit het huidige rapport dat ervaren procedurele last relevant is bij het interpreteren van de effecten van schade. Vergelijkbare analyses zijn ook mogelijk voor versterking. Daarnaast blijven we respondenten bij wie versterking is afgerond monitoren, zodat we meer zicht krijgen op mogelijke langetermijneffecten.

Onderzoeksteam en betrokkenen

De onderzoeksleiders van Gronings Perspectief zijn prof. dr. Michel Dückers (faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen en Nivel) en dr. Annette Scherpenzeel (Nivel). Naast hen werken drs. Sanne Berends (datamanager), drs. Marjolein Boendermaker (projectmanager), drs. Judith van der Molen en dr. Wout de Vries vanuit de RUG en dr. Babet Kanis, drs. Julie Penders en drs. Veerle Wilborts vanuit Nivel mee aan Gronings Perspectief als onderzoekers. Zij worden daarin ondersteund door Hilde Stulp (onderzoeksassistent). De coördinatie van het Groninger Panel is in handen van het Sociaal Planbureau Groningen, in het bijzonder drs. Femke de Haan en drs. Ewout van Spijker, onder leiding van drs. Marieke Seip.

De onderzoekers zijn volledig onafhankelijk in de uitvoering en de rapportage van het onderzoek. Alle rapporten zijn openbaar en zijn via de website www.groningsperspectief.nl toegankelijk voor bewoners en geïnteresseerden.

Het onderzoek wordt begeleid door een begeleidingscommissie met vertegenwoordigers van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Nationaal Coördinator Groningen, Groninger Dorpen, de Groninger Bodem Beweging, Stut en Steun, gemeenten (Groningen, Het Hogeland en Eemsdelta), de provincie Groningen, de Veiligheidsregio Groningen, de GGD Groningen en het Instituut Mijnbouwschade Groningen. De begeleidingscommissie adviseert de onderzoekers bij het bepalen van de koers en de uitvoering van het onafhankelijke onderzoek. Daarnaast denkt een klankbordgroep van bewoners actief mee over onderwerpen en vragen vanuit het perspectief van bewoners. Een klankbordgroep van professionals geeft vanuit hun expertise en ervaringen feedback op ons onderzoek en denkt mee.

Referenties

- Berwick, D. M., Murphy, J. M., Goldman, P. A., Ware Jr, J. E., Barsky, A. J., & Weinstein, M. C. (1991). Performance of a five-item mental health screening test. *Medical Care*, 29(2), 169-176.
- D'Amore, C., Lichtenberg, L., Kanis, B., Douma, F., van der Molen, J., Berends, S., Boendermaker, M., Scherpenzeel, A., & Dückers, M. (2025). *De psychosociale impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in 2024*. Gronings Perspectief fase 4.
- Dückers, M., Kanis, B., van der Molen, J., Gerbecks, J., Boendermaker, M., Berends, S., & Stroebe, K. (2023). *De psychosociale impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in 2021 en 2022*. Eindrapport Gronings Perspectief fase 3.
- Dückers, M. L., Stroebe, M. S., Baliatsas, C., Spreeuwenberg, P., Brüning, A., & Stroebe, K. E. (2026). The long-term mental health impact of disasters: a systematic review and multilevel meta-analysis of longitudinal epidemiological studies. *Harvard Review of Psychiatry*, 34(2), 59-72.
- Kanis, B., D'Amore, C., van der Molen, J., Berends, S., Rozema, M., Scherpenzeel, A., Scheffelaar, J., Boendermaker, M., & Dückers, M. (2024). *De psychosociale impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners in 2023*. Gronings Perspectief fase 4.
- KNMI (2024). *Jaaroverzicht aardbevingen 2023*. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut.
<https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/jaaroverzicht-aardbevingen-2023>
- KNMI (2025). *Jaaroverzicht aardbevingen 2024*. Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut.
<https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/jaaroverzicht-aardbevingen-2024>
- Leach, C. W., Van Zomeren, M., Zebel, S., Vliek, M. L., Pennekamp, S. F., Doosje, B., Ouwerkerk, J. W., & Spears, R. (2008). Group-level self-definition and self-investment: A hierarchical (multicomponent) model of in-group identification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(1), 144-165.
- Lichtenberg, L., Wilborts, V., Scherpenzeel, A., & Dückers, M. (2025). *Gaswinningsproblematiek: schade en psychosociale impact in Drenthe 2024-2025*. Gronings Perspectief fase 4.
- Rozema, M., van der Molen, J., Berends, S., Kanis, B., Boendermaker, M., Dückers, M., & Scherpenzeel, A. (2024). *Ouderen in het gaswinningsgebied: inzichten uit een kwalitatieve studie*. Gronings Perspectief fase 4.
- Stroebe, K., Kanis, B., Boendermaker, M., de Jong, M., & Dückers, M. (2022). *De*

psychosociale impact van schade en versterking: Stand van zaken 2021. Gronings Perspectief fase 3.

Stroebe, K., Kanis, B., Richardson, J., Oldersma, F., Broer, J., Greven, F., & Postmes, T. (2021). Chronic disaster impact: The long-term psychological and physical health consequences of housing damage due to induced earthquakes. *BMJ Open*, 11(5), 1–9.

Stroebe, K., Postmes, T., Richardson, J., Kanis, B., Jong, de, M., Boendermaker, M., & Schoutens, L. (2020). *De sociale impact van gaswinning in Groningen: Stand van zaken, meting maart 2020*. Gronings Perspectief fase 2.

Stroebe, K., Postmes, T., Schoutens, L., Boendermaker, M., Kanis, B., Richardson, J., Bovenhoff, M., Broer, J., & Greven, F. (2019). *De maatschappelijke impact van de beving van Westerwijtwerd*. Gronings Perspectief fase 2.

Shui, A., van den Berg, G. J., Mierau, J. O., & Viluma, L. (2026). The impact of mining-induced earthquakes on mental health: Evidence from the Dutch Lifelines Cohort Study and Biobank. *Journal of Health Economics*, 106, 103118.

van der Molen, J., Rozema, M., Berends, S., Kanis, B., D'Amore, C., Boendermaker, M., Dückers, M., & Scherpenzeel, A. (2025). *Ondernemen in een bewogen context: Inzichten uit een kwalitatieve studie*. Gronings Perspectief fase 4.

van der Molen, J., Wilborts, V., de Vries, W., Penders, J., Dückers, M., & Scherpenzeel, A. (2026). *Tussen onzekerheid en onveiligheid: een kwalitatieve studie naar ervaringen met versterking*. Gronings Perspectief fase 4.

Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.

Bijlagen bij “De psychosociale impact van de gaswinnings- problematiek op de bewoners in 2025”

Gronings Perspectief fase 4

Bijlage 1: Onderdelen van het onderzoek

Spoor	Beschrijving
1 Panelmeting Groninger panel	Sinds 2016 onderzoekt Gronings Perspectief de gevolgen van de gaswinning voor gezondheid en welbevinden, veiligheidspercepties en vertrouwen van bewoners. Het doel van Gronings Perspectief is het leveren van kennis en input aan bestuur en beleid door inzichten te geven in de impact van de gaswinningsproblematiek op bewoners. Dit wordt gedaan onder een panel van bewoners (eerst in beheer van Gronings Perspectief, daarna samengevoegd met het Groninger Panel van Sociaal Planbureau Groningen).
2 Panelmeting Drents panel	Sinds 2024 voert Gronings Perspectief ook panelmetingen uit onder inwoners van Drenthe, om inzicht te krijgen in de ervaring van bewoners in deze provincie. Het Drents panel wordt beheerd door het Drents Parlement en Trendbureau Drenthe
3 Panelmeting NCG-panel	Sinds 2024 voert Gronings Perspectief ook panelmetingen uit onder inwoners van Groningen die deel uitmaken van de werkvoorraad van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Dit Panel is opgericht om de impact van de (fases van de) versterkingsoperatie beter in kaart te brengen. Het panel is in het beheer van Gronings Perspectief.
4 Gegevens NCG over versterkingsfases	Gegevens van de NCG over o.a. wanneer welke fases van de versterkingsoperatie zijn doorlopen voor individuele adressen, die gekoppeld worden aan spoor 1 in deze tabel (het doel is vergelijkbaar als bij spoor 3 met het verschil dat het nu gaat om een beperkte selectie van het Groninger Panel).

Spoor	Beschrijving
5a Interview ouderen	In 2023 zijn 20 interviews met ouderen uitgevoerd (Rozema et al., 2024).
5b Interviews ondernemers	In 2024 zijn 20 interviews uitgevoerd met ondernemers (van der Molen et al., 2025).
5c Interviews afgerond versterkingsproces	In 2025 zijn 22 interviews uitgevoerd met Groningers van wie het huis versterkt is of Groningers van wie het huis op norm is verklaard (van der Molen et al., 2026). In 2026 staan 10 herhalingsinterviews gepland.
6 Analyse GGD-data	Gronings Perspectief heeft aan de hand van gegevens van de GGD Groningen Gezondheidsmonitor Jeugd 2019 en 2023 onderzocht hoe ervaringen met aardbevingen en woningschade samenhangen met de gezondheid en het welzijn van scholieren (Penders et al., 2025).

Bijlage 2: Vragenlijsten

Gronings Perspectief fase 4, Groninger Panel, meting 5 (april 2025)

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
1. Introductie	
2. Sociale verbondenheid 3. Denk na over de mensen in uw dorp of buurt. In hoeverre bent u het eens met deze uitspraken? 3.1 Ik krijg de hulp en steun die ik nodig heb van de mensen in mijn dorp of buurt 3.2 Ik voel me verbonden met de mensen in mijn dorp of buurt 3.3 Ik steun en help andere mensen in mijn dorp of buurt	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
4. In hoeverre is er in uw dorp of buurt sprake van... 4.1 ... onderlinge spanningen 4.2 ... onderlinge conflicten 4.3 ... onderlinge concurrentie 4.4 ... onderlinge steun 4.5 ... zorg voor elkaar	Helemaal niet; Een beetje; Enigszins; Veel; Erg veel; Weet ik niet
5. Gezondheid 6. Wanneer heeft u voor het laatst voor uzelf contact gehad met een huisarts? Het gaat om bezoek aan huisarts, huisbezoek en/of telefonisch consult (hiermee wordt niet bedoeld telefonisch contact voor het aanvragen van een herhaalrecept).	In de afgelopen 2 maanden; Langer dan 2 maanden; maar minder dan 12 maanden geleden; 12 maanden geleden of langer; Nog nooit; Weet ik niet / wil ik niet zeggen
7. Hoe vaak heeft u in de afgelopen twee maanden contact gehad met een huisarts?	1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 tot 10 keer; Vaker dan 10 keer; Weet ik niet; Wil ik niet zeggen
8. Hoe is over het algemeen uw gezondheid?	Zeer slecht; Slecht; Gaat wel; Goed; Zeer goed;

¹¹ De routing van de vragenlijsten is omwille van de leesbaarheid niet opgenomen in dit document, maar is op verzoek beschikbaar.

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
	Weet ik niet
9. Hoe vaak heeft u in de afgelopen 4 weken last gehad van de volgende klacht(en)? 9.1 Buik- of maagklachten 9.2 Hartkloppingen 9.3 Hoofdpijn 9.4 Duizeligheid of licht in het hoofd 9.5 Overgevoeligheid voor licht of geluid 9.6 Spier- of gewrichtsklachten 9.7 Hoesten of keelklachten 9.8 Prikkelbaar of irritatie 9.9 Geheugen- of concentratieproblemen 9.10 Slaapproblemen 9.11 Moeheid 9.12 Nerveus of gespannen gevoel	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet
10. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelde in de afgelopen 4 weken. Kies per vraag het antwoord dat het beste omschrijft hoe vaak u dit gevoel had. 10.1 Voelde u zich erg zenuwachtig? 10.2 Voelde u zich gelukkig? 10.3 Voelde u zich neerslachtig en somber? 10.4 Voelde u zich kalm en rustig? 10.5 Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken? 10.6 Voelde u zich boos? 10.7 Voelde u zich machteloos? 10.8 Voelde u zich hoopvol?	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet
11. Vertrouwen 12. Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instanties of personen? Aan het einde van deze vraag is ruimte voor een eventuele toelichting. 12.1 De Rijksoverheid 12.2 De provincie Groningen 12.3 Uw gemeente 12.4 Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) 12.5 De Nationaal Coordinator Groningen (NCG) 12.6 Buurtgenoten	Helemaal geen vertrouwen; Weinig vertrouwen; Een beetje vertrouwen; Veel vertrouwen; Heel veel vertrouwen; Weet ik niet/ Ik ken deze instantie niet
13. Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instanties of personen? 13.1 Uw woningbouwcorporatie 13.2 Particuliere verhuurder van mijn woning	Helemaal geen vertrouwen; Weinig vertrouwen; Een beetje vertrouwen; Veel vertrouwen; Heel veel vertrouwen; Weet ik niet/ Niet van toepassing

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
14. Ruimte voor toelichting bij bovenstaande vragen.	(Open vraag)
15. Veiligheid en risicoperceptie 16. Hoe veilig heeft u zich de afgelopen vier weken gevoeld op de plek waar u woont in verband met de gaswinning?	Zeer onveilig; Onveilig; Niet onveilig; niet veilig; Veilig; Zeer veilig; Weet ik niet
17. In het geval van toekomstige aardbevingen: hoe groot schat u de kans dat... 17.1 ...u deze aardbevingen zelf meemaakt? 17.2 ...uw eigendommen worden beschadigd als gevolg van de gaswinning? 17.3 ...u verwond zult raken als gevolg van een aardbeving? 17.4 ...u in de knel komt om financiële redenen? 17.5 ...u in de knel komt door alsmaar meer procedures en gedoe rondom schade en versterking?	Zeer kleine kans; Kleine kans; Kans is redelijk; Kans is groot; Kans is zeer groot; Weet ik niet/n.v.t.
18. Schade 19. Hoe vaak heeft u schade door gaswinning gehad? (U mag ook een schatting geven.)	Nooit; 1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 - 10 keer; Meer dan 10 keer
20. U heeft aangegeven dat u één keer schade aan uw huis heeft gehad. Kunt u aangeven wat hierbij van toepassing is? (meerdere antwoorden mogelijk)	Mijn huis had/heeft één schade en er is sindsdien geen nieuwe schade ontstaan; Mijn huis had/heeft meerdere schades, die allen op één moment ontstaan zijn; De schade aan mijn huis is op één moment ontstaan, maar is door de tijd heen wel erger geworden; Eerdere schade aan mijn huis is hersteld, maar daarna is weer nieuwe schade ontstaan; Ik weet niet zeker of er later nog meer of nog nieuwe schade is ontstaan; Anders, namelijk:
21. U heeft aangegeven dat u meerdere keren schade aan uw huis heeft gehad. Kunt u aangeven wat hierbij van toepassing is? (meerdere antwoorden mogelijk)	Mijn huis had/heeft meerdere schades, die allen op één moment ontstaan zijn; De schade aan mijn huis is op één moment ontstaan, maar is door de tijd heen steeds erger geworden; Ik heb in de loop van de tijd steeds meer schades ontdekt die waarschijnlijk al eerder zijn ontstaan; Er is in de loop van de tijd steeds weer nieuwe schade aan mijn huis ontstaan; Eerdere schade(s) aan mijn huis is/zijn hersteld, maar er is op een andere plek weer nieuwe schade

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
	ontstaan; Eerdere schade(s) aan mijn huis is/zijn hersteld, maar er is opnieuw schade ontstaan op dezelfde plek als de herstelde schade; Anders, namelijk:
22. Kunt u aangeven welke soorten schade u aan uw huis heeft ervaren als gevolg van gaswinning? (meerdere antwoorden mogelijk)	Scheuren in muren, vloeren of plafonds; Beschadigde fundering; Verzakkingen (bijvoorbeeld deuren die niet meer sluiten of muren die niet recht lopen); Beschadigde riolering; Schade aan leidingen; Waardedaling van de woning; Gebroken of gebarsten ramen; Beschadigd meubilair; Andere schade, namelijk.....
23. Hoe vaak heeft u schade gemeld? (U mag ook een schatting geven.)	Nooit; 1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 - 10 keer; Meer dan 10 keer
24. In hoeverre houdt de schade die u had/heeft u bezig? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet en 10 = erg veel	1 - Helemaal niet; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Erg veel; ? - Niet van toepassing
25. Vindt u dat u een eenvoudig of complex schadedossier heeft? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = zeer eenvoudig en 10 = zeer complex	1 - Zeer eenvoudig; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Zeer complex; ? - Niet van toepassing
26. Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over schadeherstel aan uw woning? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet lang en 10 = heel erg lang	1 - Helemaal niet lang; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Heel erg lang; ? - Niet van toepassing
27. Heeft u overige ervaringen met schade of persoonlijke situaties die hiermee te maken hebben die u met ons wilt delen?	(Open vraag)
28. Versterking 29. Als u nooit te maken heeft (gehad) met versterking kunt u dat hieronder aangeven. De vragen worden dan overgeslagen.	Ik heb wel te maken (gehad) met de versterking (het gaat hier om alle fasen de versterking: wachten op informatie over versterking, beoordeling, op norm verklaard zijn, werkzaamheden en afronding); Ik heb zelf niet te maken (gehad) met de versterking

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
30. Wie heeft aan u laten weten dat uw woning is opgenomen in het versterkingsprogramma of op norm is verklaard?	De gemeente; NCG; Woningcorporatie of verhuurder; NAM/CVW; Weet ik niet; (nog) Niemand
31. Koopwoning of huurwoning 32. Woont u in een koopwoning of een huurwoning?	Koopwoning; Huurwoning van woningcorporatie; Particuliere huurwoning
33. Heeft u het idee dat u mee kunt beslissen over het herstel of de versterking van uw woning?	Nooit; Soms; Meestal; Altijd; Weet ik niet
34. Hoe belangrijk vindt u het om mee te kunnen beslissen?	Niet belangrijk; Een beetje belangrijk; Redelijk belangrijk; Belangrijk; Van het allergrootste belang; Weet ik niet
35. Kunt u een toelichting geven?	(Open vraag)
36huur/38koop. Welk van de volgende situaties is het meest van u op toepassing?	Mijn woning is op dit moment nog niet onderzocht of beoordeeld. Ik wacht op de opname van mijn woning; Mijn woning is onderzocht. Maar NCG (huurders: mijn verhuurder) heeft mij nog niet laten weten of mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm. Ik wacht op deze beoordeling van mijn woning; Ik (huurders: mijn verhuurder) heeft van NCG de beoordeling van mijn woning ontvangen. Mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm en hoeft niet versterkt te worden; Ik heb van NCG (huurders: mijn verhuurder) de beoordeling van mijn woning ontvangen. Mijn woning voldoet niet aan de veiligheidsnorm en moet versterkt worden of is al versterkt of vervangen; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat ...
37/39. U heeft (huurders: van uw verhuurder) de NCG beoordeling ontvangen. Welk van de volgende situaties is het meest op u van toepassing?	Samen met een aannemer (en NCG) wordt op dit moment een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. Ik heb (huurders: mijn verhuurder heeft) nog geen akkoord gegeven op het plan; Samen met een aannemer (en NCG) is een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. Ik heb (huurder: mijn verhuurder heeft) akkoord gegeven op het versterkingsplan. De afgesproken werkzaamheden moeten nog

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
	starten; Een aannemer is op dit moment mijn woning aan het versterken of bouwt een nieuwe woning. De werkzaamheden zijn nog niet klaar; De werkzaamheden zijn afgerond. Ik heb (huurders: mijn verhuurder heeft) nog geen bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; De werkzaamheden zijn afgerond. Ik heb (huurders: mijn verhuurder heeft) bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat ...
40. Wanneer verwacht u zelf dat de volgende stap in de versterking van uw woning begint? Het gaat hier om uw eigen verwachting, niet om de planning van NCG.	Binnen 1 maand vanaf nu; Binnen 2 maanden vanaf nu; Binnen 3 tot 6 maanden vanaf nu; Binnen 7 tot 12 maanden vanaf nu; Langer dan 12 maanden vanaf nu; Weet ik niet; Niet van toepassing
41. Verwachtingen van de versterking 42. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Als de versterking van mijn woning is afgerond, dan: 42.1 Zal ik me rustiger en meer ontspannen voelen 42.2 Krijg ik de controle over mijn leven terug 42.3 Zal ik me thuis voelen in mijn woning 42.4 Zal ik me thuis voelen in mijn dorp of buurt 42.5 Zal ik geen financiële zorgen meer hebben over mijn woning 42.6 Zie ik de toekomst positief in 42.7 Zal ik tevreden terugkijken op de versterking 42.8 Zal de sfeer binnen mijn gezin beter zijn 42.9 Zal ik me meer verbonden gaan voelen met mensen in mijn dorp of buurt	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
43. Heeft de beoordeling dat uw woning aan de norm voldoet u problemen of zorgen opgeleverd?	Nee; het heeft geen problemen of zorgen opgeleverd; Ja, namelijk: ...
44. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Sinds mijn woning op norm is verklaard: 44.1 Voel ik me rustiger en meer ontspannen	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
44.2 Heb ik de controle over mijn leven terug 44.3 Voel ik me thuis in mijn woning 44.4 Voel ik me thuis in mijn dorp of buurt 44.5 Heb ik geen financiële zorgen meer over mijn woning 44.6 Zie ik de toekomst positief in 44.7 Kijk ik tevreden terug op de versterking 44.8 Is de sfeer binnen mijn gezin beter 44.9 Voel ik me meer verbonden met mensen in mijn dorp of buurt	
45. Vindt u zelf dat de versterking van uw woning helemaal afgerond is? Kunt u de versterking nu achter u laten?	(Open vraag)
46. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Sinds de versterking van mijn woning is afgerond: 46.1 Voel ik me rustiger en meer ontspannen 46.2 Heb ik de controle over mijn leven terug 46.3 Voel ik me thuis in mijn woning 46.4 Voel ik me thuis in mijn dorp of buurt 46.5 Heb ik geen financiële zorgen meer over mijn woning 46.6 Zie ik de toekomst positief in 46.7 Kijk ik tevreden terug op de versterking 46.8 Is de sfeer binnen mijn gezin beter 46.9 Voel ik me meer verbonden met mensen in mijn dorp of buurt	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
47. Vindt u dat uw woning er door de versterking op vooruit gaat/op vooruit is gegaan? 47.1 Mijn woning is/wordt comfortabeler 47.2 Mijn woning is/wordt moderner 47.3 Mijn woning is/wordt duurzamer 47.4 Mijn woning blijft hetzelfde 47.5 Mijn woning is achteruit gegaan/gaat achteruit	Ja; Nee; Weet ik niet
48. Heeft u een herbeoordeling gehad?	Ja, omdat ik zelf een herbeoordeling heb gevraagd; Ja, omdat burens of anderen in mijn directe omgeving herbeoordeling hebben gevraagd; Ja, omdat ik (nieuwe) koper ben van een huis dat al in een eerder tijdvak was beoordeeld; Nee.
49. Bent u tevreden met de uitkomst van de	Ja;

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
herbeoordeling?	Nee, omdat: ...
50. Ervaringen met de versterking 51. Hoe stressvol is het proces van versterking (tot nog toe) voor u geweest? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet stressvol en 10 = extreem stressvol	1 - Helemaal niet stressvol; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Extreem stressvol; ? - Niet van toepassing
52. In hoeverre houdt uw versterkingstraject u (nog) bezig? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet en 10 = erg veel	1 - Helemaal niet; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Erg veel; ? - Niet van toepassing
53. Vindt u dat u een eenvoudig of complex versterkingstraject hebt? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = zeer eenvoudig en 10 = zeer complex	1 - Zeer eenvoudig; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Zeer complex; ? - Niet van toepassing
54. Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over versterking aan uw huis? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet lang en 10 = heel erg lang	1 - Helemaal niet lang; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Heel erg lang; ? - Niet van toepassing
55. Heeft/had u overige ervaringen met schade, versterking of persoonlijke situaties die hiermee te maken hebben die u met ons wilt delen?	(Open vraag)
56. Informatie en ondersteuning 57. Weet/wist u waar u terecht kunt voor vragen en informatie over de (mogelijke) versterking van uw woning? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	Nooit; Zelden; Soms; Meestal; Altijd; Weet ik niet / niet van toepassing
58. Heeft/had u een vast aanspreekpunt voor de (mogelijke) versterking van uw woning? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	Ja; Nee; Weet ik niet
59. Bij welke organisatie hoort uw vaste aanspreekpunt? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	De NCG (of eerder CVW); De gemeente; Het bouwbedrijf of de aannemer; Een woningbouwcorporatie; Een welzijnsorganisatie; weet ik niet/niet van toepassing; Een andere organisatie, namelijk: ...

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
60. Met welke (andere) instanties heeft/had u contact over de versterking van uw woning? (Meerdere antwoorden mogelijk)	De NCC of CVW; De gemeente; Het bouwbedrijf; de aannemer; de architect en/of de constructeur; Een woningbouwcorporatie; Een welzijnsorganisatie (bijvoorbeeld sociaal wijkteam of Geestelijke Verzorging Aardbevingsgebied (GVA)); Stut en steun; Geen (ander) contact met een organisatie; Weet ik niet/niet van toepassing; Een andere organisatie, namelijk: ...
61. Krijgt/kreeg u alles bij elkaar genoeg ondersteuning van de instanties die met de versterking bezig zijn? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	Helemaal niet genoeg; Niet genoeg; Genoeg; Meer dan genoeg; Weet ik niet / niet van toepassing
62. Welke ondersteuning bij de versterking van uw woning zou u willen krijgen / hebben willen krijgen? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	(Open vraag)
63. Aanzicht dorp/wijk 64. Vindt u dat uw dorp of buurt er anders uit gaat zien, door de versterkingen of de sloop en nieuwbouw (ook als uw eigen woning niet versterkt wordt)?	Nee, ziet er niet anders uit; Ja, ziet er een beetje anders uit; Ja, ziet er helemaal anders uit; Geen mening / weet ik niet; Niet van toepassing
65. U heeft aangegeven dat uw dorp of wijk er anders uit gaat zien. Gaat het volgens u om een positieve of negatieve verandering? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft:	1 - Heel negatief; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Heel positief; ? - Weet ik niet/geen mening
66. Kunt u dit toelichten?	(Open vraag)
67. Nij Begun 68. Kent u (enkele van) de maatregelen uit Nij Begun (de kabinetsaanpak naar aanleiding van de parlementaire enquête)?	Nee, ken ik niet; Wel eens van gehoord; Ja, ken ik
69. Waar denkt u aan bij Nij begun?	(Open vraag)
70. In hoeverre ziet u de uitwerking van de volgende maatregelen uit Nij Begun terug in uw directe leefomgeving? 70.1 Isolatiemaatregelen 70.2 Overige maatregelen met betrekking tot schade en herstel	Helemaal niet; Een beetje; Enigszins; Veel; Erg veel; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties ¹¹
70.3 Sociale agenda 70.4 Economische agenda 70.5 Maatregelen om de overheid dienstbaarder te maken	
71. Welke maatregelen uit Nij Begun worden volgens u nog niet of niet voldoende uitgevoerd?	(Open vraag)
72. Postcode en huisnummer 73. Wat is uw postcode? (bijv. 1234 AB) (van uw eigen woning, dus niet een wisselwoning): 74. Wat is uw huisnummer inclusief toevoeging? (bijv. 20 bis) 75. Huisnummer: 76. Toevoeging:	(Open vragen)
77. Oproep deelname interview 78. Uw email adres of telefoonnummer:	(Open vraag)
79. Tot slot	
80. Heeft u nog opmerkingen over deze vragenlijst en/of het onderzoek, of over de onderwerpen die in deze vragenlijst naar voren kwamen? Deze kunt u hier opschrijven.	(Open vraag)
81. Hartelijk dank voor uw medewerking!	

Gronings Perspectief fase 4, Groninger Panel, meting 6 (oktober 2025)

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
1. Introductie	
2. Sociale verbondenheid 3. Denk na over de mensen in uw dorp of buurt. In hoeverre bent u het eens met deze uitspraken? 3.1 Ik krijg de hulp en steun die ik nodig heb van de mensen in mijn dorp of buurt 3.2 Ik voel me verbonden met de mensen in mijn dorp of buurt 3.3 Ik steun en help andere mensen in mijn dorp of	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
buurt	
4. In hoeverre is er in uw dorp of buurt sprake van... 4.1 ... onderlinge spanningen 4.2 ... onderlinge conflicten 4.3 ... onderlinge concurrentie 4.4 ... onderlinge steun 4.5 ... zorg voor elkaar	Helemaal niet; Een beetje; Enigszins; Veel; Erg veel; Weet ik niet
5. Gezondheid 6. Wanneer heeft u voor het laatst voor uzelf contact gehad met een huisarts? Het gaat om bezoek aan huisarts, huisbezoek en/of telefonisch consult (hiermee wordt niet bedoeld telefonisch contact voor het aanvragen van een herhaalrecept).	In de afgelopen 2 maanden; Langer dan 2 maanden; maar minder dan 12 maanden geleden; 12 maanden geleden of langer; Nog nooit; Weet ik niet / wil ik niet zeggen
7. Hoe vaak heeft u in de afgelopen twee maanden contact gehad met een huisarts?	1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 tot 10 keer; Vaker dan 10 keer; Weet ik niet; Wil ik niet zeggen
8. Hoe is over het algemeen uw gezondheid?	Zeer slecht; Slecht; Gaat wel; Goed; Zeer goed; Weet ik niet
9. Hoe vaak heeft u in de afgelopen 4 weken last gehad van de volgende klacht(en)? 9.1 Hartkloppingen 9.2 Duizeligheid of licht in het hoofd 9.3 Prikkelbaar of irritatie 9.4 Moeheid	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet
10. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelde in de afgelopen 4 weken. Kies per vraag het antwoord dat het beste omschrijft hoe vaak u dit gevoel had. 10.1 Voelde u zich erg zenuwachtig? 10.2 Voelde u zich gelukkig? 10.3 Voelde u zich neerslachtig en somber? 10.4 Voelde u zich kalm en rustig? 10.5 Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken? 10.6 Voelde u zich boos? 10.7 Voelde u zich machteloos? 10.8 Voelde u zich hoopvol?	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet
11. Vertrouwen 12. Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instanties of personen? Aan het einde van deze vraag is ruimte voor een eventuele toelichting. 12.1 De Rijksoverheid 12.2 De provincie Groningen 12.3 Uw gemeente	Helemaal geen vertrouwen; Weinig vertrouwen; Een beetje vertrouwen; Veel vertrouwen; Heel veel vertrouwen; Weet ik niet / Ik ken deze instantie niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
12.4 De brandweer/Veiligheidsregio 12.5 Groningen De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) 12.6 Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) De 12.7 Nationaal Coördinator Groningen (NCG) 12.8 De Groninger Bodem Beweging (GBB) 12.9 Stut en Steun 12.10 Het Groninger Gasberaad 12.11 Nationaal Programma Groningen 12.12 Buurtgenoten	
13. Kunt u een toelichting geven?	(Open vraag)
14. Veiligheid en risicoperceptie 15. Hoe veilig heeft u zich de afgelopen vier weken gevoeld op de plek waar u woont in verband met de gaswinning?	Zeer onveilig; Onveilig; Niet onveilig; niet veilig; Veilig; Zeer veilig; Weet ik niet
16. In het geval van toekomstige aardbevingen: hoe groot schat u de kans dat... 16.1 ...u deze aardbevingen zelf meemaakt? 16.2 ...uw eigendommen worden beschadigd als gevolg van de gaswinning? 16.3 ...u verwond zult raken als gevolg van een aardbeving? 16.4 ...u in de knel komt om financiële redenen? 16.5...u in de knel komt door alsmaar meer procedures en gedoe rondom schade en versterking?	Zeer kleine kans; Kleine kans; Kans is redelijk; Kans is groot; Kans is zeer groot; Weet ik niet / Niet van toepassing
17. Schade 18. Hoe vaak heeft u schade door gaswinning gehad? (U mag ook een schatting geven.)	Nooit; 1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 - 10 keer; Meer dan 10 keer
19. Hoe vaak heeft u schade gemeld? (U mag ook een schatting geven.)	Nooit; 1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 - 10 keer; Meer dan 10 keer
20. In hoeverre houdt de schade die u had/heeft u bezig? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet en 10 = erg veel	1 - Helemaal niet; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Erg veel; n.v.t. - Niet van toepassing
21. Vindt u dat u een eenvoudig of complex schadedossier heeft? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = zeer eenvoudig en 10 = zeer complex	1 - Zeer eenvoudig; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Zeer complex; n.v.t. - Niet van toepassing
22. Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over schadeherstel aan uw woning? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet lang en 10 = heel erg lang	1 - Helemaal niet lang; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Heel erg lang; n.v.t. - Niet van toepassing

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
23. Hoe stressvol is het proces van schadeherstel (tot nu toe) voor u geweest? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet stressvol en 10 = extreem stressvol	1 - Helemaal niet stressvol; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Extreem stressvol; n.v.t. - Niet van toepassing
24. Heeft u overige ervaringen met schade of persoonlijke situaties die hiermee te maken hebben die u met ons wilt delen?	
25. Indien u schade(s) heeft laten herstellen: Hoeveel vertrouwen heeft/had u in de aannemer?	Helemaal geen vertrouwen; Weinig vertrouwen; Een beetje vertrouwen; Veel vertrouwen; Heel veel vertrouwen; Weet ik niet / Niet van toepassing
26. Kunt u een toelichting geven?	(Open vraag)
27. Waren/zijn er nog andere personen of bedrijven bezig met het herstellen van de schade(s)? Zo ja, wat was/is uw ervaring daarmee?	(Open vraag)
28. Koop- of huurwoning 29. Woont u in een koopwoning of een huurwoning?	Koopwoning; Huurwoning van woningcorporatie; Particuliere huurwoning
30. Versterking 31. Als u nooit te maken heeft (gehad) met versterking kunt u dat hieronder aangeven. De vragen worden dan overgeslagen.	Ik heb wel te maken (gehad) met de versterking (het gaat hier om alle fasen de versterking: wachten op informatie over versterking, beoordeling, op norm verklaard zijn, werkzaamheden en afronding). LET OP: Met 'versterking' bedoelen we óók: het slopen en opnieuw bouwen van huizen binnen de versterkingsoperatie; Ik heb zelf niet te maken (gehad) met de versterking
32. Heeft u het idee dat u mee kunt beslissen over het herstel of de versterking van uw woning?	Nooit; Soms; Meestal; Altijd; Weet ik niet
33huur/35koop. Welk van de volgende situaties is het meest op u van toepassing?	Mijn woning is op dit moment nog niet onderzocht of beoordeeld. Ik wacht op de opname van mijn woning; Mijn woning is onderzocht, maar NCG (huurders: mijn verhuurder) heeft mij nog niet laten weten of mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm. Ik wacht op deze beoordeling van mijn woning; Ik heb van NCG (huurders: mijn verhuurder) de beoordeling van mijn

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
	woning ontvangen. Mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm en hoeft niet versterkt te worden; Ik heb van NCG (huurder: mijn verhuurder) de beoordeling van mijn woning ontvangen. Mijn woning voldoet niet aan de veiligheidsnorm en moet versterkt worden of is al versterkt of vervangen; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat ...
34huur/36koop. U heeft (van uw verhuurder) de NCG beoordeling ontvangen. Welk van de volgende situaties is het meest op u van toepassing?	Samen met een aannemer (en NCG) wordt op dit moment een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. NCG (huurders: mijn verhuurder) heeft nog geen akkoord gegeven op het plan; Samen met een aannemer (en NCG) is een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. Ik heb (huurders: mijn verhuurder heeft) akkoord gegeven op het versterkingsplan. De afgesproken werkzaamheden moeten nog starten; Een aannemer is op dit moment mijn woning aan het versterken of bouwt een nieuwe woning. De werkzaamheden zijn nog niet klaar; De werkzaamheden zijn afgerond. Ik heb (huurders: mijn verhuurder heeft) nog geen bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; De werkzaamheden zijn afgerond. Ik heb (huurders: mijn verhuurder heeft) bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat ...
37. Verwachtingen van de versterking 38. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Als de versterking van mijn woning is afgerond, dan: 38.1 Zal ik me rustiger en meer ontspannen voelen 38.2 Zal ik me thuis voelen in mijn dorp of buurt 38.3 Zal ik geen financiële zorgen meer hebben over	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
mijn woning 38.4 Zie ik de toekomst positief in 38.5 Zal ik tevreden terugkijken op de versterking	
39. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Sinds mijn woning op norm is verklaard: 39.1 Voel ik me rustiger en meer ontspannen 39.2 Voel ik me thuis in mijn dorp of buurt 39.3 Heb ik geen financiële zorgen meer over mijn woning 39.4 Zie ik de toekomst positief in 39.5 Kijk ik tevreden terug op de versterking	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
40. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Sinds de versterking van mijn woning is afgerond: 40.1 Voel ik me rustiger en meer ontspannen 40.2 Voel ik me thuis in mijn dorp of buurt 40.3 Heb ik geen financiële zorgen meer over mijn woning 40.4 Zie ik de toekomst positief in 40.5 Kijk ik tevreden terug op de versterking	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
41. Vindt u dat uw woning er door de versterking op vooruit gaat/op vooruit is gegaan? 41.1 Mijn woning is/wordt comfortabeler 41.2 Mijn woning blijft hetzelfde 41.3 Mijn woning is achteruit gegaan/gaat achteruit	Ja; Nee; Weet ik niet
42. Heeft u een herbeoordeling gehad?	Ja, omdat ik zelf een herbeoordeling heb gevraagd; Ja, omdat burens of anderen in mijn directe omgeving herbeoordeling hebben gevraagd; Ja, omdat ik (nieuwe) koper ben van een huis dat al in een eerder tijdvak was beoordeeld; Nee
43. Bent u tevreden met de uitkomst van de herbeoordeling?	Ja; De uitkomst van de herbeoordeling is nog niet bekend; Nee, omdat:
44. Ervaringen met de versterking 45. In hoeverre houdt uw versterkingstraject u (nog) bezig? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet en 10 = erg veel	1 - Helemaal niet; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Erg veel; n.v.t. - Niet van toepassing
46. Vindt u dat u een eenvoudig of complex	1 - Zeer eenvoudig; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 -

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
versterkingstraject heeft? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = zeer eenvoudig en 10 = zeer complex	Zeer complex; n.v.t. - Niet van toepassing
47. Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over versterking aan uw huis? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet lang en 10 = heel erg lang	1 - Helemaal niet lang; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Heel erg lang; n.v.t. - Niet van toepassing
48. Hoe stressvol is het proces van versterking (tot nu toe) voor u geweest? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet stressvol en 10 = extreem stressvol	1 - Helemaal niet stressvol; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Extreem stressvol; n.v.t. - Niet van toepassing
49. Kunt u een toelichting geven?	(Open vraag)
50. Informatie en ondersteuning 51. Heeft/had u een vast aanspreekpunt voor de (mogelijke) versterking van uw woning? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	Ja; Nee; Weet ik niet
52. Bij welke organisatie hoort uw vaste aanspreekpunt? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	De NCG; De gemeente; Het bouwbedrijf of de aannemer; Een woningbouwcorporatie; Een welzijnsorganisatie; Weet ik niet/Niet van toepassing; Een andere organisatie
53. Hoe beoordeelt u uw ervaring met de NCG? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking De NCG: 53.1 Biedt duidelijkheid 53.2 Houdt mij regelmatig op de hoogte 53.3 Geeft betrouwbare beoordelingen 53.4 Komt zijn/haar afspraken na 53.5 Laat mij meebeslissen 53.6 Neemt mij serieus	Ruim onvoldoende; Onvoldoende; Niet onvoldoende; niet voldoende; Voldoende; Ruim voldoende; Weet ik niet / Niet van toepassing
54. Hoeveel vertrouwen heeft/had u in de aannemer? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	Helemaal geen vertrouwen; Weinig vertrouwen; Een beetje vertrouwen; Veel vertrouwen; Heel veel vertrouwen; Weet ik niet / Niet van toepassing
55. Hoe beoordeelt u uw (mogelijke) ervaring met de aannemer? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking De aannemer: 55.1 Biedt duidelijkheid 55.2 Houdt mij regelmatig op de hoogte	Ruim onvoldoende; Onvoldoende; Niet onvoldoende; niet voldoende; Voldoende; Ruim voldoende; Weet ik niet / Niet van toepassing

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
55.3 Geeft betrouwbare beoordelingen 55.4 Komt zijn/haar afspraken na 55.5 Laat mij meebeslissen 55.6 Neemt mij serieus 55.7 Levert goed werk	
56. Hoe beoordeelt u uw (mogelijke) ervaring met de gemeente? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking De gemeente: 56.1 Biedt duidelijkheid 56.2 Houdt mij regelmatig op de hoogte 56.3 Geeft betrouwbare beoordelingen 56.4 Komt zijn/haar afspraken na 56.5 Neemt mij serieus	Ruim onvoldoende; Onvoldoende; Niet onvoldoende; niet voldoende; Voldoende; Ruim voldoende; Weet ik niet / Niet van toepassing
57. Kunt u een toelichting geven?	(Open vraag)
58. Zijn/waren er nog andere personen of bedrijven bezig met het versterken van uw huis? Zo ja, wat is/was uw ervaring daarmee?	(Open vraag)
59. Vervroegde verkiezingen 60. Op 29 oktober 2025 zijn de vervroegde verkiezingen voor de Tweede Kamer. Gaat u dan stemmen of weet u dat nog niet? (Als u iemand een volmacht geeft voor u te stemmen dan telt dat ook als gaan stemmen.)	Ik ga wel stemmen; Ik ga niet stemmen; Ik mag niet stemmen/ Ik ben niet stemgerechtigd; Ik weet het (nog) niet; Ik wil het niet zeggen
61. Denkt u dat de uitkomst van de verkiezingen invloed zal hebben op de aanpak van de gaswinningsproblematiek? Zo ja, welke invloed?	(Open vraag)
62. De provincie Groningen 63. Hoe positief bent u over de toekomst van Groningen? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet positief en 10 = heel positief	1 - Helemaal niet positief; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Heel positief
64. Postcode en huisnummer 65. Wat is uw postcode (van uw eigen woning, dus niet een wisselwoning): (bijv. 1234 AB)	(Open vraag)
66. Wat is uw huisnummer: (Alleen het getal, geen toevoegingen)	(Open vraag)
67. Toevoeging (indien van toepassing): (Bijvoorbeeld A, a, bis of -01)	(Open vraag)
68. Tot slot	(Open vraag)

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
69. Heeft u nog opmerkingen over deze vragenlijst en/of het onderzoek, of over de onderwerpen die in deze vragenlijst naar voren kwamen? Deze kunt u hier opschrijven.	
70. Hartelijk dank voor uw medewerking!	

Gronings Perspectief fase 4, Groninger Panel, meting Zeerijp (november 2025)

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
1. Extra vragenlijst (over de aardbeving van 14 november 2025) 2. De volgende vragen gaan over uw ervaringen in verband met de aardbeving van 14 november 2025 bij Zeerijp 3. Waar bevond u zich op het moment van de aardbeving?	Thuis (in uw eigen woning, dus niet een wisselwoning; In een wisselwoning; Op een andere locatie
4. Sliep u op het moment van de aardbeving?	Nee; Ja, en ik sliep door; Ja, en ik werd er wakker van; Weet ik niet
5. Heeft u de aardbeving gevoeld of gehoord?	Ja; Nee; Weet ik niet
6. Hoe sterk heeft u de trilling gevoeld?	Niet gevoeld; alleen gehoord; Zeer licht; Licht; Duidelijk; Sterk; Zeer sterk
7. Wat heeft u van de beving gemerkt? (Er zijn meerdere antwoorden mogelijk)	Ik zag de grond of een gebouw heen en weer bewegen; Ik voelde een schok; Ik hoorde een hard geluid of een knal; Een raam of deur trilde, viel open of dicht; Meubels verschoven of vielen om; Er vielen één of meer objecten naar beneden; Hangende objecten zwaaiden heen en weer; Ik werd wakker maar weet niet precies waarvan; (Huis)dieren gedroegen zich anders dan normaal (onrustig); Weet ik niet (meer); Anders, namelijk:
8. Hoe vaak heeft u in het verleden (vóór de beving van Zeerijp op 14 november 2025) schade door gaswinning gehad?	Nooit; 1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5-10 keer
9. Heeft de aardbeving van Zeerijp op 14 november	Ja; Nee; Weet ik (nog) niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
2025 (nieuwe) schade aan uw woning veroorzaakt?	
10. Heeft u deze nieuwe schade gemeld?	Ja; Nee, en ga ik ook niet doen; Nee, maar ga ik wel doen
11. Welke uitspraken zijn voor u het meest van toepassing als het gaat om de aardbeving bij Zeerijp? (meerdere antwoorden mogelijk) Ik meld de nieuwe schade niet, omdat...	... deze niet zo ernstig is; ... mijn woning niet in het schadegebied valt; ... het teveel gedoe is; ... ik geen vertrouwen heb in de afhandeling; ... het niet aan te tonen is dat het door gaswinning komt; ... ik deze schade op later moment nog wil melden; Ik heb geen schade, Anders, namelijk:
12. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelde sinds de aardbeving bij Zeerijp op 14 november 2025. Ook als u niets van de aardbeving heeft gemerkt kunt u deze vragen beantwoorden. Denk dan aan de periode sinds 14 november. Kies per vraag het antwoord dat het beste omschrijft hoe vaak u dit gevoel had. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelde sinds de aardbeving bij Zeerijp op 14 november 2025. Ook als u niets van de aardbeving heeft gemerkt kunt u deze vragen beantwoorden. Denk dan aan de periode sinds 14 november. Kies per vraag het antwoord dat het beste omschrijft hoe vaak u dit gevoel had. 12.1 Voelde u zich erg zenuwachtig? 12.2 Voelde u zich gelukkig? 12.3 Voelde u zich neerslachtig en somber? 12.4 Voelde u zich kalm en rustig? 12.5 Zat u zo erg in de put dat niets mij kon opvrolijken? 12.6 Voelde u zich machteloos? 12.7 Voelde u zich boos? 12.8 Voelde u zich hoopvol? 12.9 Voelde u zich bang? 12.10 Voelde u zich verdrietig?	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet
13. Hoe vaak heeft u, sinds de aardbeving bij Zeerijp op 14 november 2025, last gehad van de volgende klacht(en)? 13.1 Buik- of maagklachten 13.2 Hartkloppingen 13.3 Hoofdpijn 13.4 Duizeligheid of licht in het hoofd 13.5 Overgevoeligheid voor licht of geluid	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
13.6 Spier- of gewrichtsklachten 13.7 Hoesten of keelklachten 13.8 Prikkelbaar of irritatie 13.9 Geheugen- of concentratieproblemen 13.10 Slaapproblemen 13.11 Moeheid 13.12 Nerveus of gespannen gevoel	
14. Vertrouwen 15. Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instanties of personen? Aan het einde van deze vraag is ruimte voor een eventuele toelichting. 15.1 De Rijksoverheid 15.2 De provincie Groningen 15.3 Uw gemeente 15.4 Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) 15.5 De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) 15.6 Buurtgenoten	Helemaal geen vertrouwen; Weinig vertrouwen; Een beetje vertrouwen; Veel vertrouwen; Heel veel vertrouwen; Weet ik niet/Ik ken deze instantie niet
16. Kunt u uw antwoord toelichten?	(Open vraag)
17. Veiligheid en Risicoperceptie 18. Hoe veilig voelt u zich op dit moment op de plek waar u woont in verband met de gaswinning?	Zeer onveilig; Onveilig; Niet onveilig; niet veilig; Veilig; Zeer veilig; Weet ik niet
19. Kunt u uw antwoord toelichten?	(Open vraag)
20. Door een hevige aardbeving worden mensen zich meer bewust van (on)veiligheid. Wat zou na deze beving uw (gevoel van) veiligheid vergroten?	(Open vraag)
21. In het geval van toekomstige aardbevingen: hoe groot schat u de kans dat... 21.1 ...u deze aardbevingen zelf meemaakt? 21.2 ...uw eigendommen worden beschadigd als gevolg van de gaswinning? 21.3 ...u verwond zult raken als gevolg van een aardbeving? 21.4 ...u in de knel komt om financiële redenen? 21.5 ...u in de knel komt door alsmaar meer procedures en gedoe rondom schade en versterking?	Zeer kleine kans; Kleine kans; Kans is redelijk; Kans is groot; Kans is zeer groot; Weet ik niet/ Niet van toepassing
22. Reactie op de aardbeving 23. Kunt u kort beschrijven wat u gedaan heeft en/of graag wilde doen na de aardbeving bij Zeerijp?	(Open vraag)
24. Maakt u zich zorgen na de beving bij Zeerijp? Zo ja, wat is op dit moment uw grootste zorg?	(Open vraag)

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
25. Hulp en ondersteuning 26. Met welke instanties heeft u contact gehad na de beving bij Zeerijp op 14 november 2025?	Geen; Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG); Nationaal Coördinator Groningen (NCG); Stut en Steun; Groninger Bodem Beweging; Groninger Gasberaad; Geestelijke verzorging aardbevingsgebied Groningen (GVA); Vangnet Bijzondere Situaties; Veiligheidsregio Groningen; Mijn gemeente; Anders, namelijk....
27. Kunt u aangeven waarover u contact heeft gezocht?	(Open vraag)
28. Heeft/hebben deze instantie(s) u voldoende kunnen helpen?	Helemaal niet; Voor een klein deel; Voor een groot deel; Helemaal wel; Weet ik niet/niet van toepassing .
29. U kunt dit antwoord desgewenst toelichten.	(Open vraag)
30. Kunt u kort beschrijven waaraan u behoefte had/heeft na de aardbeving bij Zeerijp? Welke instanties moeten daarin volgens u iets doen?	(Open vraag)
31. Na een aardbeving kunnen mensen soms hulp of bijstand gebruiken. Kunt u aangeven welke hulp of bijstand u zelf nodig zou hebben?	(Open vraag)
32. Versterking 33. Als u nooit te maken heeft (gehad) met versterking kunt u dat hieronder aangeven. De vragen worden dan overgeslagen.	Ik heb wel te maken (gehad) met de versterking (het gaat hier om alle fasen de versterking: wachten op informatie over versterking, beoordeling, op norm verklaard zijn, werkzaamheden en afronding). LET OP: Met 'versterking' bedoelen we óók: het slopen en opnieuw bouwen van huizen binnen de versterkingsoperatie; Ik heb zelf niet te maken (gehad) met de versterking
34. Welk van de volgende situaties is het meest van u op toepassing? (Als u in een huurwoning woont, dan gaat het om de beoordeling van de NCG via uw verhuurder.)	Mijn woning is op dit moment nog niet onderzocht of beoordeeld. Ik wacht op de opname van mijn woning; Mijn woning is onderzocht. Maar NCG heeft mij nog niet laten weten of mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm. Ik wacht op deze beoordeling van mijn woning; Ik heb van NCG de beoordeling van mijn woning ontvangen. Mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm en hoeft niet versterkt te worden

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
	Ik heb van NCG de beoordeling van mijn woning ontvangen. Mijn woning voldoet niet aan de veiligheidsnorm en moet versterkt worden of is al versterkt of vervangen; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat ...
35. U heeft de NCG beoordeling ontvangen. Welk van de volgende situaties is het meest op u van toepassing? (Als u in een huurwoning woont, dan gaat het om de communicatie van de NCG via uw verhuurder)	Samen met een aannemer (en NCG) wordt op dit moment een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. Ik heb nog geen akkoord gegeven op het plan; Samen met een aannemer (en NCG) is een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. Ik heb akkoord gegeven op het versterkingsplan. De afgesproken werkzaamheden moeten nog starten; Een aannemer is op dit moment mijn woning aan het versterken of bouwt een nieuwe woning. De werkzaamheden zijn nog niet klaar; De werkzaamheden zijn afgerond. Ik heb nog geen bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; De werkzaamheden zijn afgerond. Ik heb bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat ...
36. Tot slot 37. Heeft u verder nog persoonlijke ervaringen in verband met de aardbeving, of met de gaswinning in het algemeen, die u met ons wilt delen?	
38. Heeft u nog algemene opmerkingen over de onderwerpen die in deze vragenlijst aan bod zijn gekomen?	
39. Hartelijk dank voor uw medewerking!	

Gronings Perspectief fase 4, NCG-panel, meting 2 (april 2025)

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
Introductie	
Sociale verbondenheid Denk na over de mensen in uw dorp of buurt. In hoeverre bent u het eens met deze uitspraken? 1.1 Ik krijg de hulp en steun die ik nodig heb van de mensen in mijn dorp of buurt 1.2 Ik voel me verbonden met de mensen in mijn dorp of buurt 1.3 Ik steun en help andere mensen in mijn dorp of buurt	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
In hoeverre is er in uw dorp of buurt sprake van... 2.1 ... onderlinge spanningen 2.2 ... onderlinge conflicten 2.3 ... onderlinge concurrentie 2.4 ... onderlinge steun 2.5 ... zorg voor elkaar	Helemaal niet; Een beetje; Enigszins; Veel; Erg veel; Weet ik niet
3. Zijn de mensen in uw dorp of wijk uit elkaar gegroeid of juist meer naar elkaar toegegroeid, tijdens de uitvoering van de versterking? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft:	1 - Erg uit elkaar gegroeid; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Erg naar elkaar toe gegroeid
4. Heeft het versterken van woningen in uw dorp of wijk tot conflicten in de buurt geleid?	1 - Tot heel veel conflicten geleid; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10 - Helemaal niet tot conflicten geleid
Gezondheid 5. Wanneer heeft u voor het laatst voor uzelf contact gehad met een huisarts? Het gaat om bezoek aan huisarts, huisbezoek en/of telefonisch consult (hiermee wordt niet bedoeld telefonisch contact voor het aanvragen van een herhaalrecept).	In de afgelopen 2 maanden; Langer dan 2 maanden; maar minder dan 12 maanden geleden; 12 maanden geleden of langer; Nog nooit; Weet ik niet / wil ik niet zeggen
6. Hoe vaak heeft u in de afgelopen twee maanden contact gehad met een huisarts?	1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 tot 10 keer; Vaker dan 10 keer; Weet ik niet; Wil ik niet zeggen
7. Hoe is over het algemeen uw gezondheid?	Zeer slecht; Slecht; Gaat wel; Goed; Zeer goed; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
Hoe vaak heeft u in de afgelopen 4 weken last gehad van de volgende klacht(en)? 8.1 Buik- of maagklachten 8.2 Hartkloppingen 8.3 Hoofdpijn 8.4 Duizeligheid of licht in het hoofd 8.5 Overgevoeligheid voor licht of geluid 8.6 Spier- of gewrichtsklachten 8.7 Hoesten of keelklachten 8.8 Prikkelbaar of irritatie 8.9 Geheugen- of concentratieproblemen 8.10 Slaapproblemen 8.11 Moeheid 8.12 Nerveus of gespannen gevoel	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet
De volgende vragen gaan over hoe u zich voelde in de afgelopen 4 weken. Kies per vraag het antwoord dat het beste omschrijft hoe vaak u dit gevoel had. 9.1 Voelde u zich erg zenuwachtig? 9.2 Voelde u zich gelukkig? 9.3 Voelde u zich neerslachtig en somber? 9.4 Voelde u zich kalm en rustig? 9.5 Zat u zo erg in de put dat niets u kon opvrolijken? 9.6 Voelde u zich boos? 9.7 Voelde u zich machteloos? 9.8 Voelde u zich hoopvol?	Nooit; Zelden; Soms; Vaak; Meestal; Voortdurend; Weet ik niet
Vertrouwen Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende instanties of personen? Aan het einde van deze vraag is ruimte voor een eventuele toelichting. 10.1 De Rijksoverheid 10.2 De provincie Groningen 10.3 Uw gemeente 10.4 Het Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) 10.5 De Nationaal Coordinator Groningen (NCG) 10.6 Buurtgenoten 10nvt_1 Woningbouwcorporatie 10nvt_2 Particuliere verhuurder van mijn woning	Helemaal geen vertrouwen; Weinig vertrouwen; Een beetje vertrouwen; Veel vertrouwen; Heel veel vertrouwen; Weet ik niet/ Ik ken deze instantie niet
Veiligheid en risicoperceptie 11. Hoe veilig heeft u zich de afgelopen vier weken gevoeld op de plek waar u woont in verband met de gaswinning?	Zeer onveilig; Onveilig; Niet onveilig; niet veilig; Veilig; Zeer veilig; Weet ik niet
In het geval van toekomstige aardbevingen: hoe groot schat u de kans dat...	Zeer kleine kans; Kleine kans; Kans is redelijk; Kans is groot; Kans is zeer groot;

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
12.1 ...u deze aardbevingen zelf meemaakt? 12.2 ...uw eigendommen worden beschadigd als gevolg van de gaswinning? 12.3 ...u verwond zult raken als gevolg van een aardbeving? 12.4 ...u in de knel komt om financiële redenen? 12.5 ...u in de knel komt door alsmaar meer procedures en gedoe rondom schade en versterking?	Weet ik niet/ n.v.t.
Schade 13. Hoe vaak heeft u schade door gaswinning gehad? (U mag ook een schatting geven.)	Nooit; 1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 - 10 keer; Meer dan 10 keer
14. Hoe vaak heeft u schade gemeld? (U mag ook een schatting geven.)	Nooit; 1 keer; 2 keer; 3 keer; 4 keer; 5 - 10 keer; Meer dan 10 keer
Versterking 15. Wie heeft aan u laten weten dat uw woning is opgenomen in het versterkingsprogramma of op norm is verklaard?	De gemeente; NCG; Woningcorporatie of verhuurder; NAM/CVW; Weet ik niet
16. Woont u in een koopwoning of een huurwoning?	Koopwoning; Huurwoning van woningcorporatie; Particuliere huurwoning
17. Heeft u het idee dat u mee kunt beslissen over het herstel of de versterking van uw woning?	Nooit; Soms; Meestal; Altijd; Weet ik niet
18. Hoe belangrijk vindt u het om mee te kunnen beslissen?	Niet belangrijk; Een beetje belangrijk; Redelijk belangrijk; Belangrijk; Van het allergrootste belang; Weet ik niet
19. Kunt u een toelichting geven?	(Open vraag)
20huur/20koop. Welk van de volgende situaties is het meest op u van toepassing?	Mijn woning is op dit moment nog niet onderzocht of beoordeeld. Ik wacht op de opname van mijn woning; Mijn woning is onderzocht. Maar mijn verhuurder/NCG heeft mij nog niet laten weten of mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm. Ik wacht op deze beoordeling van mijn woning; Mijn verhuurder heeft/Ik heb van NCG de beoordeling van mijn woning ontvangen. Mijn woning voldoet aan de veiligheidsnorm en hoeft niet versterkt te worden; Ik heb van mijn verhuurder/NCG de

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
	beoordeling van mijn woning ontvangen. Mijn woning voldoet niet aan de veiligheidsnorm en moet versterkt worden of is al versterkt of vervangen; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat:
21huur/21koop. U heeft (van uw verhuurder) de NCG beoordeling ontvangen. Welk van de volgende situaties is het meest op u van toepassing?	Samen met een aannemer (en NCG) wordt op dit moment een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. Mijn verhuurder heeft/Ik heb nog geen akkoord gegeven op het plan; Samen met een aannemer (en NCG) is een plan gemaakt om mijn woning te versterken of nieuw te bouwen. Mijn verhuurder heeft/Ik heb akkoord gegeven op het versterkingsplan. De afgesproken werkzaamheden moeten nog starten; Een aannemer is op dit moment mijn woning aan het versterken of bouwt een nieuwe woning. De werkzaamheden zijn nog niet klaar; De werkzaamheden zijn afgerond. Mijn verhuurder heeft/Ik heb nog geen bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; De werkzaamheden zijn afgerond. Mijn verhuurder heeft/Ik heb bevestiging gekregen van NCG dat de versterkingsoperatie van mijn huis volledig is afgerond; Ik weet niet in welke fase mijn woning zit, omdat:
22. Wanneer verwacht u zelf dat de volgende stap in de versterking van uw woning begint? Het gaat hier om uw eigen verwachting, niet om de planning van NCG.	Binnen 1 maand vanaf nu; Binnen 2 maanden vanaf nu; Binnen 3 tot 6 maanden vanaf nu; Binnen 7 tot 12 maanden vanaf nu; Langer dan 12 maanden vanaf nu; Weet ik niet; Niet van toepassing
Verwachtingen van de versterking 23. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Als de versterking van mijn woning is afgerond, dan: Zal ik me rustiger en meer ontspannen voelen	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens, niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
Krijg ik de controle over mijn leven terug Zal ik me thuis voelen in mijn woning Zal ik me thuis voelen in mijn dorp of buurt Zal ik geen financiële zorgen meer hebben over mijn woning Zie ik de toekomst positief in Zal ik tevreden terugkijken op de versterking Zal de sfeer binnen mijn gezin beter zijn Zal ik me meer verbonden gaan voelen met mensen in mijn dorp op buurt	
24. Heeft de beoordeling dat uw woning aan de norm voldoet u problemen of zorgen opgeleverd?	Nee, het heeft geen problemen of zorgen opgeleverd; Ja, namelijk:
25. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Sinds mijn woning op norm is verklaard: Voel ik me rustiger en meer ontspannen Heb ik de controle over mijn leven terug Voel ik me thuis in mijn woning Voel ik me thuis in mijn dorp of buurt Heb ik geen financiële zorgen meer over mijn woning Zie ik de toekomst positief in Kijk ik tevreden terug op de versterking Is de sfeer binnen mijn gezin beter Voel ik me meer verbonden met mensen in mijn dorp op buurt	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens; niet oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
26. Vindt u zelf dat de versterking van uw woning helemaal afgerond is? Kunt u de versterking nu achter u laten?	(Open vraag)
27. Kruis aan of u het eens of oneens bent met de volgende uitspraken. Sinds de versterking van mijn woning is afgerond: Voel ik me rustiger en meer ontspannen Heb ik de controle over mijn leven terug Voel ik me thuis in mijn woning Voel ik me thuis in mijn dorp of buurt Heb ik geen financiële zorgen meer over mijn woning Zie ik de toekomst positief in Kijk ik tevreden terug op de versterking Is de sfeer binnen mijn gezin beter Voel ik me meer verbonden met mensen in mijn dorp op buurt	Helemaal oneens; Beetje oneens; Niet eens, niet; oneens; Beetje eens; Helemaal eens; Weet ik niet
28. Vindt u dat uw woning er door de versterking op	Ja; Nee; Weet ik niet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
vooruit gaat/op vooruit is gegaan? Mijn woning is/wordt comfortabeler Mijn woning is/wordt moderner Mijn woning is/wordt duurzamer Mijn woning blijft hetzelfde Mijn woning is achteruit gegaan/gaat achteruit	
29. Heeft u een herbeoordeling gehad?	Ja, omdat ik zelf een herbeoordeling heb gevraagd; Ja, omdat buren of anderen in mijn directe omgeving herbeoordeling hebben gevraagd; Ja, omdat ik (nieuwe) koper ben van een huis dat al in een eerder tijdvak was beoordeeld; Nee
30. Bent u tevreden met de uitkomst van de herbeoordeling?	Ja; Nee, omdat::
Ervaringen met de versterking 31. Hoe stressvol is het proces van versterking (tot nog toe) voor u geweest?	1 helemaal niet stressvol; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; extreem stressvol; n.v.t.
32. In hoeverre houdt uw versterkingstraject u (nog) bezig? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet en 10 = erg veel	1 helemaal niet; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; erg veel; n.v.t.
33. Vindt u dat u een eenvoudig of complex versterkingstraject hebt? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = zeer eenvoudig en 10 = zeer complex	1 zeer eenvoudig; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; zeer complex; n.v.t.
34. Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over versterking aan uw huis? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft. Hierbij is 1 = helemaal niet lang en 10 = heel erg lang	1 helemaal niet lang; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; heel erg lang; n.v.t.
35. Heeft/had u overige ervaringen met schade, versterking of persoonlijke situaties die hiermee te maken hebben die u met ons wilt delen?	(Open vraag)
Informatie en ondersteuning	Nooit; Zelden; Soms; Meestal; Altijd; Weet

Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
36. Weet/wist u waar u terecht kunt voor vragen en informatie over de (mogelijke) versterking van uw woning? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	ik niet / niet van toepassing
37. Heeft/had u een vast aanspreekpunt voor de (mogelijke) versterking van uw woning? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	Ja; Nee; Weet ik niet
38. Bij welke organisatie hoort uw vaste aanspreekpunt? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	De NCG (of eerder CVW); De gemeente; Het; bouwbedrijf of de aannemer; Een; woningbouwcorporatie; Een welzijnsorganisatie; Weet ik niet/niet van toepassing; Een andere organisatie, namelijk:
39. Met welke (andere) instanties heeft/had u contact over de versterking van uw woning? Meerdere antwoorden mogelijk	De NCG of CVW; De gemeente; Het bouwbedrijf, de aannemer, de architect en/of de constructeur; Een woningbouwcorporatie; Een welzijnsorganisatie (bijvoorbeeld sociaal wijkteam of Geestelijke Verzorging Aardbevingsgebied (GVA)); Stut en steun; Geen (ander) contact met een organisatie; Weet ik niet/niet van toepassing; Een andere organisatie, namelijk::
40. Krijgt/kreeg u alles bij elkaar genoeg ondersteuning van de instanties die met de versterking bezig zijn? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	Helemaal niet genoeg; Niet genoeg; Genoeg; Meer dan genoeg; Weet ik niet / niet van toepassing
41. Welke ondersteuning bij de versterking van uw woning zou u willen krijgen / hebben willen krijgen? Als de versterking van uw woning al is afgerond, denk dan terug aan de tijd tijdens de versterking	(Open vraag)
Aanzicht dorp/wijk 42. Vindt u dat uw dorp of buurt er anders uit gaat zien, door de versterkingen of de sloop en nieuwbouw?	Nee, ziet er niet anders uit Ja, ziet er een beetje anders uit Ja, ziet er helemaal anders uit Geen mening / weet ik niet Niet van toepassing
43. Is dat een positieve of negatieve verandering? Klik het getal aan dat uw mening het beste weergeeft:	1 heel negatief; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 9; 10; heel positief

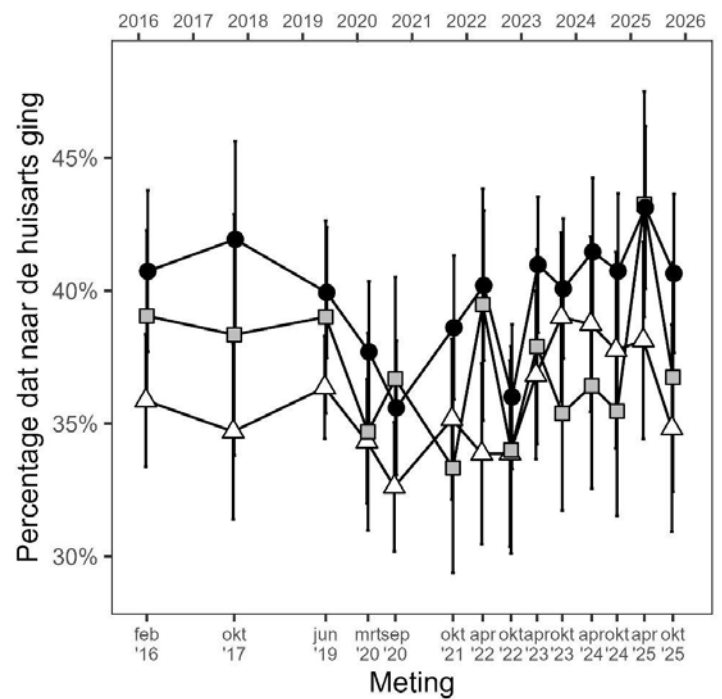
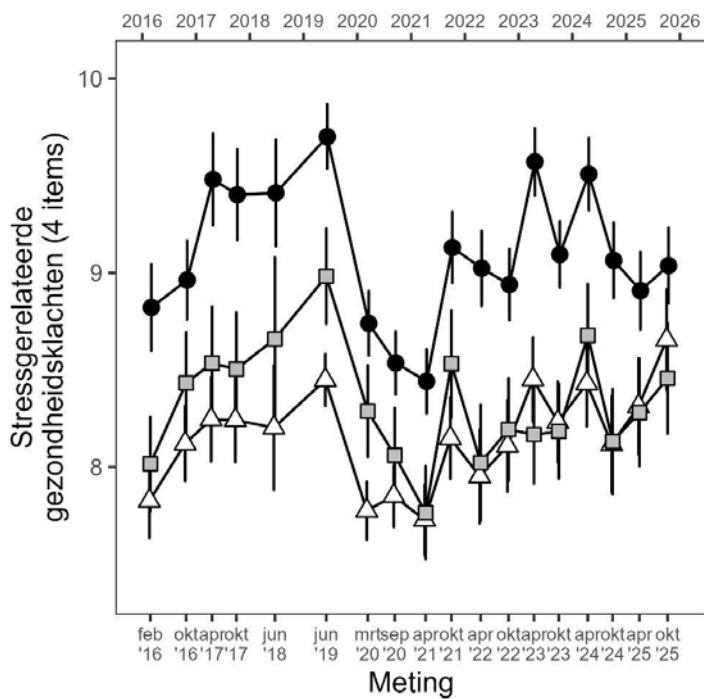
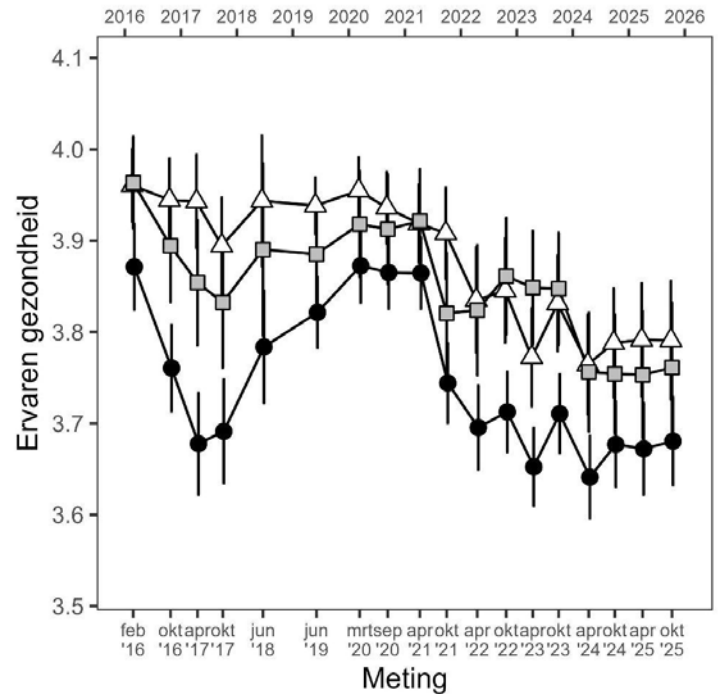
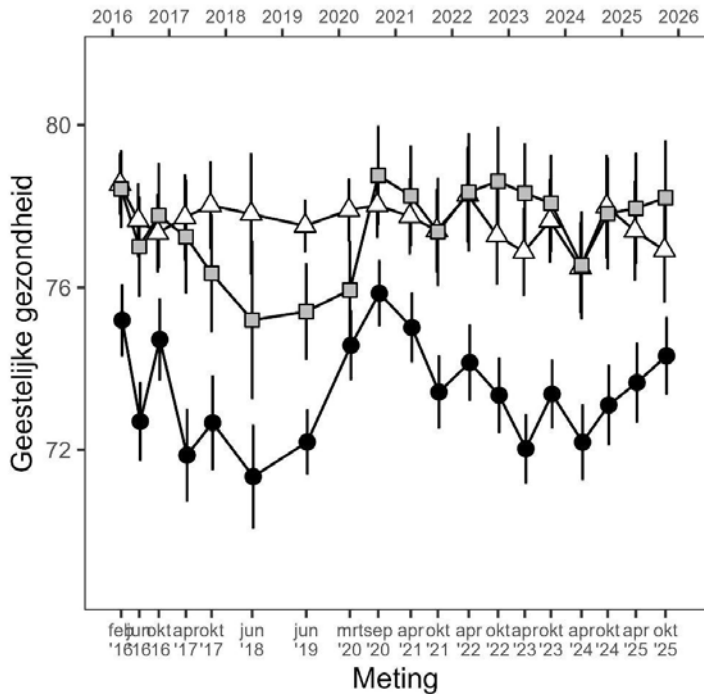
Thema's en vragen	Antwoordopties en routing
44. Kunt u dit toelichten?	(Open vraag)
Postcode en huisnummer 45. Wat is uw postcode (van uw eigen woning, dus niet een wisselwoning): Postcodecijfers Postcodeletters 46. Wat is uw huisnummer inclusief toevoeging? (bijv. 20 bis)	(Open vragen)
47. Heeft u nog opmerkingen over deze vragenlijst en/of het onderzoek, of over de onderwerpen die in deze vragenlijst naar voren kwamen? Deze kunt u hier opschrijven.	

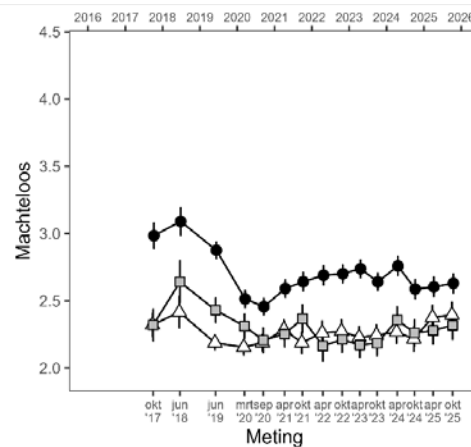
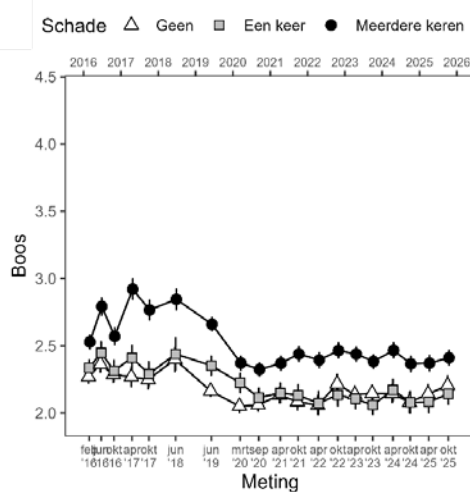
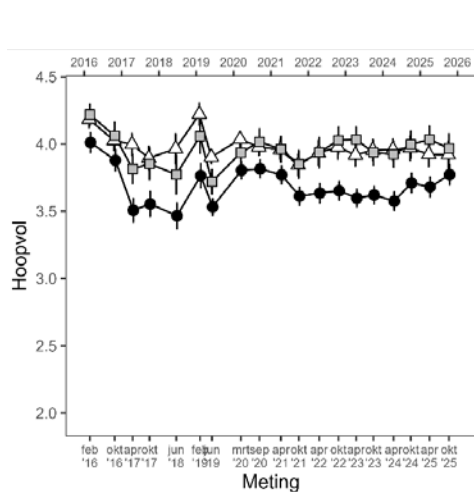
Bijlage 3: Longitudinale trends 2016-2025

Gezondheid

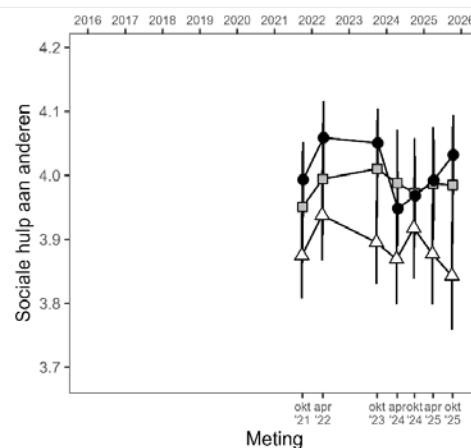
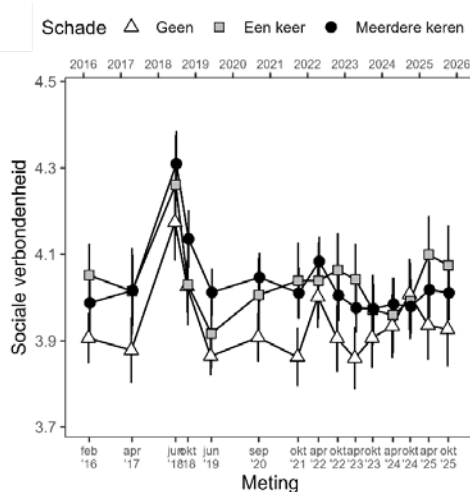
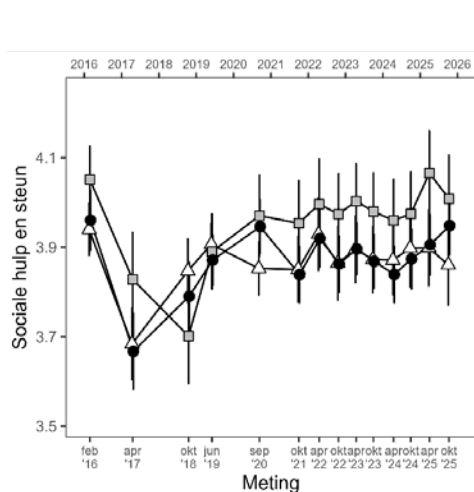
Schade $\triangle$ Geen $\square$ Een keer $\bullet$ Meerdere keren

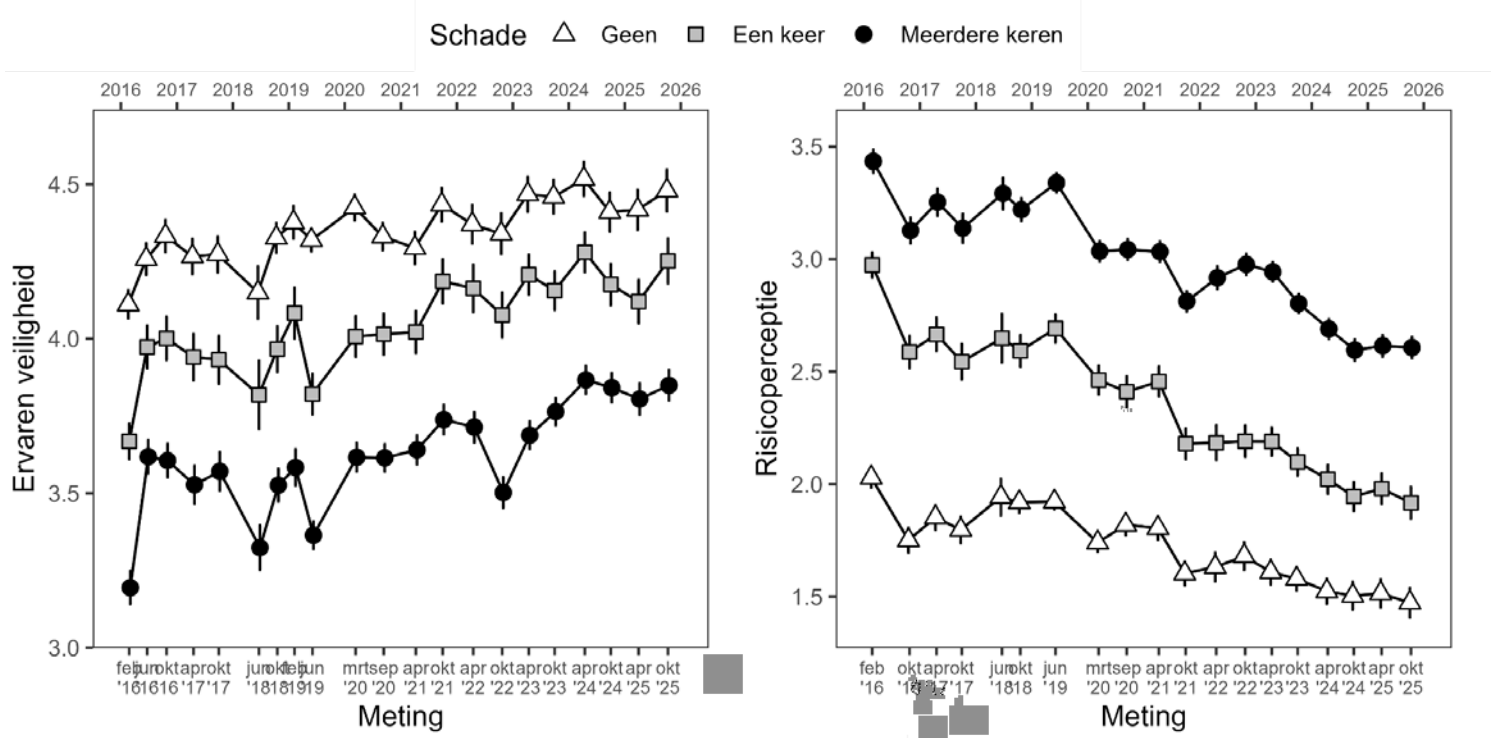
Emoties

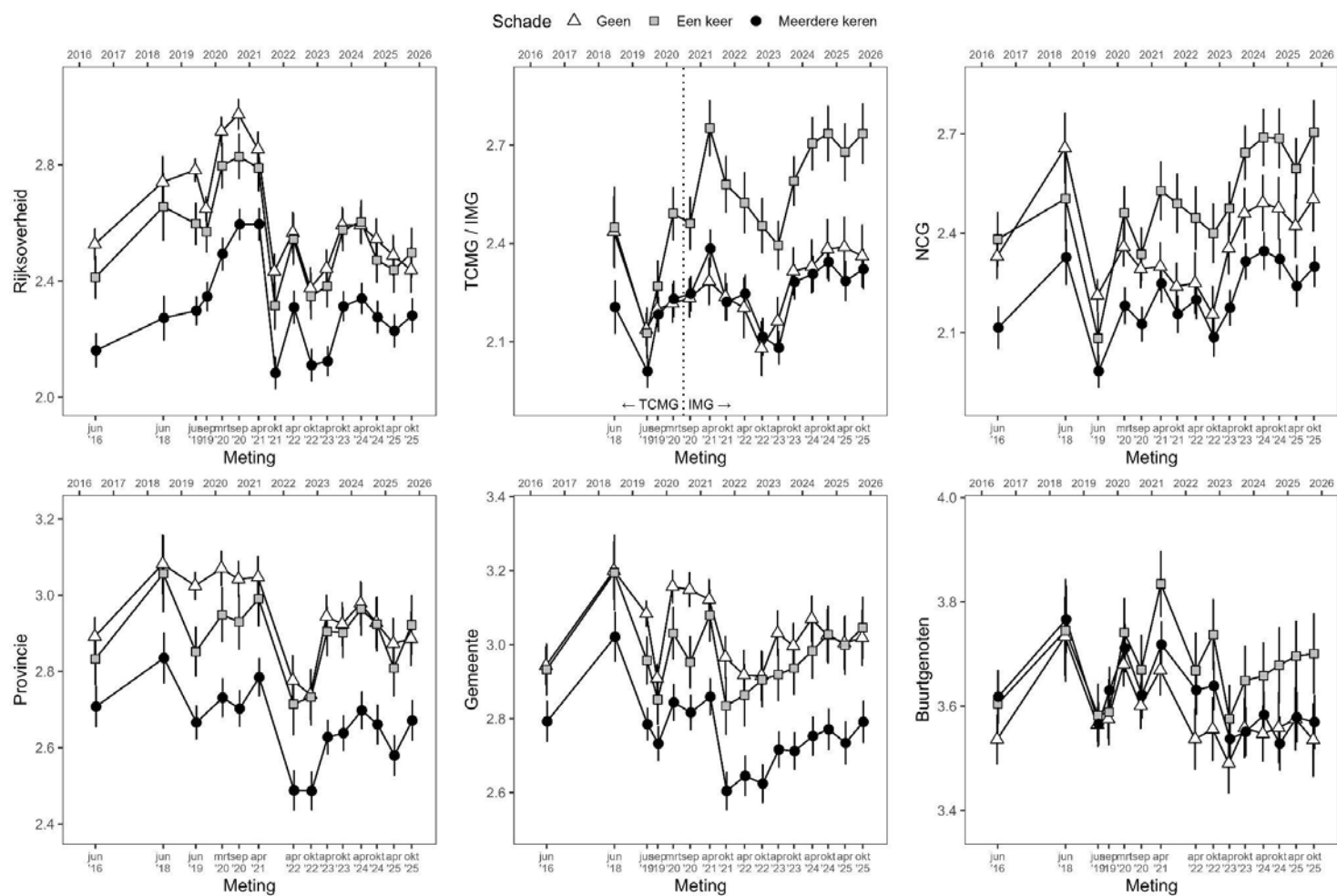
Sociale relaties

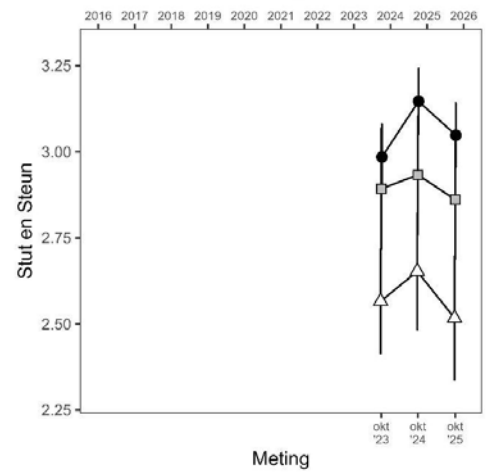
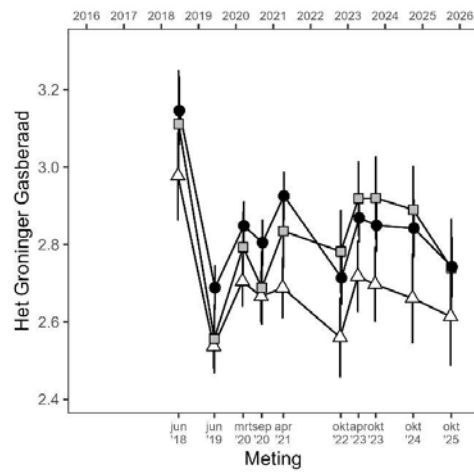
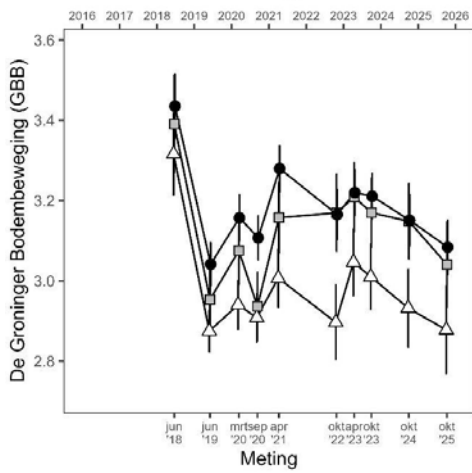
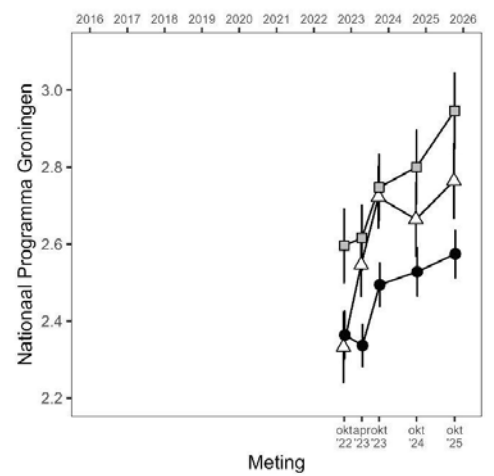
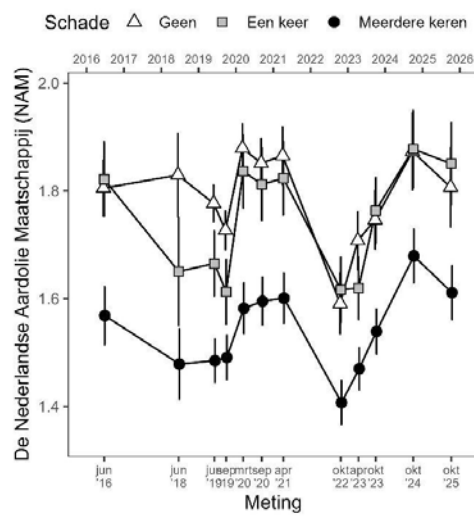
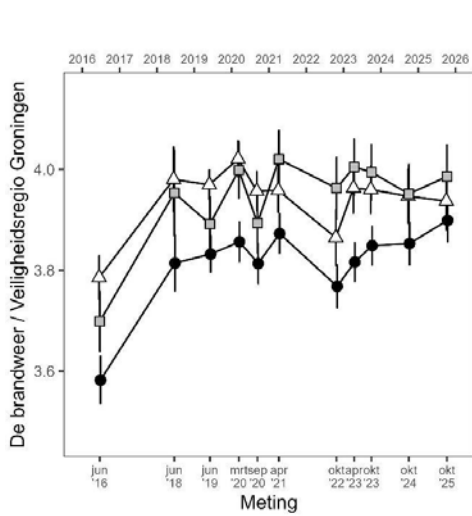

Ervaren veiligheid en risicoperceptie

Vertrouwen

Bijlage 4: Factorscores voor ervaren procedurele last

We hebben statistisch getoetst of de drie componenten van ervaren procedurele last voldoende samenhangen om ze te bundelen tot één indicator die voor elke respondent aangeeft hoeveel procedurele last hij/zij ervaart. Hierbij hebben we voor elk van de drie laatste metingen bij een aantal van de kernindicatoren de voorspellende waarde van verschillende manieren van bundelen vergeleken: een ongewogen gemiddelde van de drie componenten, een gewogen gemiddelde middels factorscores, of de drie componenten als aparte voorspellers gebruiken. Specifiek vergeleken we eerst modellen op basis van voorspelde variantie (adjusted R^2) en efficiëntie (AIC, BIC), en vervolgens toetsten we de twee beste modellen middels een ANOVA.

Uit deze vergelijking kwam naar voren dat de beste manier om de drie componenten van ervaren procedurele last te bundelen is door gebruik te maken van factorscores. Een factorscore is een gewogen gemiddelde, waarbij de onderliggende componenten die relatief sterk samenhangen met het samengenomen construct een groter gewicht krijgen in de berekening van het gemiddelde. Dit samengenomen construct heet ook wel de factor, en in ons geval is dit 'ervaren procedurele last'. In Tabel B.4.1 laten we voor elk van de drie componenten deze gewichten zien: de *factor loadings*. Zoals blijkt uit de tabel zijn de belangrijkste onderdelen van procedurele last hoe complex respondenten hun dossier vinden en in hoeverre schade ze bezighoudt. We hebben ditzelfde proces herhaald voor procedurele last in de context van versterking (zie Tabel B.4.2).

Tabel B.4.1 Drie componenten van ervaren procedurele last (schade), met factor loadings op de gecombineerde factor 'ervaren procedurele last'

Vraag	Oktober '24	April '25	Oktober '25
In hoeverre houdt de schade die u had/heeft u bezig?	0.82	0.81	0.78
Vindt u dat u een eenvoudig of complex schadedossier heeft?	0.83	0.82	0.78
Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over schadeherstel aan uw woning?	0.68	0.64	0.73

Noot: Cronbach's alpha op de drie componenten varieert van $\alpha = 0.8$ tot $\alpha = 0.82$.

Tabel B.4.2 Drie componenten van ervaren procedurele last (versterking), met factor loadings op de gecombineerde factor 'ervaren procedurele last'

Vraag	April '25
In hoeverre houdt uw versterkingstraject u (nog) bezig?	0.74
Vindt u dat u een eenvoudig of complex versterkingstraject heeft?	0.79
Hoelang vindt u dat u meestal moet/moest wachten op duidelijkheid over versterking aan uw huis?	0.63

Noot: Cronbach's alpha op de drie componenten $\alpha = 0.75$.

Op deze manier krijgt iedere respondent die de drie vragen heeft ingevuld een factorscore die aangeeft hoeveel procedurele last hij/zij ervaart. Deze factorscores zijn gestandaardiseerde variabelen, met een gemiddelde van 0 en een standaarddeviatie van 1. In een aantal figuren tonen we de samenhang tussen ervaren procedurele last en andere indicatoren die we meten, waarbij scores boven de 0 dus een bovengemiddelde procedurele last inhouden.

Bijlage 5: Overzicht gegevens aangeleverd door NCC

Variabele	Omschrijving
Risicoprofiel	Categorie: verhoogd/licht verhoogd/normaal
Werkvoorraad	Categorie: wel of niet in werkvoorraad NCC
Opname	Op welke datum deze 'mijlpaal' is gebeurd/afgerond
Beoordeling	Op welke datum deze 'mijlpaal' is gebeurd/afgerond
Planvorming	Op welke datum deze 'mijlpaal' is gebeurd/afgerond
Uitvoering	Op welke datum deze 'mijlpaal' is gebeurd/afgerond
Bouw afgerond	Op welke datum deze 'mijlpaal' is gebeurd/afgerond
Afgerond	Op welke datum deze 'mijlpaal' is gebeurd/afgerond
Type project	Categorie: Bouwkundig versterken (BKV); BKV en sloop/nieuwbouw; sloop/nieuwbouw; geen versterking noodzakelijk
Keuze bewoner	Categorie: Regulier, huurder; Regulier, eigenaar; Bouwen in Eigen Beheer & Eigenaar kiest bouwer; Bouwimpuls; 1588; Heft in Eigen Hand en Eigen Initiatief
Huis verlaten	Categorie: wel of niet gebruik gemaakt van tijdelijke huisvesting (voor zover bekend bij NCC)
Bestuursakkoord	Categorie: Blok A; Blok B; Blok C; mensen die na de intreding van het bestuursakkoord (6 november 2020) zijn opgenomen in de werkvoorraad van NCC
Individueel project	Categorie: wel of niet onderdeel van een individueel project
(Datum) herbeoordeling	Of een bewoner wel of niet een herbeoordeling heeft aangevraagd, en op welke datum deze herbeoordeling heeft plaatsgevonden